

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK, DİJİTAL BAĞIMLILIK
VE DİJİTAL İYİ OLUŞ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Ali Samed BULUT
ORCID: 0000-0001-8640-0360

Danışman
Prof. Dr. Ertuğrul USTA
ORCID: 0000-0001-6112-9965

Konya – 2024

ÖN SÖZ

Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte insan hayatının vazgeçilmesi haline gelen bilişim araçları insan duygu ve davranışlarını da etkilemektedir. Bu araştırmada lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Lisansüstü eğitimim süresince desteğini her zaman yanımda hissettiğim kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Ertuğrul USTA'ya en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez sürecimde bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım arkadaşım Esat ÖZGÖRENEK'e çok teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini her zaman yanımda hissettiğim, beni cesaretlendiren annem Serpil BULUT'a, babam Mustafa BULUT'a ve ağabeyim Ahmet BULUT'a sonsuz teşekkür ederim.

Varlığıyla huzur bulduğum, eşim, hayat arkadaşım Özlem BULUT'a sonsuz sevgi ve teşekkürlerimle..

Ali Samed BULUT

Aralık 2024

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
KISALTMALAR	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Varsayımlar	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar	7
2. ALANYAZIN	8
2.1. Dijital Okuryazarlık.....	8
2.2. Dijital Bağımlılık.....	13
2.3. Dijital İyi Oluş.....	17
2.4. İlgili Araştırmalar	19
3. YÖNTEM	30
3.1. Araştırmanın Modeli	30
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	30
3.3. Veri Toplama Araçları.....	31
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	31
3.3.2. Dijital Okuryazarlık Ölçeği	31
3.3.3. Dijital Bağımlılık Ölçeği	32
3.3.4. Dijital İyi Oluş Hali Ölçeği	32
3.4. Verilerin Toplanması.....	32
3.5. Verilerin Analizi.....	33
4. BULGULAR	35
4.1. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri nedir?	35
4.2. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?.....	36
4.3. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri sınıf düzeyine farklılık göstermekte midir?.....	39

4.4. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri günlük kullanım süresine göre farklılık göstermekte midir?.....	43
4.5. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri anne ve baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?	46
4.6. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?.....	51
4.7. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri birbirlerini yordamakta mıdır?	53
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	54
5.1. Tartışma.....	54
5.2. Sonuç.....	63
5.3. Öneriler.....	65
KAYNAKLAR.....	67
EKLER.....	78

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Lise Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık, Dijital Bağımlılık ve Dijital İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişki başlıklı tez çalışmamın toplam **69** sayfalık kısmına ilişkin, 24/12/2024 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%19** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

24/12/2024

Ali Samed BULUT

Prof. Dr. Ertuğrul USTA

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

24/12/2024

Ali Samed BULUT

KISALTMALAR

ALA: Amerikan Kütüphane Derneği

BİT: Bilgi ve İletişim Teknolojileri

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK, DİJİTAL BAĞIMLILIK VE DİJİTAL İYİ OLUŞ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ali Samed BULUT

Bu araştırmanın amacı; lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma grubu 2023-2024 eğitim öğretim yılında Konya ilinde farklı lise kademelerinde öğrenim gören toplam 472 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubunda yer alan katılımcıların elde edilmesinde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Dijital Okuryazarlık Ölçeği, Dijital Bağımlılık Ölçeği ve Dijital İyi Oluş Hali Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin analizi için bağımsız örneklem için t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Pearson korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizinden yararlanılmıştır. Yapılan tüm analizler, ölçeklerden elde edilen ortalama puanlar üzerinden hesaplanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılık düzeyleri orta düzeyde bulunurken, dijital iyi oluş düzeyleri yüksek düzeyde bulunmuştur. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri; cinsiyet ve sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterirken, günlük internet kullanım süresi, ebeveyn eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Lise öğrencilerinin dijital bağımlılık ile dijital iyi oluş düzeyleri, günlük internet kullanım süresine göre anlamlı farklılık gösterirken, cinsiyet, sınıf, ebeveyn eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Araştırmada dijital okuryazarlık ile dijital iyi oluş arasında pozitif yönlü orta düzeyde ilişki bulunurken, dijital okuryazarlık ile dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş ile dijital bağımlılık değişkenleri arasındaki ilişki anlamlı değildir. Ayrıca yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda; dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılığın, dijital iyi oluşu yordadığı bulunmuştur. Modeldeki değişkenlerin birlikte dijital iyi oluşa ait varyansın %24,2'sini açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık, dijital iyi oluş.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Computer Education and Instructional Technology
Computer Education and Instruction Technology Program
Master Thesis

THE RELATIONSHIP BETWEEN HIGH SCHOOL STUDENTS' DIGITAL LITERACY, DIGITAL ADDICTION AND DIGITAL WELL-BEING LEVELS

Ali Samed BULUT

The aim of this study is to examine the relationship between high school students' levels of digital literacy, digital addiction and digital well-being. The research adopts a relational survey model. The study group consists of a total of 472 students attending various high school grades in Konya during the 2023-2024 academic year. Convenience sampling method was used to select the participants. The data collection instruments included a Personal Information Form, Digital Literacy Scale, Digital Addiction Scale and Digital Well-Being Scale. Data analysis involved independent samples t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), Pearson correlation analysis and multiple linear regression analysis. All analyses were conducted based on the mean scores obtained from the scales. The findings revealed that high school students' levels of digital literacy and digital addiction were moderate, while their levels of digital well-being were high. The levels of digital literacy among high school students showed significant differences based on gender and grade level but did not differ significantly according to daily internet usage time and parental education level. The levels of digital addiction and digital well-being varied significantly with daily internet usage time, whereas no significant differences were found based on gender, grade, and parental education level. A positive moderate relationship was found between digital literacy and digital well-being, while the relationships between digital literacy and digital addiction and between digital well-being and digital addiction, were not significant. Furthermore, the multiple regression analysis indicated that digital literacy and digital addiction predicted digital well-being. The variables in the model together explained %24.2 of the variance in digital well-being.

Keywords: digital literacy, digital addiction, digital well-being.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amaç, önem, araştırmaya ilişkin varsayım, sınırlılık ve tanımlara yer verilecektir.

1.1. Problem Durumu

İnternetin ve elektronik iletişimin hızla yayılmasıyla birlikte günümüzde insanlar başkalarıyla iletişim kurmak, fikir paylaşmak ve internetten bilgi toplamak için bilgisayar ve cep telefonu gibi bilgi ve iletişim teknolojilerini (BİT) kullanıyor (Nixon, 2014). Bu teknoloji sayesinde video, müzik, fotoğraf gibi farklı türdeki verilerin paylaşımının yanında bilgiye erişmek de kolaylaşmıştır ve dünya küçük bir topluluk haline gelmiştir. Yaşamın gerçek ve sanal alanları giderek iç içe geçerken kullanıcıların önemli bilgileri teknolojik cihazlarda veya bu cihazlardaki uygulamalarda saklanmaya başlamıştır (Güldüren, Çetinkaya ve Keser, 2016). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan 2024 Hane Halkı Bilişim Teknolojileri kullanım araştırmasında bireylerin internet kullanma oranları %88.8, evden internete erişim oranlarının ise %96.4 olduğu görüldü (TÜİK, 2024). Bu oranlar internet ve bilişim teknolojilerinin bireylerin günlük yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline geldiğini göstermektedir.

Günümüzde mobil teknolojilerin hızla gelişmesi internet erişimini kolaylaştırarak kullanıcıların bilişim sistemlerine olan bağımlılığını artırmıştır. Ancak bu gelişmelerle birlikte insanlar internetin hayatlarını kolaylaştırmasının yanı sıra bazı olumsuz durumlarla da karşılaşmış virüs saldırıları ve kimlik hırsızlığı gibi risklerle yüzleşmişlerdir. Bu bağlamda internetin doğru kullanımının vurgulanması ve kullanıcılara bilinç kazandırmanın önemine dikkat çekilmektedir (Tolan ve Aktürk, 2021).

Teknolojileri etkin bir biçimde kullanarak güncel bilgilere kolayca erişebilme ve bu bilgileri geliştirme gibi beceriler dijital okuryazarlık kavramı altında birleşmiştir (Hamutoğlu, 2017). Dijital okuryazarlık teknoloji kullanımının gereklilikleri doğrultusunda bireylerin dijital bilgiye erişim, anlama, değerlendirme ve yaratma becerilerini içeren bir kavramdır. Dijital okuryazarlık kavramını ilk kez Gilster (1997) ortaya atmıştır. Sadece teknoloji becerilerine odaklanmak yerine bunu bir adım daha ileri götürerek bir anlayış olarak tanımlamıştır. Ona göre dijital okuryazarlık tuş vuruşlarına değil fikirlere hâkim olmakla ilgilidir. Pala ve Başbüyük (2020) dijital okuryazarlığı, dijital teknolojik araçları kullanarak yeni bilgiye erişme,

problem çözüme, işlem gerçekleştirme ve dijital teknolojik araçları etkili ve güvenli bir şekilde kullanma yeteneği olarak tanımlanmıştır. Dijital okuryazarlık düzeyi yüksek olan birey eleştirel düşünceye, problem çözüme yeteneğine sahip; teknolojik kavramlara hâkim ve işbirlikçi özelliklere sahiptir. Bu bireyler teknolojiye uyum sağlamakla birlikte donanım ve yazılımları amacına uygun ve etkin bir şekilde kullanarak farklı teknolojik cihazları etkili bir biçimde yönetirler (Tyger, 2011). İnternet bireylere istediği bilgiye kolayca ulaşma imkânı sunmaktadır. Ancak, bireylerin bilgiye internet ortamında güvenli ve doğru kaynaklardan ulaşabilme yeteneği bilgiye ulaşırken güvenliğini sağlama kabiliyeti konularında sahip olduğu dijital okuryazarlık becerisi önemli bir faktördür. Bu bağlamda farklı teknolojilerle güvenli internet kullanımını artırmak, internetteki bilgilerin doğruluğu veya yanlışlığı hakkında karar verebilme becerilerine ek olarak bireylerin karşılaştıkları problemleri çözümede de dijital okuryazarlık becerileri önemlidir.

Alanyazında dijital okuryazarlıkla ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda dijital okuryazarlık ile dijital bağımlılık (Özsarı ve Deli, 2023), sanal yalnızlık (Ünsal ve Özgen, 2023), dijital vatandaşlık (Kaya, 2020), dijital veri güvenliği (Göldağ, 2021), sosyal medya kullanım amaçları ve siber zorbalık (Seçkin-Kapucu vd., 2020; Kozan ve Bulut Özek, 2019), çevrimiçi öğrenme motivasyonu (Karakış, 2022), bilişsel kapılma (Güngören vd., 2020), ebeveyn rolleri (Wardhani, 2019), yaşam memnuniyeti (Özsarı ve Görücü, 2023) ve kişilik özellikleri (Ahmed ve Rasheed, 2020) gibi değişkenlerin ele alındığı görülmüştür. Çubukçu ve Bayzan (2013) dijital ortamdaki risk ve tehlikenin oluşmasındaki en büyük etkenin yanlış, kötüye kullanıma açık ve yanıltıcı bilgilerin üretilmesi ve paylaşılması olduğunu ifade etmektedir. Bu durumda dijital okuryazarlık kavramı büyük önem kazanmaktadır. Ng'e (2012) göre dijital okuryazar bireyin sahip olması gereken temel beceriler şunlardır:

1. Günlük kullanım için bilgisayar/telefon üzerinden işlemler yapabilmek ve kaynaklara erişebilmek
2. Öğrenme amaçları doğrultusunda bilgiyi etkili şekilde aramak, tanımlamak ve değerlendirebilmek
3. Problemi nasıl ve hangi araçları kullanarak çözebileceğine ilişkin içgörü sahibi olma ve sorunlara çözüm önerileri getirebilmek
4. Dijital ortamda uygun davranışlar (ahlaki, etik, yasal) sergilemek ve olası saldırılardan kaçınabilmek.

Bu perspektiften bakıldığında dijital okuryazar birey bir bilgi ihtiyacını çözmek için dijital kaynakları ne zaman ve nasıl etkili bir şekilde kullanacağını (Hague ve Payton, 2010) ve dijital belgelerin güncellik, uygunluk ve güvenilirlik açısından nasıl değerlendirileceğini bilir. Dijitalleşen bankacılık işlemleri, hastane randevuları, eğitim ve iletişim gibi hizmetlerdeki kişisel verilerin rastgele toplanması, istenmeyen kişilerin erişimine açılması ve veri mahremiyetinin göz ardı edilmesi gibi durumlar bilgi güvenliği açısından ciddi sorunlara yol açarken aynı zamanda bireylerin ve toplumların bu teknolojik gelişmelere dayalı yaşam tarzına yönelmeleri bağımlılık risklerini artırıcı bir etken oluşturmaktadır (Yengin, 2019). Dijitalleştirilmiş hizmetler hız, maliyet, basitlik ve zaman tasarrufu gibi avantajlar sunarak bireylerin yaşamını kolaylaştırır fakat bu avantajlar beraberinde dijital araçlara kontrollü bir denge sağlama zorluğunu getirebilir. Bu durum bireylerin dijital araçlara bağımlılık geliştirmesine ve bu bağımlılığın yönetilebilir olmaktan çıkmasına neden olabilir. Başka bir deyişle, bireyin iradesinin bir nesne veya davranış üzerinde kaybolması ve bu unsurlara bağımlı hale gelerek onlar olmadan yaşamını sürdürmekte zorlanması durumu bağımlılık olarak ifade edilir (Kaymal, 2020).

Çırak'a (2021) göre dijital bağımlılık bir davranışsal bağımlılık türü olarak nitelendirilmekte olup, bireyler bu tür bağımlılığa sahipken yanlış bir davranış sergilediklerinin farkında olmalarına rağmen dijital araç ve gereçleri aşırı bir şekilde kullanma eğilimindedirler ve bu duruma karşı engel olamadıklarına vurgu yapmaktadır. Eksik hissetme duygusuyla tetiklenen dijital bağımlılık, dijital araçların gereğinden fazla kullanılması ve bu araçların kullanımına karşı duyulan kontrolsüz arzunun önüne geçilememesi durumunu içerir. Sosyal medya, internet, akıllı telefon, televizyon, online alışveriş, çevrimiçi seks gibi bağımlılıklar, dijital bağımlılık kategorisinde değerlendirilen çeşitli bağımlılık türlerini içermektedir (Ertural, 2020). Bağımlılık yapan bu etkinlikler bireylerin karşılanmamış duygu ihtiyaçlarını gidermek, stresli durumlardan kaçmak ve sorunları unutmak amacıyla başvurdukları bir yöntemdir. Bu davranışlar kısa vadede bireyi rahatlatılabilir ancak uzun vadede problemlerin büyüyerek daha olumsuz bir hal almasına neden olabilir (Young, 1999). Dijital bağımlılıklar; obezite, göz hastalıkları, karpal tünel sendromu gibi sağlık sorunlarına ek olarak bireylerin fiziksel, ruhsal, ailevi, sosyal, hukuksal ve akademik açıdan bir dizi problemle karşılaşmalarına neden olabilmektedir (Montag ve Walla, 2016; Çukurluöz, 2016; Kaymal, 2020; Young, 1999).

Son yıllarda dijital bağımlılık kavramı yaygın bir sorun olarak sıkça gündeme gelmiştir. Özellikle ergenlerde dijital bağımlılıkla mücadele için çeşitli çözüm önerileri ve çağruları

artmıştır (Özsarı ve Deli, 2023; Aslantas vd., 2023; Al-Mamun vd., 2024; Wang vd., 2023). Dijital cihazların ve uygulamaların kullanımı bireylerin iyilik halini artırabildiği gibi düşmesine de neden olabilmektedir (Mustafaoğlu vd., 2018; Derin ve Bilge, 2016; Kaya vd., 2023; Han vd., 2020; Isaks vd., 2023). Bireyler çevrimiçi bilgiye ulaşma, eğitim alma, övgü alma, sosyalleşme, dünya genelinde iletişim kurma ve keyifli bir şekilde dijital oyun oynama gibi etkinliklerle dijital iyi oluş hallerini yükseltebilirler. Ancak siber zorbalığa maruz kalmak, uzun süreli bilgisayar kullanımı, uyku düzeninin bozulması, online alışveriş dolandırıcılıkları ile karşılaşma, hesap güvenliğinin tehlikeye girmesi, internet ve oyun bağımlılığı gibi durumlar bireylerin dijital iyi oluş halini olumsuz etkileyebilir. Dijital iyi oluş, dijital ortamlarda güvenli ve sorumlu davranışların teşvik edilmesiyle elde edilir. Bu dijital stresin, iş yükünün ve dikkat yönetiminin kontrol altında tutulması süreçlerini içerir. Aynı zamanda siyasi ve toplumsal katılım için dijital medyanın kullanımını ve kişisel dijital verilerin iyi oluş amacıyla kullanılmasını kapsar (Beetham, 2016). Ergenlerin bakış açısından yürütülen geniş çaplı araştırmalar, dijital iyi oluş ve teknoloji kullanımı konularında önemli veriler sunmaktadır. Bu çalışmalar gençlerin dijital dünyayla olan etkileşimlerinin psikolojik, duygusal ve sosyal etkilerini incelemektedir (Meier, 2022; Orben, 2020; Orben & Przybylski, 2019).

Alanyazın incelendiğinde dijital iyi oluş ilgili çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Isaks vd., 2023; Arslan vd., 2023; Karabatak vd., 2024; Wang vd., 2023). Aynı zamanda dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş kavramlarının birlikte incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Tüm bu sebeplerden yola çıkarak, bu çalışmada lise öğrencilerin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki araştırılacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri nedir?
2. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
3. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

4. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri günlük internet kullanım süresine göre farklılık göstermekte midir?
5. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri anne ve baba eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?
6. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
7. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri birbirlerini yordamakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Dijital çağda teknolojinin hızlı gelişimi yaşadığımız dünyayı ve öğrenme tarzlarımızı önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu değişimler sürekli kendini geliştirebilen, kendi öğrenme süreçlerini planlayabilen ve yeni beceriler edinebilen bireylere olan ihtiyacı artırmıştır. Bilgiye ulaşmanın daha erişilebilir olduğu günümüzde teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilen ve doğru bilgilere ulaşabilen bireyler yaratıcılıklarını artırarak kendilerini daha da geliştirebilmektedirler. Öğrenciler internet üzerinden bilgi araştırması yaparken, seçim yaparken ve bu bilgileri aktarırken bir dizi zorlukla karşılaşabilirler. Örneğin, web sitelerinde buldukları bilgilerin doğruluğunu değerlendirme veya doğru arama terimlerini seçme konusunda güçlük yaşayabilirler. Öğrencilerin dijitalleşen dünyaya uyum sağlamaları için web üzerinde bilgi arama becerilerine sahip olmaları son derece önemlidir. Ancak sadece bu becerilere sahip olmak yeterli değildir. Aynı zamanda ulaştıkları bilgileri etkili bir şekilde değerlendirebilmeleri ve yorumlayabilmeleri de gerekmektedir.

Ayrıca lise öğrencileri arasında gözlemlenen dijital bağımlılık artış göstermektedir. Yapılan araştırmalar aşırı internet kullanımının akademik başarıda düşüşe, sosyal aktivitelere daha az katılıma ve aile ile arkadaşlarla ilişkilerin zayıflamasına neden olduğunu göstermektedir. İnternetin dikkat dağıtıcı yapısı ders çalışma süresini azaltarak akademik başarıyı olumsuz etkilerken, sanal dünyaya gereğinden fazla zaman ayırmak bireyleri gerçek yaşamdan uzaklaştırmakta ve sosyal ilişkilerini zayıflatmaktadır (Odabaşoğlu vd., 2007). Dijital bağımlılık konusundaki araştırmalar gençlerin dijital ortamlardaki etkileşimlerinin ve kullanım alışkanlıklarının, psikolojik ve sosyal gelişimleri üzerindeki etkilerini anlamamıza yardımcı olabilir.

Ülkemizde yetişen yeni nesillerin teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte dijital ortamlara olan bağımlılık düzeyinin daha da artacağı düşünülmektedir. Teknoloji çağıyla

birlikte internet ve akıllı telefon kullanımını her yaşta insan için vazgeçilmez bir hale gelmiştir. Bu dijital araçlar iletişim kurma, bilgiye erişim ve eğlence gibi yaşamı kolaylaştıran, eğlendiren, keyif veren çeşitli imkanlar sunmaktadır. Ancak, akıllı telefon ve internetin yaygın kullanımıyla ilişkilendirilen bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu araçlara şiddetli arzu duyma ve onları stresle başa çıkma aracı olarak kullanma gibidir. Dijital iyi oluş, gençlerin dijital ortamlarda sağlıklı ve dengeli bir şekilde varlık göstermelerini ifade eder. Bu konunun araştırılması gençlerin sosyal ilişkileri, duygusal/psikolojik sağlıkları ve genel iyi oluşları açısından önemli bir konu olduğunu gösterir.

Alanyazın incelendiğinde yapılan çalışmalarda daha çok öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital okuryazarlıklarının ölçüldüğü (Bay, 2021; Aydar, 2021; Bozkurt, 2021; Özer, 2021; Kara, 2021; Gökbulut, 2021; Yılmaz, 2021; Hauge ve Payton, 2010; Yaman, 2019; Arslan, 2019; Cebeci, 2020; Lee, 2014; Cote ve Milliner, 2017; Boyacı, 2019; Şahin ve Kalkan, 2022; Karagözoğlu ve Gezer, 2022; Kozan ve Bulut Özek, 2019), lise öğrencilerine yönelik çalışmaların ise sınırlı sayıda olduğu görülmektedir (Hatlevik, 2010; Ünsal ve Özgen, 2023; Öztürk, 2020; Kaya, 2020).

Dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılık (Arslan, 2020; Karabulut, 2023; Bağcı, 2023; Karagün vd., 2018; Kesici ve Tunç, 2018) üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde genellikle tek bir kavram üzerine odaklanmakta ve bu kavramların birbiriyle olan ilişkisini inceleyen sınırlı sayıda çalışma vardır (Ünsal ve Özgen, 2023; Özsarı ve Görücü, 2023; Özsarı ve Deli, 2023; Wang vd., 2023). Ayrıca ilgili alanyazında dijital iyi oluş ile ilgili yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencileriyle yapılan birkaç çalışmaya ulaşıırken (Isaks vd., 2023; Arslan vd., 2023; Karabatak vd., 2024), lise öğrencilerine yönelik yapılan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda, yapılacak olan çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin ölçeklere içten ve doğru yanıtlar vereceklerdir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın bulguları, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrencilerin yanıtları ile sınırlıdır.
2. Araştırma; araştırmacının maddi imkânı, zaman, ulaşabildiği kaynaklar ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği çalışma süresi, izin ve koşulları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Okuryazarlık: Okuma yazma becerisi kazanma, okuduğunu anlayabilme, bu yolla iletişim kurabilme becerisidir (Eruysal Sertbarut, 2021).

Dijital Okuryazarlık: Dijital araçları kullanabilme becerisinin ötesinde, bu becerileri kullanarak araştırma yapma, bilgiye erişme, elde edilen bilgileri sorgulama ve değerlendirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Bozkurt, 2021).

Bağımlılık: Bir maddenin ya da davranışın olumsuz etkileri bilinmesine rağmen bırakılmaması aksine artan oranda devam ettirilmesi bağımlılık olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2019).

Dijital Bağımlılık: Dijital uygulamalara ve araçlara karşı duyulan bağımlılıktır (Kaymal, 2020).

İyi Oluş: Bireylerin bilişsel ve duyuşsal olarak kendi yaşamını değerlendirmesidir (Diener, 1999).

Dijital İyi Oluş: Dijital etkileşimin potansiyel riskleri ve faydaları arasındaki dengeyi ifade eder (Cao ve Li, 2023).

BÖLÜM 2

2. ALANYAZIN

Bu bölümde araştırmanın değişkenleriyle ilgili kavramlara ve bu konuda yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Bu bölümde sırasıyla dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş kavramları ele alınmıştır.

2.1. Dijital Okuryazarlık

Okuryazarlık kavramının ilk akla gelen anlamı okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi temel becerilere odaklanır. Bu unsurlar okuryazarlığın temelini oluşturan bileşenlerdir. Ancak okuryazarlık kavramı günümüzde çok daha geniş bir anlam taşımaktadır. Zira günlük hayatta kullandığımız çeşitli ifade ve iletişim biçimleri okuryazarlık kavramının kapsamını genişletmiştir. Okuryazarlık artık sembol sistemlerini kullanarak anlam paylaşma yeteneği olarak tanımlanmaktadır ve toplumun bir parçası haline gelmek için gerekli bir beceridir (Hoobs, 2011). Teknolojinin ilerlemesi okuryazarlık kavramını giderek genişletmiş ve bu evrim dijital okuryazarlık, medya okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı gibi yeni okuryazarlık türlerini ortaya çıkarmıştır (Bozkurt, 2021; Eruysal Sertbarut, 2021). Bu çeşitli okuryazarlıklar bireylerin modern dünyada etkili bir şekilde iletişim kurmalarını, dijital kaynakları kullanmalarını ve bilgiye erişim becerilerini geliştirmelerini hedefler. Bu bağlamda okuryazarlık artık sadece temel okuma/yazma becerilerini değil aynı zamanda dijital ve teknolojik çağın gereksinimlerine uyum sağlayacak şekilde çeşitlenmiş ve zenginleşmiş bir yelpazeyi içermektedir (Arslan, 2019).

Okuryazarlık kavramı görsel, elektronik ve dijital ifade ve iletişim biçimlerini de içermektedir. Modern okuryazarlık teknoloji ve kültürle bağlantılı olduğu için kapsamını genişletmiştir. Okuryazar olma ve kalma yeteneği uzun vadeli bir bağlılık gerektirmektedir (Cordes, 2009). Tüm okuryazarlıklar okuma, yazma, konuşma ve dinleme gibi geleneksel okuryazarlık becerilerinin temeli üzerine inşa edilmiştir. Ancak günümüzün dijitalleşmiş dünyasında okuryazarlığın çok daha geniş bir tanımına ihtiyaç duyulmaktadır. Artık gelişen web 2.0 teknolojileri araçlarının ve iletişim tekniklerinin daha yüksek düzeydeki bilişsel, sosyal ve teknik becerileri (problem çözme, karar verme, vb.) destekleyebildiği bir zamandayız (Eric, 2013).

Dijital okuryazarlık kavramı alanyazında pek çok farklı şekilde tanımlanmıştır (Glister, 1997; ALA, 2011; Martin, 2008; Ng, 2011; Pala ve Başibüyük, 2020; Stewart, 2013; Eshet,

2002; Hague ve Payton, 2010; Badwen, 2008). Dijital okuryazarlığı tanımlamaya yönelik ilk girişimlerden biri "*dijital okuryazarlık, bilgisayarlar aracılığıyla sunulduğunda çok çeşitli kaynaklardan gelen çeşitli formatlardaki bilgileri anlama ve kullanma yeteneğidir*" diyen Gilster (1997)'den gelmektedir. Amerikan Kütüphane Derneği (ALA, 2016) dijital okuryazarlığı hem bilişsel hem de teknik beceriler gerektiren, bilgiyi bulmak, değerlendirmek, oluşturmak ve iletmek için bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma yeteneği olarak tanımlamaktadır. Martin (2008) dijital okuryazarlığı dijital kaynakları tanımlamak, erişmek, yönetmek, bütünleştirmek, değerlendirmek, analiz etmek ve sentezlemek, yeni bilgi oluşturmak, medya ifadeleri oluşturmak ve başkalarıyla iletişim kurmak için dijital araç ve olanakları uygun şekilde kullanma konusundaki farkındalık, tutum ve yeteneği olarak tanımlamaktadır. Ng (2011) dijital okuryazarlığı "*kişilerin dijital kaynakları bilmesi, erişmesi ve analiz ederek aynı zamanda yeni fikirler ve ifadeler ortaya koyması*" olarak ifade etmektedir. Pala ve Başbüyük'e (2020) göre bireyin dijital teknolojik araçları etkili bir biçimde kullanarak yeni bilgilere erişerek problem çözme yeteneği, işlemler gerçekleştirme ve bu araçları güvenli bir şekilde kullanabilme becerisi olarak tanımlamaktadır. Stewart (2013) dijital okuryazarlığı dijital teknolojilerin olanaklarını kullanarak yeni bilgiyi oluşturma, var olan bilgiyi düzenleme, yeni amaçlar için kullanma ve mevcut bilgiyi basitçe aktarabilme becerisi olarak tanımlamaktadır. Bayrakçı'ya (2020) göre dijital okuryazarlık, dijital teknolojileri toplumun her alanında (sosyal, kültürel, ekonomik vb.) etkin bir biçimde kullanabilme, dijital ortamdaki risklerin farkında olabilme yeteneğidir.

Dijital okuryazarlık teknoloji mevcut olduğunda erişim için gerekli olan beceri ve yetenekleri kapsar; bu, teknolojiyi başarıyla kullanabilmek için gerekli olan dil ve bileşen donanımı ve yazılımını anlama gerekliliğini içerir (Jaeger, Bertot, Thompson, Katz & DeCoster, 2012). 2018 yılında Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)'ya göre dijital okuryazarlık istihdam, insana yakışır işler ve girişimcilik için dijital teknolojiler aracılığıyla bilgiye güvenli ve uygun bir şekilde erişme, bilgiyi yönetme, anlama, entegre etme, iletişim kurma, değerlendirme ve oluşturma becerisidir. Çeşitli şekillerde bilgisayar okuryazarlığı, BİT okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı olarak adlandırılan yeterlilikleri içerir (UNESCO, 2018). Dijital okuryazarlık insanların dijital ortamlarda sahip olması gereken tüm beceri ve davranışları kapsar. Dijital okuryazarlık farklı teknolojilerin doğru kullanımının yanı sıra doğru bilgiye ulaşma, bu bilgiyi üretme ve paylaşma yeteneğini ve teknoloji kullanımını öğrenme/öğretme süreçlerinde etkin bir şekilde kullanma becerilerini gerektirir.

Gilster'in ilk dijital okuryazarlık kavramından bu yana bu terim değişmiş ve genişlemiştir. Web 2.0 araçlarının ortaya çıkışıyla birlikte Gilster'in ilk dijital okuryazarlık vizyonunun çok ötesindeki aktiviteleri ifade etme, yaratma, paylaşma, etkileşimde bulunma ve ilgi çekici beceriler gerektiren katılımcı bir kültür ortaya çıktı. Dijital okuryazarlık kavramının birçok farklı açıdan inceleyen araştırmacılar dijital okuryazarlığa ve bileşenlerine ilişkin farklı modeller de ortaya koymuşlardır (Eshet, 2002, 2004, 2012; Ng, 2012; Hague ve Payton, 2010; Martin, 2008; Badwen, 2008; Chetty vd., 2018)

Eshet-Alkalai 2002'de lise ve üniversite öğrencileri ile 30 yaş üstü yetişkinleri incelediği çalışmada dijital okuryazarlığın foto-görsel, üretim, dallara ayırma ve bilgi okuryazarlığı gibi çeşitli bileşenlerden meydana geldiğini ifade etmiştir. Bireylerin artan teknik, bilişsel ve sosyolojik becerilere ihtiyaç duyduğunu vurgulayarak oluşturduğu çerçeveye 2004 yılında sosyo-duygusal okuryazarlık, 2012 yılında ise gerçek zamanlı düşünme okuryazarlığı bileşenini de ekleyerek altı bileşenden oluşan dijital okuryazarlık çerçevesi tanımlamıştır (Eshet, 2002, 2004, 2012). Bu altı bileşene ilişkin açıklamalar şu şekildedir:

1. Fotoğraf-Görsel Okuryazarlığı: Görsel olarak verilen mesajlardan bilgiyi okuma, anlama ve çözümleme becerisini içerir.
2. Üretim Okuryazarlığı: Yeni veya daha önceden üretilen çeşitli formattaki bilgiyi (metin, ses, görüntü, video) kullanıp düzenleme, birleştirme ya da bütünleştirerek yeni anlamlı ve yaratıcı bir eser yaratma becerisidir.
3. Bilgi Okuryazarlığı: Ulaşılan bilgilerin doğruluğu, güvenilirliği, özgünlüğünün eleştirel bakış açısıyla irdelemesi sürecini kapsar. Dijital bilgileri etkili bir şekilde arama, bulma ve değerlendirme becerisidir.
4. Dallara ayırma Okuryazarlığı: Büyük miktarda doğrusal olmayan bağımsız bilgi parçaları arasında serbestçe gezinebilme, kolayca parçalara ayırabilme beceresidir.
5. Sosyo-Duygusal Okuryazarlık: Dijital iletişim platformlarının genişlemesiyle birlikte çeşitli şekillerde işbirlikçi öğrenme, bilgi paylaşma ve sosyalleşme ortamlarındaki tuzaklardan, virüslerden kaçınabilme becerisidir.
6. Gerçek Zamanlı Düşünme Okuryazarlığı: Eş zamanlı olarak verilen görevlerin ya da sorunların üstesinden gelebilmek için bilgiyi eş zamanlı senkronize edebilme, görevler arasında geçiş yaparak yeni bir bakış açısı kazanma ve geri bildirim verme becerisidir.

Ng (2012), Eshet'in (2004) ortaya koyduğu bileşenlerden esinlenerek oluşturduğu modelinde dijital okuryazarlık kavramını teknik, bilişsel ve sosyo-duygusal olmak üzere

birbiriyle ilişkili üç farklı boyutta incelemiştir. Dijital okuryazarlığı ise bu üç farklı boyutun kesişimi olarak ifade etmiştir. Dijital okuryazarlığın teknik boyutu, bilgi iletişim teknolojilerini günlük aktivitelerde kullanmak için gerekli teknik bilgi ve becerilere sahip olmayı gerektirir. Bu beceriler temel anlamda klavye, fare, yazıcı gibi donanım aygıtlarını bilgisayara bağlayıp kullanmayı ve oluşan sorunları kılavuzları okuyarak ya da web tabanlı kaynaklardan faydalanarak üstesinden gelmeyi ifade eder. Dijital okuryazar birey dosya indirip gönderme, sosyal ağları kullanarak e-posta gönderme/alma, yazılım programlarının temel özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak gibi bir dizi işleri halledebilir. Dijital okuryazarlığın bilişsel boyutu, dijital bilgiyi eleştirel bir şekilde aramak, değerlendirmek ve yeniden oluşturma becerisi ve aynı zamanda etik, ahlaki ve yasal konularda bilinçli olmak için sahip olması gereken becerileri kapsar. Birey metin tabanlı bilgilerin yanı sıra görseller, ses parçaları, videolar, haritalar ve modellerden gelen mesajları da çözümleyebilmelidir. Dijital okuryazarlığın sosyo-duygusal boyutu ise yüz yüze iletişimde olduğu gibi dijital ortamda da yanlış yorum ve yanlış anlaşılmayı önlemek adına doğru dil ve sözcüklerle iletişim kurma becerisi anlamına gelir. Bunun yanı sıra kişisel güvenliği ve mahremiyeti korumak için kişisel bilgilerin mümkün olduğunca gizli tutulması, gereğinden fazla bilginin ifşa edilmemesi ve olası tehditlerle nasıl başa çıkılacağını bilmek de önemlidir. Martin'e (2008) göre dijital okuryazarlık beş temel ögeyi içerir:

1. Dijital okuryazarlık, günlük yaşamın iş, öğrenme ve boş zaman gibi alanlarında başarılı dijital eylemleri gerçekleştirilme yeteneğini içerir.
2. Bireysel olarak dijital okuryazarlık, kişinin yaşam durumuna göre değişir ve yaşam boyu süren bir gelişim sürecidir.
3. Dijital okuryazarlık sadece bilgi ve iletişim teknolojileri (BIT) okuryazarlığından daha geniştir ve farklı 'dijital okuryazarlık' alanlarından unsurlar içerir.
4. Dijital okuryazarlık bilgi, beceri, tutum ve kişisel nitelikleri içermesinin yanında günlük yaşam problemlerini çözerken dijital eylemleri planlama, uygulama ve değerlendirme yeteneğini de kapsar.
5. Kendini dijital anlamda okuryazar bir birey olarak fark etme ve kişisel olarak dijital okuryazarlık gelişimini düşünme yeteneği de dijital okuryazarlığın bir parçasıdır.

Dijital okuryazarlığı bileşenlere ayırarak inceleyen Hague ve Payton'a (2010) göre dijital okuryazarlık sekiz bileşenden oluşur. Bu bileşenler:

1. Yaratıcılık: Dijital teknolojiyi kullanarak farklı formatlarda ve biçimdeki bilgiyi temsil etme ve çıktı oluşturma becerisi ile yaratıcı ve hayal gücünü kullanma yeteneğidir.
2. Eleştirel Düşünme: Dijital medya ve içeriğiyle etkileşime geçerken akıl yürütme becerilerini kullanabilme yeteneği, sorgulama yapma, analiz etme, detaylı bir şekilde inceleme ve değerlendirme, hakkında argümanlar oluşturma ve destekleme yeteneğidir. Eleştirel düşünme dünyayı anlamak ve anlamlandırmak için yansıtıcı olmayı, altta yatan varsayımlar hakkında içgörü geliştirmeyi, anlamı yorumlamayı ve önemi belirlemeyi içerir.
3. Kültürel ve Sosyal Anlayış: Dijital içeriğin oluşturulmasında ve anlama sürecinde sosyal, kültürel ve tarihsel etkilerin rolünü tanıma yeteneğidir. Bu kendi ve diğer insanların bakış açılarının nasıl kültürel miraslarla şekillendirildiğini anlamayı içerir.
4. İş birliği: Teknolojiyi kullanırken başkalarıyla başarılı bir şekilde iş birliği yaparak anlam ve anlayışı birlikte oluşturabilme yeteneğidir.
5. Bilgiyi Bulma ve Seçme: Bir görev veya etkinlik için hangi tür bilgiye ihtiyaç duyulduğunu, bilgiyi nerede ve nasıl bulacağını bilmeyi, kaynaklarla eleştirel olarak etkileşime girerek güvenilir bilgileri seçme yeteneğidir.
6. Etkili İletişim: Duygu ve düşünceleri net bir şekilde ifade ederek diğerlerinin onları anlayabilmesi önemlidir. Bu anlam biçimi işitsel olduğu gibi görsel veya metinsel de olabilir. Çeşitli teknoloji türlerini etkin bir şekilde kullanarak nasıl etkili iletişim kurulacağını anlama yeteneğidir.
7. E-güvenlik: Dijital teknolojileri (telefon, bilgisayar, internet vb.) kullanırken güvenli kullanma ve uygun içeriğin ne olduğunu anlayarak tuzaklardan kurtulabilme yeteneğidir.
8. İşlevsel Beceriler: Farklı teknolojileri etkili biçimde kullanma bilgisi ve bu bilgiyi yeni teknolojileri öğrenmek için transfer edebilme esnekliğine sahip olma yeteneğidir.

Günümüz toplumlarındaki teknolojik ve sosyal gelişmeler insanların çoklu okuryazarlık becerilerine sahip olmasını gerektirmektedir. Bu sebeple tek bir okuryazarlık türü yeterli değildir ve geleneksel okuryazarlık sınırları içinde verilen eğitim de yeterli görülmemektedir. Geleneksel okuryazarlık sınırları içindeki eğitim günümüzün dijital dünyasında yetersiz kalmakta bu nedenle bireylerin dijital bilgi ve kaynakları etkili bir şekilde kullanabilmeleri için daha geniş bir okuryazarlık anlayışına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu eğitimde çeşitli dijital kaynakların ve araçların entegrasyonunu gerektirmektedir (Fırat, 2016; Karakuş vd., 2019). Bawden (2008) dijital okuryazarlığın birçok unsuru içerdiğini belirtir. Bu kapsamda yaratıcı

yazma ve görselleştirmeyi değil, bilginin sunumunu içerir. Ayrıca sistematik inceleme ve meta-analiz yapmadan bilgileri değerlendirmeyi kapsar. Bilgiyi organize eder ancak terminoloji, sınıflandırma ve eş anlamlılar sözlüğü oluşturma konusunda bir iddiası yoktur.

Bazı insanlar dijital okuryazarlığı basitçe bir bilgisayarı veya belirli bir yazılım paketini etkili bir şekilde kullanabilmenin işlevsel becerileriyle ilişkilendirir. Ancak dijital okuryazarlık bir bilgisayara erişim sahibi olmaktan veya onu kullanabilmekten çok daha fazlasıdır. Cordes'e (2009) göre okuryazarlık artık sadece metin okuma ve yazma ile sınırlı olmayıp, görsel ve dijital iletişim gibi farklı ifade biçimlerini de kapsamaktadır. Modern okuryazarlık anlayışı teknoloji ve kültürel dinamiklerle iç içe geçmiş olup bireylerin bu yetenekleri kazanması ve sürdürmesi uzun süreli bir çabayı gerektirmektedir. Dijital okuryazar olmak dijital araçlara uygulayabilecek çok çeşitli uygulamalara ve kültürel kaynaklara erişim sahibi olmaktır. Farklı biçim ve formatlarda anlam yaratma ve paylaşma becerisidir (Hague & Payton, 2010).

2.2. Dijital Bağımlılık

Bağımlılık problemleri bir davranışı kontrol etmekte yaşanan başarısızlık ve bu davranış sonucunda meydana gelebilecek olası problemlere karşı davranışı sürdürmeye devam etme durumudur (Goodman, 1990). Yılmaz (2019) bir maddenin ya da davranışın olumsuz etkileri bilinmesine rağmen bırakılmaması aksine artan oranda devam ettirilmesi bağımlılık olarak tanımlanmaktadır. Griffiths'a (1999, 2005) göre herhangi bir davranışın bağımlılık olarak tanımlanması için aşağıdaki kriterleri taşıması gerekmektedir.

1. Dikkat çekme: Belirli bir etkinliğin kişinin yaşamında en önemli faaliyet haline geldiği ve düşüncelerini (meşguliyetler ve bilişsel çarpıtmalar), duygularını (istekler) ve davranışlarını (sosyal davranışların bozulması) etkilediği durumu ifade eder. Kişi bu etkinliği yapmıyorken bile bir sonraki yapma fırsatını düşünmektedir.
2. Ruh hali Değişikliği: Bireyin belirli bir etkinlikte meşgul olması, kişisel deneyimlerine dayanan bir başa çıkma stratejisi olarak görülebilir. Bu etkinlik bireyin yaşadığı olumsuzlukların etkisini azaltabilir. Özellikle ruh hali değişiklikleri yaşayan bireyler internete bağlandıklarında kendilerini daha enerjik hissedebilirler.
3. Tolerans: Belirli bir maddenin veya davranışın sürekli kullanımını sonucunda aynı etkiyi elde etmek için giderek artan miktarlara ihtiyaç duyulması durumudur.
4. Yoksunluk: Bağımlılık yapan bir madde veya davranışın kesilmesi veya azaltılması durumunda ortaya çıkan fiziksel ve psikolojik semptomlardır. Bu belirtiler bağımlılığın ne kadar derin olduğunu ve bireyin bu maddeden veya davranıştan ne kadar

etkilendiğini gösterir. Örneğin; oyun konsolu ile oynayan birey başkaları tarafından engellendiğinde endişe, öfkelenme, titreme, mide bulantısı gibi davranışlar sergileyebilir.

5. Çatışma: Bireyin iç dünyasında yaşadığı mücadeleyi ve çevresindeki ilişkilerde ortaya çıkan anlaşmazlıkları ifade eder. Yaşadığı çatışma hobilerinden, eğlencelerinden ve iş yaşamından ödün vermesini anlamına gelir.
6. Nüks Etme: Birey bir dönem bağımlılık gösterdiği davranıştan uzaklaşmasına rağmen belirli bir süre sonra tekrar bu etkinliklerle karşılaştığında geçmişte bağımlı olduğu dönemdeki davranışlarını yeniden sergileyebilir. Diğer bir ifadeyle bağımlılık davranışlarından kaçınma çabalarına rağmen bireyin yeniden bağımlılık davranışlarına geri dönmesi durumunu ifade eder.

İnternetin ve bilgisayarın aşırı ve kontrolsüz kullanımı bireylerin günlük görevlerinden sapmalarına, birçok önemli sorumluluğu ihmal etmelerine ve sosyal çevrelerinden, ailelerinden uzaklaşmalarına neden olmaktadır (Durmuş, 2007). İnternet bağımlılığı tanımı ilk kez Goldberg (1995, 1996) tarafından yapılmış ve bu konu araştırmacılar tarafından incelenmeye başlamıştır (Griffiths, 1999; Young, 1996). Goldberg, DSM-IV'teki madde bağımlılığı tanı ölçütlerini kullanarak internet bağımlılığı için belirli göstergeler geliştirirken; Young (1996) ise patolojik kumar bağımlılığından yola çıkarak internet bağımlılığının tanımlamasını yapmıştır. Bu iki çalışma internet bağımlılığının anlaşılması ve tanımlanması açısından önemli bir adım olmuştur. Bireylerin uzun süreli kullanım sonucunda belirli bir madde, ürün veya hizmetten geçici olarak iyi hissetmeleri yaygın bir olgudur (Seferoğlu ve Yıldız, 2013).

İnternet bağımlılığı zorlayıcı çevrimiçi alışveriş yapma, pornografik içeriklere erişme, çevrimiçi oyun oynama, sosyal ağlar ve çevrimiçi kumar gibi birçok farklı davranışı içerebilir (Király et al., 2015; Montag et al., 2015). İnternet bağımlılığı bireylerde sürekli internete girme ihtiyacı hissedilmesi ve internete erişilemediğinde yetersizlik, depresyon ve sinirlilik gibi semptomların gözlemlendiği bir bağımlılık türüdür. Bu bağımlılık aile ve sosyal ilişkilerin bozulmasına, içe kapanmaya, hoşgörü ve tahammül seviyesinin azalmasına yol açar. İnternet bağımlılığı bireyin günlük yaşamını ve psikolojik sağlığını olumsuz etkileyen ciddi bir sorundur (Odabaşoğlu, Öztürk, Genç ve Pektaş, 2007). Kullanım amacı bağımlılığın belirlenmesinde kritik bir faktördür ve bireyin interneti nasıl ve neden kullandığını anlamak bağımlılığın derecesini ve etkilerini daha doğru bir şekilde değerlendirmeyi sağlar. Young (1998) internetin hangi amaçlarla kullanıldığının da büyük önemini vurgular. Dijital teknolojilerin yaşamımızın

her alanında daha fazla yer edinmesiyle birlikte bireylerin bu teknolojilere olan bağımlılığını artırmıştır (Arslan vd., 2015). Young (1998, 1999) tanımladığı 8 ölçütten 5 tanesinin karşılanması durumunda kişi internet bağımlısı olarak tanımlanmaktadır.

1. İnternet hakkında aşırı düşünmek, geçmiş çevrimiçi oturumları düşünmek veya gelecekteki çevrimiçi aktiviteler hakkında hayal kurma.
2. Önceki aktivitelerden aynı düzeyde tatmin elde edebilmek için internet kullanım süresini artırma gereği duyma.
3. İnternet kullanımını kontrol etme, azaltma veya bırakma girişimlerinde tekrar tekrar başarısız olma.
4. İnternet kullanımının azaltılması durumunda huzursuzluk, asabi, öfke vb. gibi yoksunluk belirtileri gösterme.
5. Aşırı internet kullanımı nedeniyle planlanandan daha uzun süre internette kalma.
6. Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, arkadaş ve iş yaşamında sorunlar yaşama.
7. İnternete bağlı kalabilmek ya da bağlanabilmek için yalan söylemek, hırsızlık yapmak gibi dürüst olmayan girişimlerde bulunma.
8. Sorunlardan kaçmak veya sıkıntılı bir ruh halini hafifletmek amacıyla interneti kullanmak; örneğin, kaygı, depresyon, suçluluk ve çaresizlik duygularını hafifletme.

Günümüzde dijital teknolojilerin kullanımı giderek yaygınlaşmakta ve dünya genelinde hemen hemen herkesin erişebileceği bir duruma gelmiştir. Bu geniş kullanıcı kitlesi yeni alışkanlıkların ortaya çıkmasına ve özdenetim sorunlarının yaşanmasına neden olabilir. Özellikle akıllı telefonlar, tabletler, bilgisayarlar, video oyunları ve sosyal medya gibi dijital araçlar uygun olmayan biçimde kullanıldığında zararlı ve bağımlılık yapıcı etkilere sahip olabilirler. Dijital bağımlılık insan ve teknoloji arasında oluşan bir bağımlılıktır ve dijital medya araçlarının gün geçtikçe artması ve gelişmesiyle birlikte çeşitlenmektedir (Yılmaz, 2020).

Dijital bağımlılık modern teknolojinin ve dijital cihazların aşırı kullanımı sonucu gelişen bir bağımlılık türüdür. İnternet, akıllı telefonlar, tabletler, bilgisayarlar ve diğer elektronik cihazlar, günlük yaşamımızın vazgeçilmez birer parçası haline gelmiştir. Bu teknolojik araçlar iletişim, bilgi erişimi, eğlence ve iş yaşamı gibi birçok alanda önemli avantajlar sunmaktadır. Ancak aşırı ve kontrolsüz kullanımı durumunda bazı bireyler için bağımlılık halini alabilmektedir (Stanković vd., 2021; Kurniasanti vd., 2019). Dijital bağımlılık, sürekli internet erişimi gerektiren çevrimiçi aktivitelerle ilişkilendirilir. Bu aktiviteler beyindeki ödül mekanizmalarını harekete geçirerek tatmin hissi yaratır. Sonuç olarak kişiler bu aktivitelere sık sık yönelir ve zamanlarını bunlarla

geçirme eğiliminde olurlar. Bu durum kişinin günlük yaşamını olumsuz etkileyebilir ve işlevselliğini azaltabilir (Sherer ve Levounis, 2022; Kazaz vd., 2022).

Dijital bağımlılık dijital medya araçlarının çeşitlenmesi ve bu araçların sunduğu uygulama ve içeriklerin zenginleşmesiyle birlikte daha yaygın ve karmaşık hale gelmiştir. Bu geniş kapsamlı bağımlılık türü, yalnızca bireylerin psikolojik ve sosyal yaşamlarını etkilemekle kalmayıp aynı zamanda fiziksel sağlıklarını da olumsuz yönde etkileyebilir. Örneğin psikolojik açıdan dijital bağımlılık bireylerde anksiyete, depresyon ve dikkat dağınıklığı gibi sorunlara yol açabilir. Sosyolojik açıdan, bireylerin sosyal ilişkilerini zayıflatarak izolasyona neden olabilir. Fiziksel sağlık açısından ise, uzun süreli ekran kullanımının göz yorgunluğu, baş ağrıları ve uyku düzeninin bozulması gibi sorunlara yol açabileceği bilinmektedir (Ozer, 2020; Gezgin vd., 2018; Malo-Cerrato & Viñas-Poch, 2018; Hou et al., 2019; Duke ve Montag, 2017; Lanaj vd., 2014). Dijital bağımlılık kişilerin hem iş hem de günlük yaşamlarında çeşitli deneyimleri ertelemesine yol açabilir (Schnauber-Stockmann vd., 2018). Bu ertelemeler iş performansını düşürebilir ve günlük yaşam aktivitelerinde aksamalara sebep olabilir (Duke ve Montag, 2017). Bu durum dijital teknolojilerin yaygın kullanımının önemli bir sonucudur ve bireylerin yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyebilir (Çakır Balta ve Horzum, 2008).

Dijital bağımlılığın belirtileri arasında sürekli olarak dijital cihazlara bağımlılık gerçek dünya ile ilişkilerin ve sosyal etkileşimlerin azalması, sorumlulukların ihmal edilmesi, uyku düzeninin bozulması, odaklanma güçlüğü, huzursuzluk, endişe ve depresyon gibi ruh hali değişiklikleri bulunmaktadır (Adorjan ve Ricciardelli, 2021). Dijital bağımlılığın olumsuz etkileri fiziksel, zihinsel ve sosyal sağlık üzerinde önemli sonuçlara neden olabilir. Aşırı internet kullanımı ve sürekli ekran karşısında geçirilen zaman, uyku bozuklukları, obezite, göz yorgunluğu, duruş bozuklukları gibi sağlık sorunlarına yol açabilir. Bunun yanı sıra dijital bağımlılık düşük özsaygıya, motivasyon eksikliğine ve akademik veya mesleki performansta düşüşe sebep olabilir (Pandya ve Lodha, 2021).

Ünal ve Korkmaz (2023) tarafından yapılan çalışmada lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur. Bu çalışma sonuçlarını destekleyen birçok araştırma vardır (Köseliören, 2017; Solak, 2012; Arslan, 2019). Ebeveynler tarafından dijital oyun oynama süresi konusunda denetlenen çocukların sınır koyulmadan oyun oynayabilen çocuklara göre daha düşük dijital bağımlılık ve saldırganlık düzeylerine sahip oldukları gözlemlenmiştir. Fiziksel aktivitelere katılım sağlayan çocukların da benzer şekilde bağımlılık düzeyleri ve saldırganlık seviyelerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir (Güvendi vd., 2019).

Ergenler sosyal medya platformları üzerinden kabul ve sosyal onay arayışı içerisinde. Sosyal medya ergenlerin kişiliklerini ve karakterlerini ifade etmelerine ve geliştirmelerine yardımcı olur. Ayrıca sosyal medyada aradıkları sosyal onay öz yeterliliklerini ve özsaygılarını etkileyebilir (Malo-Cerrato & Viñas-Poch, 2018; Hou vd., 2019). Üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve bunun psikopatoloji ve benlik saygısı ile ilişkisi üzerine bir çalışmada öğrencilerin internet bağımlılığı ile benlik saygısı arasında ilişki bulunmuştur (Kumar ve Mondal, 2018). Benlik saygısı ile iyi oluş arasında da ilişki olduğu düşünüldüğünde, internet bağımlılığı ile iyi oluşun da ilişki olabileceği yorumu yapılabilir.

Dijital bağımlılığın neden olduğu olumsuz etkileri en aza indirmek için bu olgunun çok boyutlu bir yaklaşımla değerlendirilmesi gerekmektedir. Dijital bağımlılık hem nedenleri hem de sonuçları açısından çok çeşitli disiplinler tarafından incelenmesi gereken bir konudur (Kestane, 2019). Psikoloji, sosyoloji, tıp, eğitim ve teknoloji gibi farklı alanların iş birliği yaparak bu bağımlılığın dinamiklerini ve etkilerini daha iyi anlaması önemlidir.

2.3. Dijital İyi Oluş

İyilik kavramıyla ilgili yapılan araştırmalarda 1961 yılında 'wellness' terimine alternatif olarak 'eselik' teriminin kullanıldığı belirtilmiştir (Doğan, 2006). İyi oluş kavramı sadece sağlığın iyi olmasıyla sınırlı olmayıp aynı zamanda fiziksel, psikolojik ve manevi eselik durumları ile akıl, beden ve maneviyatın da dahil olduğu üst düzey insan fonksiyonunu ifade eder (Connolly ve Myers, 2003). İyi oluş kavramı pozitif psikolojinin bir alt dalını oluşturur ve genellikle mutluluk olarak tanımlanır (Diener, 2000). Dijital iyi oluş ise bireylerin fiziksel, duygusal ve sosyal sağlık boyutlarını da kapsayan bir kavram olarak tanımlanabilir (Beetham, 2016; Gui vd., 2017). Diğer bir ifadeyle dijital iyi oluş, bireylerin genel iyi oluş düzeylerinin dijital bir uzantısıdır. Vanden Abeele (2021) dijital iyi oluşu dinamik bir deneysel durum ve “mobil bağlantıdan elde edilen faydalar ve dezavantajlar arasındaki optimal denge” olarak tanımlamaktadır. Marsden (2020) göre dijital iyi oluş teknolojinin sağladığı fırsatları en üst düzeyde kullanmayı ve aynı zamanda olumsuz etkilerini en aza indirmeyi içerir. Bu durum teknolojiyi bilinçli bir şekilde kullanarak dijital dünyada sağlıklı ilişkiler geliştirmeyi ve dijital ortamlarda olumlu bir deneyim sağlamayı gerektirdiğini vurgular. Vissenberg (2022) dijital iyi oluşu dijital okuryazarlığa benzer olarak tanımlamıştır. Johnston (2021) ise dijital iyi oluşun dijital okuryazarlık çerçevesine dahil edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Ghai vd., (2023) başlangıçta dijital iyi oluş kavramının, genellikle dijital teknolojilerle geçirilen ekran süresiyle ilişkilendirildiğini, bireylerin bilgisayar, tablet veya akıllı telefon gibi

cihazları kullandıkları sürenin temel bir ölçüt olarak kabul edildiğini ancak dijital teknolojilerin günlük yaşamımızın her alanına daha fazla girmesiyle, dijital iyi oluş anlayışının da zamanla değiştiğini ifade etmiştir. Gui (2017) dijital iyi oluş becerilerini günümüzün yoğun dijital ortamında etkin bir şekilde odaklanma ve bilgi akışının getirdiği stresle başa çıkma yeteneği olarak tanımlamaktadır. Bu beceriler, bireyin günlük yaşamında stratejik bir şekilde dikkatini yönlendirme becerisiyle birlikte, gereksiz aktivitelerde zaman ve dikkatinin en aza indirilmesini sağlar. Böylece, bireyin stres seviyesi azalırken, daha verimli ve etkili bir şekilde dijital ortamlarda zaman geçirir. Dijital iyi oluş bireylerin dijital yaşamlarının farklı boyutlarında sağlık, güvenlik ve mutluluğu hedefleme yeteneğidir. Bireylerin gerçek ve dijital yaşamları arasında uyumlu bir denge kurmalarını ve dijital araçları bilinçli bir şekilde kullanmalarını teşvik eder (Feerrar, 2022). Yue, vd. (2021) dijital iyi oluşa ilişkin dokuz boyuttan oluşan kapsamlı bir çerçeve sunmuştur. Bu boyutlar;

1. Dijital emniyet ve güvenlik: Farklı dijital tehditleri tanımlayıp eleştirel bir bakış açısıyla anlayabilme ve bunları etkin bir şekilde yönetme becerisini içerir. Aynı zamanda çevrimiçi kimliği, kişisel verileri ve genel refahı koruma konusunda güvenli bir dijital ortam oluşturma yeteneği.
2. Dijital haklar ve sorumluklar: Teknolojiyi kullanarak insan haklarını ve yasal hakları koruma kabiliyetini içerir. Dijital ortamda etik ve sorumlu davranma yeteneği.
3. Dijital İletişim: Amaçlanan hedeflere ulaşmak için teknolojiler aracılığıyla ifade ve iş birliğine olanak tanıyan açık ve etkili iletişim yöntemleri kurabilme yeteneği.
4. Dijital Duygusal Zekâ: Dijital etkileşimde diğer insanlara karşı empati göstermenin yanı sıra kişinin duygularını eleştirel bir şekilde tanıma, değerlendirme ve ifade etme becerisi.
5. Dijital Yaratıcılık: BİT araçları ve yenilikleriyle yeni fikirler üretip bu fikirleri hayata geçirme yeteneği.
6. Dijital Sağlık ve Kişisel Bakım: Teknolojiyi kullanırken kendi bedensel ve zihinsel sağlıklarını dikkate alarak sağlıklı bir dengeyi koruma yeteneği.
7. Dijital Tüketiciilik: Çevrimiçi alışverişte tüketicinin haklarını korurken aynı zamanda adil, bilinçli ve hakkaniyetli seçim yapabilme yeteneği.
8. Dijital İstihdam ve girişimcilik: İş yaşamında kariyer ve değer oluşturmada gerekli becerileri edinmek için fırsatları tanıma ve kullanma becerisi.
9. Dijital Aktivizm/Sivil Katılım: Dijital ve fiziksel ortamda anlamlı değişiklikler yapmaya yönelik girişimlere aktif katılımı ve güvenilir bilgilere ulaşma becerisi.

Dijital araçların gelişimi, insanlar arasında daha büyük bir sosyal bağlantı sağlayarak iyi oluş hissini artırabilir (Beetham, 2016) ancak bazı araştırmalar sosyal medya kullanımının yalnızlık hissine katkıda bulunabileceğini ortaya koymuştur. Clark vd. (2017) yaptıkları çalışmada, sosyal medya kullanımının gençler üzerindeki olumsuz etkisini kabul etmiş ve iyi oluşun bireylerin sosyal medya platformlarını nasıl kullandığı ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde yapılan çalışmalarda, sosyal medya teknolojilerinin bireylerin dijital iyi oluş üzerinde risk oluşturabileceği ve duygusal yaşamlarını olumsuz etkileyerek dijital iyi oluş seviyelerini düşürdüğü bulunmuştur (Vanden Abeele vd., 2022; Steinert ve diğerleri, 2022). Büchi (2021) dijital iyi oluş kavramını dijital medya kullanımının bireyin iyi oluşu üzerindeki etkisini araştırmıştır. Irimiás vd. (2021) mobil cihazların ve bunların kullanımının kişinin iyi oluşu üzerindeki rolünü araştırmıştır. Mobil cihazların bireyin hayatında farklı roller oynadığını ve mobil cihaz kullanımının daha iyi yönetilmesinin dijital iyi oluşun etkili yönetimine fayda sağlayacağını belirtmiştir. Beetham (2016) bireyin dijital iyi oluşunu koruması için bir dizi şeyler yapması gerektiğini vurgulamıştır. Bunlar;

1. Dijital ortamlarda kişisel sağlık, güvenlik, ilişkiler ve iş-hayat dengesine dikkat edin.
2. Dijital ortamlarda güvenli ve sorumlu bir şekilde hareket edin.
3. Dijital stresi, iş yükünü ve dikkat dağıtıcı unsurları yönetin.
4. Siyasi ve toplumsal eylemlere katılmak için dijital medyayı kullanın.
5. Kişisel dijital verileri iyi oluş yararları için kullanın.
6. Dijital araçları kullanırken insan ve doğal çevreyi gözeterek hareket edin.
7. İlişkilerde dijital ile gerçek dünya etkileşimlerini uygun şekilde dengeleyin.

2.4. İlgili Araştırmalar

Ünsal ve Özgen (2023) tarafından 354 ortaöğretim öğrencisi ile gerçekleştirilen araştırma, öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri, dijital bağımlılık ve sanal ortam yalnızlık düzeylerinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesini hedeflemiştir. Araştırma sonucunda, farklı sınıf seviyelerindeki öğrencilerin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve sanal ortam yalnızlık düzeylerinin birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, kız ve erkek öğrencilerin bu üç ölçekte de benzer düzeylerde oldukları bulunmuştur. Çalışma, öğrencilerin dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir doğrusal ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Öztürk (2020) 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Kırıkkale'de 500 lise öğrencisi üzerinde yürüttükleri araştırmada, öğrencilerin ve ebeveynlerinin dijital okuryazarlık

düzeylerini incelemişlerdir. Araştırma bulgularına göre, lise öğrencileri kendilerini “Çok Yeterli” düzeyde, ebeveynlerini ise “Orta Yeterli” düzeyde dijital okuryazar olarak değerlendirmiştir. Öğrencilerin dijital okuryazarlık değerlendirmeleri cinsiyet ve aile gelirine göre anlamlı farklılıklar gösterirken, yaş ve okul türü açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ebeveynlerin cinsiyet, yaş, çalışma durumu ve eğitim düzeyine göre farklılık göstermiştir. Genel olarak, öğrenciler kendilerini dijital okuryazarlık açısından ebeveynlerinden daha yeterli görmüşlerdir.

Kaya (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Konya ili Selçuklu ilçesi devlet okullarında öğrenim gören 847 ortaöğretim öğrencisi üzerinde dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri incelenmiştir. Bulgular, öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin yüksek olduğunu, ancak dijital okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Cinsiyet, sınıf düzeyi ve günlük internette harcanan süre gibi değişkenler ile dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır. Sonuçlar, dijital okuryazarlığın dijital vatandaşlık üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Bay (2021) 150 okul öncesi öğretmen adayları üzerinde yürüttükleri çalışmada, öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık seviyelerini cinsiyet, mezun olduğu lise, sınıf düzeyi gibi çeşitli değişken açısından incelemiştir. Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının genel olarak yüksek dijital okuryazarlık düzeylerine sahip olduğu ancak mobil teknoloji kullanımı ve internet tabanlı aktivitelerde daha düşük düzeylerde olduklarını göstermektedir. Cinsiyet, mezun olunan lise ve öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Uyar (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, meslek yüksekokulu öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri incelenmiştir. Araştırma, Antakya Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören 508 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, öğrencilerin dijital okuryazarlık seviyelerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet, sınıf, program türü ve mezun olunan lise türü gibi değişkenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte, evde interneti olanların ve bilgisayara sahip olanların dijital okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeylerinin öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır.

Talan (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 589 üniversite öğrencisinin dijital okuryazarlık düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur. Öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri cinsiyet, yaş ve sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı farklılık göstermezken; öğrenim gördüğü fakülteye, bilgisayar ve internet kullanım yılına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Pala ve Başbüyük (2020) tarafından gerçekleştirilen ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerilerinin incelendiği çalışmada, örneklem olarak Erzincan ilindeki on sekiz ortaokulda öğrenim gören 742 beşinci sınıf öğrencisi seçilmiştir. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin genel olarak yüksek dijital okuryazarlık becerilerine sahip olduğunu göstermektedir. Ancak, bu becerilerin yerleşim yeri, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim durumu, meslekleri, sosyal bilgiler dersi notları, evdeki teknolojik araçların varlığı ve internet kullanım sıklığı gibi faktörlere göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Öte yandan, cinsiyetin dijital okuryazarlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık göstermediği gözlemlenmiştir.

Şahin ve Kalkan (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, okul öncesi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler (cinsiyet, yaş, lisans düzeyi, mezun olunan lise türü ve kişisel bilgisayara sahip olma) açısından incelenmiştir. 137 lisans öğrencisi üzerinde gerçekleştirilen çalışmada öğretmen adaylarının genel olarak yüksek dijital okuryazarlık düzeylerine sahip olduğu bulunmuştur. Cinsiyet ve yaş gibi değişkenler erkekler lehine anlamlı farklılık göstermiştir.

Seçkin-Kapucu vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri, sosyal medya kullanım amaçları ve siber zorbalık deneyimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada 476 ortaokul öğrencisiyle birlikte bir ilişki model kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri ve sosyal medya kullanım amaçlarının orta seviyede olduğu, siber zorbalık deneyiminin ise çok düşük olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri ile sosyal medya kullanım amaçları arasında orta derecede pozitif bir ilişki olduğu ve dijital okuryazarlığın siber zorbalık deneyimi ile zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Karagözoğlu ve Gezer (2022) tarafından yürütülen çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık seviyeleri ile uzaktan eğitim konusundaki tutumları arasındaki ilişki cinsiyet, eğitim yılı ve gelir değişkenleri açısından incelenmiştir. Türkiye'nin Orta Anadolu Bölgesi'ndeki devlet üniversitelerinde öğrenim gören 260 sosyal bilgiler öğretmen adayı üzerinde yapılan bu çalışmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde Bayrakçı (2020) tarafından geliştirilen "Dijital Okuryazarlık Ölçeği" ve Ağır (2007) tarafından geliştirilen "Uzaktan Eğitime Karşı Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Bulgular, öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık seviyelerinin cinsiyet ve eğitim yılına göre anlamlı farklılık göstermediğini, ancak erkek adayların dijital okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Yüksek gelire sahip adayların düşük ve orta gelir grubundaki adaylara kıyasla uzaktan eğitime karşı daha olumlu tutumlar sergilediği ve daha yüksek dijital okuryazarlık seviyelerine sahip olduğu görülmüştür. Çalışma ayrıca öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık seviyeleri ile uzaktan eğitime karşı tutumları arasında pozitif ve orta derecede anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmektedir.

Karakış (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, COVID-19 pandemisi sırasında uzaktan eğitim alan üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlıkları ile çevrimiçi öğrenme motivasyonları arasındaki ilişki incelenmiştir. Toplam 422 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmada, Kişisel Bilgi Formu, Dijital Okuryazarlık Ölçeği ve Çevrimiçi Öğrenme Motivasyonu Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma, betimsel ve ilişkiyel tarama modellerinde yürütülmüştür. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin dijital okuryazarlık ve çevrimiçi öğrenme motivasyonlarının orta düzeyde olduğu ve dijital okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Ancak, çevrimiçi öğrenme motivasyonu düzeylerinde cinsiyete bağlı olarak anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Öğrencilerin çevrimiçi öğrenme motivasyonu düzeylerinin sınıf düzeylerine göre değiştiği ve dijital okuryazarlık ile çevrimiçi öğrenme motivasyonu arasında orta düzeyde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır.

İnan Karagul vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, COVID-19'un eğitim üzerindeki etkileri ve öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri incelenmiştir. Çalışma, farklı yaş gruplarından ve okul seviyelerinden (lise, üniversite, yüksek lisans, doktora) 510 öğrenciyi kapsamaktadır. Araştırma, karma (mixed) model kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın nicel bulgularına göre, dijital okuryazarlık düzeyleri sadece genel bilgi alt boyutunda erkekler lehine istatistiksel olarak anlamlı bulunup, ölçeğin genelinde cinsiyete göre anlamlı farklılık

bulunmamıştır. Okul seviyesine göre incelendiğinde genel bilgi, günlük kullanım ve profesyonel üretim alt boyutlarında lisansüstü öğrenciler en yüksek ortalama sahip olup, fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Araştırmanın nitel bulgularına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin yeterli olduğunu, ancak çevrimiçi öğrenmeye adaptasyonda ve gerekli teknolojilere erişimde zorluklar yaşadıklarını göstermiştir.

Güngören vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ortaokul öğrencilerinin bilişsel kapılma düzeylerinin dijital okuryazarlıkları üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Araştırma Sakarya'daki farklı devlet okullarında öğrenim gören 455 ortaokul öğrencisini (6, 7 ve 8. sınıf) kapsamaktadır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Çalışmada, dijital okuryazarlık ile bilişsel kapılma değişkenleri arasındaki ilişki korelasyon ve çoklu doğrusal regresyon analizleri ile incelenmiştir. Analizler sonucunda, merak, haz ve dikkat değişkenlerinin öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerini istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı; ancak zaman değişkeninin dijital okuryazarlık üzerinde bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Arık ve Kıyıcı (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Sakarya ili Hendek ilçesindeki farklı lise türlerinde öğrenim gören 10. sınıf öğrencilerinin sayısal (dijital) okuryazarlık düzeyleri incelenmiştir. 2016-2017 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilen bu araştırmaya 948 öğrenci katılmış, veri toplama aracı olarak "Dijital Okuryazarlık Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin sayısal okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre erkekler lehine farklılaştığı bulunmuştur. Kişisel bilgisayara sahip olma durumuna göre teknik boyutta ve bilgisayar başında geçirilen süreye göre sayısal okuryazarlık düzeylerinde teknik, bilişsel ve sosyal boyutlarda farklılıklar görülmüştür. Ancak, mobil internet bağlantısına sahip olma durumu, üniversiteye hazırlık puan türü, aile ekonomik gelir düzeyi ve internette aktif olma süresi gibi değişkenler sayısal okuryazarlık düzeylerinde anlamlı bir farklılık yaratmamıştır.

Kozan ve Bulut Özek (2019) tarafından yapılan araştırmada, Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE Bölümü'nde okuyan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ve siber zorbalığa duyarlılıkları incelenmiştir. 2017-2018 bahar yarıyılında 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilen bu çalışma hem nicel hem de nitel yöntemleri kullanmıştır. Araştırmanın nicel bulgularına göre; öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmazken sınıf düzeyine göre fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Öğretmen adaylarının

dijital okuryazarlık düzeylerinin ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının yüksek olduğu ve bu iki değişken arasında orta düzeyde pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Nitel veriler, öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık ve siber zorbalığa karşı duyarlılık konularında bilinçli olduklarını ortaya koymuştur.

Perdana vd. (2019) tarafından yapılan çalışmada, Yogyakarta'daki lise 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerileri incelenmiştir. 193 lise öğrencisi üzerinde yürütülen çalışmada, öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerinin genel olarak yetersiz düzeyde olduğu bulunmuştur. Eğitim düzeyine göre incelendiğinde 11. sınıf öğrencilerin puanları 10. sınıf öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır.

Jan (2018) Pakistan'daki özel lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyini incelemiştir. Bu çalışmaya üç özel okuldan toplamda 344, 9. ve 10. sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırma öğrencilerin çoğunluğunun yeterli düzeyde dijital okuryazarlığa sahip olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyinde cinsiyet ve sınıf düzeyi açısından anlamlı farklılık olmadığını göstermiştir. Ayrıca okullar arasında dijital okuryazarlık düzeyleri açısından anlamlı farklılık bulunmuştur.

Hatlevik (2010) Norveç'teki 9. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlığının okulda ve okul dışında bilgisayar kullanım süresi, aile geçmişi ve okul öncelikleri ile nasıl ilişkili olduğunu incelemiştir. Bu çalışmaya 682 öğrenci ve 80 okul müdürü katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; dijital okuryazarlığın evde bilgisayar kullanım süresi, ebeveynlerin eğitim seviyesi ve evdeki kitap sayısı ile olumlu bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür. Evde kitap okumanın ve bilgi iletişim teknolojileri kullanmanın; okulda bilgisayara erişim ve BİT kullanmayı destekleyen okul ortamının dijital okuryazarlık üzerinde olumlu etkisi olduğu bulunmuştur.

Wardhani (2019) 405 iletişim fakültesi öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada, öğrencilerin dijital okuryazarlık yetkinlikleri üzerinde ebeveyn rollerinin etkisini incelemiştir. Elde edilen bulgular ebeveyn rollerinin dijital okuryazarlık yetkinlikleri üzerinde bir etkisi olduğunu göstermektedir. Ebeveynlerin çocuklarını eğitirken ve yetiştirirken model, mentor, organizatör ve öğretmen olarak üstlendiği roller çocukları tarafından yüksek düzeyde olumlu karşılanmaktadır. Ebeveynlerin rolünün, öğrencilerin dijital okuryazarlık yetkinliklerinin geliştirilmesinde henüz maksimum etkiyi sağlamadığı görülmüştür.

Purnama (2021) tarafından yapılan çalışmada fizik öğretmeni adayları arasında dijital okuryazarlık konusundaki cinsiyet farklılıklarını incelemiştir. Araştırma, Tasikmalaya'daki (Endonezya) bir üniversitede öğrenim gören 71 fizik öğretmeni adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulguları erkek öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık ortalamasının kadın öğretmen adaylarından daha yüksek olduğunu göstermiştir.

Karabulut (2023) Hitit Üniversitesi'nde öğrenim gören ve teknoloji bağımlılığı dersi alan 51 öğrencinin katılımıyla, verilen eğitim programının öğrencilerin dijital bağımlılık düzeylerine etkisi incelenmiştir. Veriler eğitim öncesi (ön-test) ve sonrası (son-test) olmak üzere iki aşamada toplanmıştır. Uygulanan eğitimin öğrencilerin dijital bağımlılık düzeylerini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Dijital Bağımlılık Ölçeği'nin aşırı kullanım, nüksetme ve bırakamama alt boyutlarında anlamlı farklar bulunurken hayat akışını engelleme ve duygu durumları alt boyutlarında ise anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Özsarı ve Görücü (2023) tarafından yapılan çalışmada 139 judo öğrencisinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişki incelenmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre dijital bağımlılığın yaşam memnuniyeti üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmazken, dijital okuryazarlığın yaşam memnuniyeti üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle dijital okuryazarlığın yaşam memnuniyeti üzerinde olumlu bir etkisi olduğu ve dijital okuryazarlık düzeyi arttıkça yaşam memnuniyetinin de artacağı tespit edilmiştir.

Bağcı (2023) meslek okulu öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeylerini ve bu bağımlılığın cinsiyet, bölüm, öğrenim yılı ve gelir düzeyine göre farklılıklarını incelemiştir. Araştırmaya Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi'nin farklı bölümlerinden 318 ön lisans öğrencisi katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre meslek okulu öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri öğrenim yılı, cinsiyet ve ailelerinin gelir düzeyine göre farklılık göstermezken, bölümlerine göre farklılık göstermektedir. Öğrenciler aşırı kullanım, nüksetme, duygu durumu ve bırakamama alt boyutlarında orta düzeyde bağımlılığa sahipken, hayat akışını engelleme alt boyutunda düşük düzeyde bağımlılığa sahiptir.

Ramazanoğlu (2020) lise öğrencilerinin internet, sosyal medya ve akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Siirt ilindeki dört devlet meslek lisesinde bilişim teknolojileri alanında eğitim gören 215 öğrenci ile yapılan araştırma, internet, sosyal medya ve akıllı telefon bağımlılığına ilişkin ölçekler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma

bulgularına göre lise öğrencilerinin internet, sosyal medya ve akıllı telefon bağımlılık düzeyleri cinsiyet ve sınıf düzeyine göre farklılık göstermezken, bağımlılık düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur. Çalışmada internet bağımlılığı, sosyal medya kullanım bozukluğu ve akıllı telefon bağımlılığı arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiş olup bu üç değişkeninin birbirini yordadığı gözlenmiştir.

Karagün vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada Kocaeli Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin dijital bağımlılık düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmaya 237 üniversite öğrencisi katılmıştır. Elde edilen bulgular öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri cinsiyet, yaş, okul türü, gelir düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi, sınıf seviyesi ve başarı düzeyine göre istatistiksel olarak farklılaşmadığı bulunmuştur.

Kaya vd. (2023) farklı lise türlerinde öğrenim gören 427 lise öğrencinin dijital bağımlılık düzeyleri ile genel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre erkek öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri kız öğrencilerden daha yüksek ve istatistiksel olarak farklılaşmaktadır. Dijital bağımlılık düzeyi ile akademik başarı ve ebeveyn eğitim durumu arasında ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin akademik başarıları arttıkça iyi oluş düzeyleri artarken; dijital bağımlılık düzeylerinin azaldığı gözlenmiştir. Ebeveynlerin eğitim seviyesi arttıkça öğrencilerin dijital bağımlılık düzeylerinin de yükseldiği bulunmuştur.

Han vd. (2020) üniversite öğrencileri arasında beden şekli memnuniyeti, zaman yönetimi ve psikolojik sağlık gibi faktörlerin dijital bağımlılık üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma Güney Kore'nin Seul şehrinde bulunan bir üniversitede 199 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri orta düzeyde bulurken cinsiyet, yaş, sınıf seviyesi, vücut kitle endeksine, dini inanışa göre istatistiksel olarak farklılaşmadığı bulunmuştur. Okul hayatından memnun olma durumuna göre incelediğinde memnun olmayan öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri çok memnun olan öğrencilere göre daha yüksek ve anlamlı bulunmuştur. Çalışma dijital bağımlılık ile beden şekli memnuniyeti arasında pozitif bir ilişki ve zaman yönetimi ile negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Dijital bağımlılığın etkileyen faktörleri arasında beden şekli memnuniyeti ve zaman yönetimi önemli rol oynamaktadır.

Al-Mamun vd. (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, üniversite sınavına hazırlanan öğrenciler arasındaki dijital bağımlılığın yaygınlığı, etkileyen faktörler ve coğrafi

dağılımı incelenmiştir. Jahangirnagar (Bangladeş) Üniversitesi'nde 2157 öğrenci üzerinde yapılan kesitsel bir araştırma ile veriler toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre dijital bağımlılığın yaygınlığının %33,1 olduğu (30 üzerinden ortalama puan 16,05) ve bu bağımlılığın tekrar sınava giren öğrencilerde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çalışmada öğrencilerin dijital bağımlılık puan ortalamaları cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Erkek öğrencilerin dijital bağımlılık puan ortalamaları kız öğrencilerinden daha yüksektir. Ayrıca depresyon ve anksiyete yaşadıklarını beyan eden öğrencilerin dijital bağımlılık puan ortalamaları daha yüksek ve anlamlıdır. Yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda; öğrenci statüsü (ilk kez sınava girenler- ikinci kez sınava girenler), deneme sınavlarından memnuniyet, sınav hazırlığı sırasında yapılan aylık ortalama harcama ve depresyon gibi faktörlerin dijital bağımlılığı yordadığı belirlenmiştir. Oluşturulan modelde, dijital bağımlılığı öngörmede %56,2'lik bir varyans bulunmuştur.

Seema ve Varik-Maasik (2023) tarafından yapılan çalışmada gençlerin algıladıkları öğrenme zorlukları, dijital bağımlılık ve ekran süreleri incelenmiştir. Veriler, 2022 baharında Estonya genelinden 11-20 yaş arasındaki 8486 gençten toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, gençlerin dijital bağımlılıkları orta düzeyde bulunurken; kız öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri erkeklere göre daha yüksek ve anlamlı bulunmuştur. Çalışmada öğrenme zorlukları, dijital bağımlılık ve ekran süresi arasında pozitif yönlü orta düzeyde ilişki gözlenmiştir.

Kesici ve Tunç (2018) üniversite öğrencilerinin dijital araçları ne amaçla ve ne sıklıkla kullandıklarını belirleyerek dijital bağımlılık düzeylerini araştırmayı amaçlamıştır. Erzincan, Dicle ve Siirt Üniversitelerinin eğitim fakültelerinde öğrenim gören 527 öğrenciye Dijital Bağımlılık Ölçeği uygulanmıştır. Öğrencilerin dijital araçları sosyal medya, oyun, iletişim, araştırma ve alışveriş gibi amaçlarla ne sıklıkla kullandıkları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre; özellikle sosyal medyaya sık katılımın dijital bağımlılığı arttırdığını, ancak araştırma gibi farklı amaçlar için sık kullanımın ise dijital bağımlılığı azalttığını göstermektedir.

Talan vd. (2024) akıllı telefon bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı ve kaçırma korkusu (FoMO) gibi değişkenlerin phubbing üzerindeki etkisini incelediği çalışmada Türkiye'deki bir devlet üniversitesinde 208 öğrenciden veri toplanmıştır. Elde edilen veriler yapısal eşitlik modeli kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, akıllı telefon bağımlılığının ve sosyal medya bağımlılığının phubbing üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Öte yandan, FoMO'nun phubbing üzerinde bir etkisinin olmadığı bulunmuştur.

Özsarı ve Deli (2023) tarafından yapılan çalışmada, dijital okuryazarlık ile dijital bağımlılık arasındaki ilişki incelenmiştir. 200 hokey sporcusu ile yapılan çalışmanın sonuçlarına göre; hokey sporcularının dijital okuryazarlık seviyeleri orta düzeyde, dijital bağımlılık seviyeleri ise düşük düzeyde bulunmuştur. Dijital okuryazarlık seviyeleri cinsiyete göre sadece bilişsel alt boyutunda anlamlı olup, ölçek genelinde istatistiksel farklılığa rastlanmamıştır. Dijital bağımlılık seviyeleri cinsiyete göre ölçek genelinde ve tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak farklılaşmaktadır. Erkek öğrencilerin dijital bağımlılık seviyeleri daha yüksek bulunmuştur. Yapılan regresyon analizi sonucunda; dijital okuryazarlığın dijital bağımlılık üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Karabatak vd. (2024) öğretmen adaylarının dijital iyi oluş düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmaya 309 üniversite öğrencisi katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerinin dijital iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu, öğrencilerin dijital iyi oluş düzeyleri alt boyutlarda; dijital tatmin ile güvenli ve sorumlu davranış alt boyutlarında yüksek çıkarken, dijital refah alt boyutunda orta düzeyde bulunmuştur. Öğretmen adaylarının dijital iyi oluş düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermezken, dijital refah alt boyutunda kadınlar lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Isaks vd. (2023) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımının dijital iyi oluşu üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma verileri öğrenci görüşmeleri yapılarak elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre sosyal medya kullanımının öğrencilerin dijital iyi oluşunu hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Olumlu etkiler arasında, öğrencilerin sınıf arkadaşları ile bağ kurması, öğrenme kaynaklarını paylaşması ve işbirlikçi öğrenmenin desteklenmesi yer almaktadır. Olumsuz etkiler ise dikkat dağınıklığı, erteleme alışkanlığı, akranlarla olumsuz kıyaslamalar ve etkinlikleri kaçırma korkusu gibi sorunları içermektedir. Üniversitelerin destekleyici çevrimiçi stratejiler sunması ve öğrencilerin sosyal medya ile dengeli bir ilişki kurmaları, dijital iyi oluşlarını artırmaktadır.

Arslan vd. (2023) sağlık çalışanı adaylarının bireysel yenilikçilik ile dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların bireysel yenilikçilik ve dijital iyi oluş düzeyleri cinsiyet, sınıf, program türü, çalışma türü, yaş, gelir durumu, yerleşim yeri, ikamet edilen bölgeye göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Çalışmada katılımcıların bireysel yenilikçilik ile dijital iyi oluş düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Yapılan regresyon analizi

sonucuna göre bireysel yenilikçiliğin dijital iyi oluşu olumlu yönde (açıklanan varyans %11,2) etkilediğini ortaya koymuştur.

Wang vd. (2023) tarafından yapılan çalışmada dijital vatandaşlık perspektifinden internet bağımlılığı sorununu ele almış ve bir ortaokulda dijital oyun tabanlı bir kurs tasarlayıp uygulamıştır. Araştırma öğrencilerin siber iyi oluş okuryazarlığını geliştirme, motivasyonlarını artırma ve duygusal katılım sağlama potansiyelini incelemiştir. Deney ve kontrol grubu olmak üzere 154 öğrenciden oluşan araştırma sonucunda; dijital oyun tabanlı öğrenme uygulamasının internet bağımlılığını önlemede öğrencilerin siber iyi oluş düzeylerini artırmış, motivasyonlarını ve duygusal katılımlarını da güçlendirdiği görülmüştür. Ayrıca, öğrencilerin siber iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği bulunmuştur.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi bölümlerine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşım, ilişkisel tarama modeli ise iki ve daha çok sayıdaki değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemek amaçlanır (Karasar, 2005).

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2023-2024 eğitim öğretim yılında Konya ilinde farklı lise kademelerinde öğrenim gören toplam 472 öğrenciden oluşmaktadır. Uygulamalar tamamlandıktan sonra tüm cevap formları incelenmiş, eksik yanıt verme, birden fazla kodlama yapma, tek seçeneğe odaklanma gibi nedenlerle 42 ölçek değerlendirme dışı bırakılmıştır. Bu ölçekler çıkarıldıktan sonra analizler 430 öğrenci üzerinde yürütülmüştür.

Çalışma grubunda yer alan katılımcıların elde edilmesinde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, sınıf, günlük internet kullanım süresi ve anne-baba eğitim durumuna ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Çalışma grubuna ilişkin betimsel istatistikler

Değişkenler	Kategori	N	%
Cinsiyet	Kız	258	60.0
	Erkek	172	40.0
Sınıf düzeyi	9. sınıf	99	23.0
	10. sınıf	134	31.2
	11. sınıf	81	18.8
	12. sınıf	116	27.0
Günlük internet kullanım süresi	1-2 saat	77	17.9
	3-4 saat	196	45.6
	4 saat ve daha fazla	157	36.5
Anne eğitim düzeyi	İlkokul	160	37.2
	Ortaokul	88	20.5
	Lise	124	28.8
	Üniversite	58	13.5
Baba eğitim düzeyi	İlkokul	103	24.0
	Ortaokul	73	17.0
	Lise	143	33.3
	Üniversite	111	25.8

Tablo 3.1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 258'i (%60.0) kız, 172'si (%40.0) erkeklerden oluşmaktadır. Sınıf düzeyleri incelendiğinde öğrencilerin 99'u (%23.0) 9. sınıf, 134'ü (%31.2) 10. sınıf, 81'i (%18.8) 11. sınıf, 116'sı (%27.0) 12. sınıf düzeyindedir. Günlük internet kullanım süreleri incelendiğinde öğrencilerin 77'si (%17.9) 1-2 saat, 196'sı (%45.6) 3-4 saat, 157'si (%36.5) 4 saat ve daha fazla olduğu görülmektedir. Öğrencilerin anne eğitim düzeyleri incelendiğinde 160'ı (%37.2) ilkokul, 88'i (%20.5) ortaokul, 124'ü (%28.8) lise, 58'i (%13.5) üniversite mezunudur. Öğrencilerin baba eğitim düzeyleri incelendiğinde 103'ü (%24.0) ilkokul, 73'ü (%17.0) ortaokul, 143'ü (%33.3) lise, 111'i (%25.8) üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, öğrencilerin demografik bilgilerini toplamak amacıyla araştırmacı tarafından düzenlenen “Kişisel Bilgi Formu”, dijital okuryazarlık düzeyi puanları hakkında veri toplamak amacıyla Bayrakçı (2020) tarafından geliştirilen “Dijital Okuryazarlık Ölçeği”, dijital bağımlılık düzeyi puanları hakkında veri toplamak amacıyla Kesici ve Tunç (2018) tarafından geliştirilen “Dijital Bağımlılık Ölçeği”, dijital iyi oluş düzeyi puanları hakkında veri toplamak amacıyla Arslankara vd. (2022) tarafından geliştirilen “Dijital İyi Oluş Hali Ölçeği” kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Öğrencilerin cinsiyet, sınıf ve günlük internet kullanım süreleri, anne baba eğitim durumu hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

3.3.2. Dijital Okuryazarlık Ölçeği

Bayrakçı (2020) tarafından geliştirilen ölçek toplamda 6 alt boyut (etik ve sorumluluk, genel bilgi ve işlevsel beceriler, günlük kullanım, profesyonel üretim, gizlilik ve güvenlik, sosyal boyut) ve 29 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipinde düzenlenmiş olup (1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum ve 5=Kesinlikle katılıyorum) şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Dijital okuryazarlık düzey ve puan aralıkları 1.62-3.07 (Düşük/Kötü), 3.08-3.62 (Orta Altı/Zayıf), 3.63-4,17 (Orta), 4.18-4,72 (Orta Üstü/İyi) ve 4.73-5.00 (Yüksek/Çok iyi) olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireyin dijital okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğunu belirtmektedir. Ölçeğin Cronbach α güvenilirlik katsayıları; ölçek geneli için $\alpha=.91$, etik ve sorumluluk boyutu için $\alpha=.84$, genel bilgi ve işlevsel beceriler boyutu için $\alpha=.88$, günlük kullanım boyutu için $\alpha=.78$, profesyonel üretim boyutu için $\alpha=.72$, gizlilik ve güvenlik boyutu

için $\alpha=.82$, sosyal boyut boyutu için $\alpha=.76$ olarak bildirilmiştir. Bu araştırma kapsamında hesaplanan Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayıları; ölçek geneli için $\alpha=.88$, etik ve sorumluluk boyutu için $\alpha=.80$, genel bilgi ve işlevsel beceriler boyutu için $\alpha=.84$, günlük kullanım boyutu için $\alpha=.65$, profesyonel üretim boyutu için $\alpha=.71$, gizlilik ve güvenlik boyutu için $\alpha=.74$, sosyal boyut boyutu için $\alpha=.64$ tespit edilmiştir.

3.3.3. Dijital Bağımlılık Ölçeği

Kesici ve Tunç (2018) tarafından geliştirilen ölçek toplamda 5 alt boyut (aşırı kullanım, nüks etme, hayatın akışını engelleme, duygu durumu, bırakamama) ve 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipinde düzenlenmiş olup (1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum ve 5=Kesinlikle katılıyorum) şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireyin dijital bağımlılık düzeyinin yüksek olduğunu belirtmektedir. Ölçeğin Cronbach α güvenilirlik katsayıları; ölçek geneli için $\alpha=.87$, aşırı kullanım boyutu için $\alpha=.75$, nüks etme boyutu için $\alpha=.85$, hayatın akışını engelleme boyutu için $\alpha=.74$, duygu durumu boyutu için $\alpha=.70$, bırakamama boyutu için $\alpha=.70$ olarak bildirilmiştir. 64 öğrenci ile yapılan test-tekrar test uygulaması yapılmıştır. İki uygulama arasında hesaplanan Pearson korelasyon katsayısı ($r=.78$, $p<.001$) olarak raporlanmıştır. Bu araştırma kapsamında hesaplanan Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı ölçek geneli için $\alpha=.91$ bulunmuştur.

3.3.4. Dijital İyi Oluş Hali Ölçeği

Arslankara vd. (2022) tarafından geliştirilen ölçek toplamda 3 alt boyut (dijital tatmin, güvenli ve sorumlu davranış, dijital refah) ve 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipinde düzenlenmiş olup (1=Hiç yansıtmıyor, 2=Az yansıtıyor, 3=Orta düzeyde yansıtıyor, 4=Çok yansıtıyor ve 5=Tamamen yansıtıyor) şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekte 11. ve 12. maddeler ters kodlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireyin dijital iyi oluş düzeyinin yüksek olduğunu belirtmektedir. Ölçeğin Cronbach α güvenilirlik katsayıları; ölçek geneli için $\alpha=.79$, dijital tatmin için $\alpha=.81$, güvenli ve sorumlu davranış boyutu için $\alpha=.73$, dijital refah boyutu için $\alpha=.66$ olarak bildirilmiştir. Bu araştırma kapsamında hesaplanan Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı ölçek geneli için $\alpha=.71$ bulunmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Verileri toplamadan önce ilk olarak araştırmada kullanılacak ölçekleri geliştiren araştırmacılara e-posta gönderilmiş ve araştırma için ölçek kullanım izinleri alınmıştır. Daha

sonrasında Necmettin Erbakan Üniversitesi Etik Kurulu'na ve Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvuru yapılarak gerekli etik ve araştırma izin onayları alınmıştır.

Verilerin toplanması aşamasında, araştırmanın yapılacağı okullar belirlenerek okul müdürleriyle iletişime geçilip araştırma hakkında bilgilendirilme yapılmıştır. Araştırma form ve ölçekleri doldurulmadan önce, öğrencilere çalışmanın amacı, çalışmanın kimler tarafından yürütüldüğü gibi araştırma hakkında sözel olarak bilgiler verilmiştir. Ölçme araçları gönüllülük ilkesince araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilere uygulanmıştır. Toplanan bu veriler 2023-2024 eğitim öğretim yılının nisan ayı içerisinde yaklaşık bir aylık süreçte toplanarak veri toplama süreci tamamlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler IBM SPSS v25.0 paket programına girilmiş, işlemler yine bu paket program aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada toplam 472 öğrenciye ulaşılmıştır. Veri çözümlemede öncelikle kayıp ve uç değerleri tespit etmek amacıyla gerekli işlemler yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda tüm cevap formları incelenmiş eksik yanıt verme, birden fazla kodlama yapma, tek seçeneğe odaklanma gibi nedenlerle 27 ölçek ve uç değer içermesi sebebiyle de 15 ölçek değerlendirme dışı bırakılmıştır. Toplamda 42 öğrenciye ait veri, veri setinden çıkarılmıştır.

İlk önce elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediği test etmek amacıyla ortalama, standart sapma, basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerleri ile histogram grafikleri incelenmiştir. Betimsel istatistiklere ilişkin sonuçlar Tablo 3.2'de yer verilmiştir.

Tablo 3.2. Değişkenlere ait betimsel istatistikler

	Ortalama (\bar{X})	Std. Sapma	Basıklık	Çarpıklık
Dijital Okuryazarlık	3.76	.54	-.21	-.07
Etik ve Sorumluluk	4.28	.62	1.15	-1.06
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	3.32	.97	-.67	-.13
Günlük Kullanım	3.91	.69	-.31	-.36
Profesyonel Üretim	2.61	1.10	-.67	.30
Gizlilik ve Güvenlik	4.34	.72	1.30	-1.25
Sosyal Boyut	3.32	.89	-.18	-.05
Dijital Bağımlılık	3.08	.82	-.40	.13
Aşırı Kullanım	3.06	.96	-.61	.08
Nüks Etme	3.05	1.20	-.98	-.01
Hayatın Akışını Engelleme	2.67	1.05	-.49	.42

Tablo 3.2. Devamı. Değişkenlere ait betimsel istatistikler

	Ortalama (\bar{X})	Std. Sapma	Basıklık	Çarpıklık
Duygu Durumu	3.03	1.02	-.60	.21
Bırakamama	3.76	1.01	-.01	-.72
Dijital İyi Oluş	3.78	.57	.99	-.40
Dijital Tatmin	4.03	.76	-.10	-.54
Güvenli ve Sorumlu Davranış	4.05	.84	1.31	-1.10
Dijital Refah	3.27	.89	-.44	-.07

Tablo 3.2’de yer alan betimsel istatistik sonuçlarına göre çalışmanın değişkenlerine ait hesaplanan basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 arasında olduğu bulunmuştur. Tabachnick ve Fidell’e (2013) göre basıklık ve çarpıklık değerleri -1.5 ile +1.5 aralığında ise verilerin normal dağılıma sahip olduğu kabul edilmektedir. Verilerin normal dağılması sebebiyle parametrik testler uygulanmıştır. İki bağımsız grup arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla “bağımsız örneklem için t testi”, ikiden fazla bağımsız grup arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (one way ANOVA) yapılmıştır. Varyansların homojenliğinin belirlenmesinde Levene Testi kullanılmıştır. Çoklu grup karşılaştırmalarında anlamlı farklılık bulunduğunda farklılığın kaynağı Post-Hoc testlerinden Tukey ve LSD testleri ile test edilmiştir.

İki ve ikiden fazla değişken arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Değişkenler arasındaki yordama düzeyini incelemek amacıyla ise çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu doğrusal regresyon analizinde uç değer analizi (mahalanobis), normallik, doğrusallık, çoklu bağlantısallık (VIF ve tolerans), otokorelasyon (Durbin-Watson) varsayımları incelenmiş ve karşılandığı görülmüştür (Hair vd., 2010). Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak .05 kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2020).

Ölçeklerden elde edilen puan ortalamalarının aralıklarının belirlenmesi ve yorumlanmasında; dijital okuryazarlık ölçeği için, ölçek formunda belirtilen sınıflama kriterleri kullanılırken; dijital bağımlılık ölçeği ve dijital iyi oluş hali ölçeği için “dizi genişliği/grup sayısı” formülü kullanılarak sınıflama aralığı oluşturulmuştur (Tekin, 2004).

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amacı ve alt amaçlarına yönelik yapılan istatistiksel analizler sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri nedir?

Öğrencilerin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeylerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı istatistik değerleri incelenmiştir. Öğrencilerin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş hali ölçeklerinin tamamından ve her alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamaları dikkate alınarak analiz yapılmıştır. Dijital okuryazarlık düzeyine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Dijital okuryazarlık ölçeğine ve alt boyutlarının ortalamasına ilişkin betimsel istatistikler

	N	Ortalama (\bar{X})	Std. Sapma	Düzye
Dijital Okuryazarlık	430	3.76	.54	Orta
Etik ve Sorumluluk	430	4.28	.62	İyi
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	430	3.32	.97	Zayıf
Günlük Kullanım	430	3.91	.69	Orta
Profesyonel Üretim	430	2.61	1.10	Kötü
Gizlilik ve Güvenlik	430	4.34	.72	İyi
Sosyal Boyut	430	3.32	.89	Zayıf

Tablo 4.1’de yer alan betimsel analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık puan ortalamaları 3.76 bulunmuştur. Bu bulgu öğrencilerin ortalama düzeyde dijital okuryazarlık düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Dijital okuryazarlık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; etik ve sorumluluk (\bar{X} =4.28), genel bilgi ve işlevsel beceriler (\bar{X} =3.32), günlük kullanım (\bar{X} =3.91), profesyonel üretim (\bar{X} =2.61), gizlilik ve güvenlik (\bar{X} =4.34) ve sosyal boyut (\bar{X} =3.32) bulunmuştur. Dijital bağımlılık düzeyine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Dijital bağımlılık ölçeğine ve alt boyutlarının ortalamasına ilişkin betimsel istatistikler

	N	Ortalama (\bar{X})	Std. Sapma	Düzye
Dijital Bağımlılık	430	3.08	.82	Orta
Aşırı Kullanım	430	3.06	.96	Orta
Nüks Etme	430	3.05	1.20	Orta
Hayatın Akışını Engelleme	430	2.67	1.05	Orta
Duygu Durumu	430	3.03	1.02	Orta
Bırakamama	430	3.76	1.01	Yüksek

Tablo 4.2’de yer alan betimsel analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital bağımlılık puan ortalamaları 3.08 bulunmuştur. Bu bulgu öğrencilerin ortalama düzeyde dijital bağımlılık düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Dijital bağımlılık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; aşırı kullanım (\bar{X} =3.06), genel nüks etme (\bar{X} =3.05), hayatın akışını engelleme (\bar{X} =2.67), duygu durumu (\bar{X} =3.03) ve bırakamama (\bar{X} =3.76) bulunmuştur. Dijital iyi oluş düzeyine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo 4.3. Dijital iyi oluş hali ölçeğine ve alt boyutlarının ortalamasına ilişkin betimsel istatistikler

	N	Ortalama (\bar{X})	Std. Sapma	Düzye
Dijital İyi Oluş	430	3.78	.57	Yüksek
Dijital Tatmin	430	4.03	.76	Yüksek
Güvenli ve Sorumlu Davranış	430	4.05	.84	Yüksek
Dijital Refah	430	3.27	.89	Orta

Tablo 4.3’te yer alan betimsel analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital iyi oluş puan ortalamaları 3.78 bulunmuştur. Bu bulgu öğrencilerin yüksek düzeyde dijital iyi oluş düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Dijital iyi oluş hali ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; dijital tatmin (\bar{X} =4.03), güvenli ve sorumlu davranış (\bar{X} =4.05) ve dijital refah (\bar{X} =3.27) bulunmuştur.

4.2. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız örneklem için t-testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.4 , Tablo 4.5 ve Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.4. Dijital okuryazarlık puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin t-testi sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Dijital Okuryazarlık	Erkek	172	3.87	.60	428	3.28	.001*
	Kız	258	3.69	.49			
Etik ve Sorumluluk	Erkek	172	4.23	.68	428	-1.34	.180
	Kız	258	4.32	.57			
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	Erkek	172	3.77	.97	428	8.28	.000*
	Kız	258	3.01	.84			
Günlük Kullanım	Erkek	172	3.91	.73	428	.11	.909
	Kız	258	3.91	.67			
Profesyonel Üretim	Erkek	172	2.86	1.18	428	3.70	.000*
	Kız	258	2.45	1.02			
Gizlilik ve Güvenlik	Erkek	172	4.32	.73	428	-.63	.529
	Kız	258	4.36	.71			
Sosyal Boyut	Erkek	172	3.41	.95	428	1.72	.087
	Kız	258	3.25	.84			

*p <.05

Tablo 4.4'te yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir [(t_{428})=3.28; $p<.05$]. Erkek öğrencilerin puan ortalamaları (\bar{X} =3.87) ve kız öğrencilerin puan ortalamaları (\bar{X} =3.69) incelendiğinde farkın erkek öğrenciler lehine anlamlı olduğu görülmektedir. Dijital okuryazarlık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; genel bilgi ve işlevsel beceriler [(t_{428})= 8.28; $p<.05$] ve profesyonel üretim [(t_{428})=3.70; $p<.05$] alt boyutlarında öğrencilerin puan ortalamaları cinsiyete göre erkekler lehine anlamlı farklılık gösterirken; etik ve sorumluluk [(t_{428})=-1.34; $p>.05$], günlük kullanım [(t_{428})=.11; $p>.05$], sosyal boyut [(t_{428})= 1.72; $p>.05$] ve gizlilik ve güvenlik [(t_{428})=-.63; $p>.05$] boyutlarında anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tablo 4.5. Dijital bağımlılık puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin t-testi sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Dijital Bağımlılık	Erkek	172	3.13	.86	428	1.18	.240
	Kız	258	3.04	.79			
Aşırı Kullanım	Erkek	172	3.14	1.01	428	1.47	.143
	Kız	258	3.00	.92			
Nüks Etme	Erkek	172	3.04	1.20	428	-.02	.987
	Kız	258	3.05	1.20			
Hayatın Akışını Engelleme	Erkek	172	2.68	1.09	428	.22	.829
	Kız	258	2.66	1.02			

Tablo 4.5. Devamı. Dijital bağımlılık puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin t-testi sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Duygu Durumu	Erkek	172	3.18	1.08	428	2.44	.015*
	Kız	258	2.93	.97			
Bırakamama	Erkek	172	3.77	.97	428	.12	.907
	Kız	258	3.76	1.04			

*p<.05

Tablo 4.5'te yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir [(t₄₂₈)=1.18; p>.05]. Erkek öğrencilerin puan ortalamaları (\bar{X} =3.13) ile kız öğrencilerin puan ortalamaları (\bar{X} =3.04) arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı görülmektedir. Dijital bağımlılık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; duygu durumu alt boyutunda öğrencilerin puan ortalamaları cinsiyete göre erkekler lehine anlamlı farklılık gösterirken [(t₄₂₈)=2.4; p<.05], diğer alt boyutların tümünde puan ortalamaları cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Farkın olmadığı alt boyutlara ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları şu şekildedir; aşırı kullanım [(t₄₂₈)=1.47; p>.05], nüks etme [(t₄₂₈)=-.02; p>.05], hayatın akışını engelleme [(t₄₂₈)= .22; p>.05] ve bırakamama [(t₄₂₈)= .12; p>.05].

Tablo 4.6. Dijital iyi oluş puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin t-testi sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Dijital İyi Oluş	Erkek	172	3.80	.63	428	.62	.538
	Kız	258	3.77	.52			
Dijital Tatmin	Erkek	172	4.19	.75	428	3.60	.000*
	Kız	258	3.92	.75			
Güvenli ve Sorumlu Davranış	Erkek	172	3.86	.96	428	-3.70	.000*
	Kız	258	4.18	.72			
Dijital Refah	Erkek	172	3.37	.94	428	1.82	.070
	Kız	258	3.21	.86			

*p<.05

Tablo 4.6'da yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital iyi oluş düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir [(t₄₂₈)=.62; p>.05]. Erkek öğrencilerin puan ortalamaları (\bar{X} =3.80) ile kız öğrencilerin puan ortalamaları (\bar{X} =3.77) arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı görülmektedir. Dijital iyi oluş hali ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; dijital tatmin alt boyutunda öğrencilerin puan ortalamaları cinsiyete göre erkekler lehine anlamlı farklılık gösterirken [(t₄₂₈)=3.60; p<.05]; güvenli ve sorumlu davranış alt boyutunda kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılık göstermektedir [(t₄₂₈)=-3.70; p<.05]. Dijital refah alt boyutunda ise öğrencilerin dijital iyi oluş puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir [(t₄₂₈)=1.82; p>.05].

4.3. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri sınıf düzeyine farklılık göstermekte midir?

Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (one way ANOVA) yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.7, Tablo 4.8 ve Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.7. Dijital okuryazarlık puan ortalamalarının sınıf düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin one way anova sonuçları

F, \bar{X} , ve Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Değişken	Grup	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Dijital Okuryazarlık	9. sınıf	99	3.70	.49	Gruplararası	3.10	3	1.03	3.60	.014*
	10. sınıf	134	3.76	.60	Grupiçi	122.28	426	.29		
	11. sınıf	81	3.67	.51	Toplam	125.37	429			
	12.sınıf	116	3.89	.51						
	Toplam	430	3.76	.54						
Etik ve Sorumluluk	9. sınıf	99	4.22	.54	Gruplararası	5.12	3	1.71	4.63	.003*
	10. sınıf	134	4.21	.67	Grupiçi	157.18	426	.37		
	11. sınıf	81	4.23	.65	Toplam	162.30	429			
	12.sınıf	116	4.46	.55						
	Toplam	430	4.28	.62						
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	9. sınıf	99	3.21	.91	Gruplararası	8.70	3	2.90	3.15	.025*
	10. sınıf	134	3.39	1.01	Grupiçi	392.66	426	.92		
	11. sınıf	81	3.09	.95	Toplam	401.36	429			
	12.sınıf	116	3.47	.95						
	Toplam	430	3.32	.97						
Günlük Kullanım	9. sınıf	99	3.80	.64	Gruplararası	4.44	3	1.48	3.14	.025*
	10. sınıf	134	3.85	.74	Grupiçi	200.52	426	.47		
	11. sınıf	81	3.90	.72	Toplam	204.96	429			
	12.sınıf	116	4.07	.63						
	Toplam	430	3.91	.69						
Profesyonel Üretim	9. sınıf	99	2.66	1.05	Gruplararası	5.72	3	1.91	1.58	.195
	10. sınıf	134	2.74	1.16	Grupiçi	515.70	426	1.21		
	11. sınıf	81	2.41	1.01	Toplam	521.42	429			
	12.sınıf	116	2.58	1.14						
	Toplam	430	2.61	1.10						
Gizlilik ve Güvenlik	9. sınıf	99	4.32	.67	Gruplararası	.25	3	.09	.16	.921
	10. sınıf	134	4.32	.78	Grupiçi	220.54	426	.52		
	11. sınıf	81	4.35	.67	Toplam	220.80	429			
	12.sınıf	116	4.38	.72						
	Toplam	430	4.34	.72						
Sosyal Boyut	9. sınıf	99	3.25	.87	Gruplararası	4.52	3	1.51	1.94	.123
	10. sınıf	134	3.37	.96	Grupiçi	331.78	426	.78		
	11. sınıf	81	3.15	.87	Toplam	336.30	429			
	12.sınıf	116	3.43	.81						
	Toplam	430	3.32	.89						

*p<.05

Tablo 4.7’de yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=3.60; p<.05). Öğrencilerin dijital okuryazarlık puan ortalamaları incelendiğinde; 9. sınıf öğrencilerinin puan ortalamaları (\bar{X} =3.70), 10. sınıf öğrencilerinin puan ortalamaları (\bar{X} =3.76), 11. sınıf öğrencilerinin puan

ortalamları ($\bar{X}=3.67$), 12. sınıf öğrencilerinin puan ortalamaları ($\bar{X}=3.89$) bulunmuştur. Sonucun hangi gruplar arasında anlamlı olduğunu görebilmek için Post-Hoc testlerinden Tukey HSD testi yapılmıştır. Yapılan çoklu karşılaştırma sonuçlarında; 9-12 (12. sınıf lehine), 11-12 (12. sınıf lehine) sınıfları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

Dijital okuryazarlık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; etik ve sorumluluk alt boyutunda öğrencilerin puan ortalamaları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($F=4.63$; $p<.05$). 12. sınıf öğrencilerinin puan ortalamasının ($\bar{X}=4.46$); 9. sınıf ($\bar{X}=4.22$), 10. sınıf ($\bar{X}=4.21$) ve 11. sınıf ($\bar{X}=4.23$) öğrencilerinin ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan çoklu karşılaştırma sonuçlarında; 9-12 (12. sınıf lehine), 10-12 (12. sınıf lehine), 11-12 (12. sınıf lehine) sınıfları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Genel bilgi ve işlevsel beceriler alt boyutunda öğrencilerin puan ortalamaları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($F=3.15$; $p<.05$). Yapılan çoklu karşılaştırma sonuçlarında; 12. sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının ($\bar{X}=3.47$), 11. sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarından ($\bar{X}=3.09$) istatistiksel olarak anlamlı ve yüksek olduğu bulunmuştur. Günlük kullanım alt boyutunda öğrencilerin puan ortalamaları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak farklılık göstermektedir ($F=3.14$; $p<.05$). Yapılan çoklu karşılaştırma sonuçlarında; 12. sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının ($\bar{X}=4.07$), 9. sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarından ($\bar{X}=3.90$) istatistiksel olarak anlamlı ve yüksek olduğu bulunmuştur. Dijital okuryazarlık ölçeğinin gizlilik ve güvenlik ($F=.16$; $p>.05$), sosyal boyut ($F=1.94$; $p>.05$) ve profesyonel üretim ($F=1.58$; $p>.05$) alt boyutlarındaki puan ortalamaları ise sınıf düzeyine göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 4.8. Dijital bağımlılık puan ortalamalarının sınıf düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin one way anova sonuçları

Değişken	F, \bar{X} , ve Ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Dijital Bağımlılık	9. sınıf	99	3.07	.82	Gruplararası	.73	3	.24	.36	.781
	10. sınıf	134	3.08	.87	Grupiçi	287.82	426	.68		
	11. sınıf	81	3.15	.80	Toplam	288.55	429			
	12.sınıf	116	3.03	.78						
	Toplam	430	3.08	.82						
Aşırı Kullanım	9. sınıf	99	2.96	.96	Gruplararası	2.15	3	.72	.78	.507
	10. sınıf	134	3.14	1.03	Grupiçi	391.70	426	.92		
	11. sınıf	81	3.08	.82	Toplam	393.84	429			
	12.sınıf	116	3.02	.97						
	Toplam	430	3.06	.96						
Nüks Etme	9. sınıf	99	3.06	1.21	Gruplararası	3.36	3	1.12	.78	.505
	10. sınıf	134	2.98	1.23	Grupiçi	610.74	426	1.43		
	11. sınıf	81	3.22	1.23	Toplam	614.10	429			
	12.sınıf	116	3.00	1.12						
	Toplam	430	3.05	1.20						

Tablo 4.8. Devamı. Dijital bağımlılık puan ortalamalarının sınıf düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin one way anova sonuçları

Değişken	F, \bar{X} , ve Ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Hayatın Akışını Engelleme	9. sınıf	99	2.70	1.00	Gruplararası	1.48	3	.50	.45	.721
	10. sınıf	134	2.64	1.14	Grupiçi	470.76	426	1.11		
	11. sınıf	81	2.77	1.04	Toplam	472.23	429			
	12.sınıf	116	2.61	1.00						
	Toplam	430	2.67	1.05						
Duygu Durumu	9. sınıf	99	3.07	1.00	Gruplararası	1.75	3	.58	.56	.639
	10. sınıf	134	3.05	1.08	Grupiçi	441.81	426	1.04		
	11. sınıf	81	3.09	1.04	Toplam	443.57	429			
	12.sınıf	116	2.92	.95						
	Toplam	430	3.03	1.02						
Bırakamama	9. sınıf	99	3.75	1.03	Gruplararası	.33	3	.11	.11	.955
	10. sınıf	134	3.73	.98	Grupiçi	438.22	426	1.03		
	11. sınıf	81	3.81	1.01	Toplam	438.55	429			
	12.sınıf	116	3.77	1.04						
	Toplam	430	3.76	1.01						

*p<.05

Tablo 4.8’de yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($F=.36$; $p>.05$). Erkek öğrencilerin puan ortalamaları ile kız öğrencilerin puan ortalamaları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Diğer bir deyişle, öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri tüm sınıf düzeylerinde benzer bulunmuştur.

Dijital bağımlılık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde, ölçeğin tamamına ilişkin elde edilen bulgulara benzer sonuçlar elde edilmiştir. Dijital bağımlılık ölçeğinin alt boyutlarının tümünde puan ortalamaları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin bulgular şu şekildedir: aşırı kullanım ($F=.78$; $p>.05$), nüks etme ($F=.78$; $p>.05$), hayatın akışını engelleme ($F=.45$; $p>.05$), duygu durumu ($F=.56$; $p>.05$) ve bırakamama ($F=.11$; $p>.05$).

Tablo 4.9. Dijital iyi oluş puan ortalamalarının sınıf düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin one way anova sonuçları

Değişken	F, \bar{X} , ve Ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Dijital İyi Oluş	9. sınıf	99	3.66	.57	Gruplararası	6.79	3	2.62	7.40	.000*
	10. sınıf	134	3.82	.61	Grupiçi	130.24	426	.31		
	11. sınıf	81	3.63	.52	Toplam	137.02	429			
	12.sınıf	116	3.95	.48						
	Toplam	430	3.78	.57						
Dijital Tatmin	9. sınıf	99	3.87	.75	Gruplararası	8.75	3	2.92	5.17	.002*
	10. sınıf	134	4.06	.78	Grupiçi	240.29	426	.56		
	11. sınıf	81	3.89	.79	Toplam	249.04	429			
	12.sınıf	116	4.23	.69						
	Toplam	430	4.03	.76						

Tablo 4.9. Devamı. Dijital iyi oluş puan ortalamalarının sınıf düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin one way anova sonuçları

Değişken	F, \bar{X} , ve Ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Güvenli ve Sorumlu Davranış	9. sınıf	99	4.01	.81	Gruplararası	10.49	3	3.50	5.11	.002*
	10. sınıf	134	3.96	.95	Grupiçi	291.32	426	.68		
	11. sınıf	81	3.89	.82	Toplam	301.81	429			
	12.sınıf	116	4.30	.69						
	Toplam	430	4.05	.84						
Dijital Refah	9. sınıf	99	3.10	.95	Gruplararası	9.06	3	3.02	3.87	.009*
	10. sınıf	134	3.44	.93	Grupiçi	332.76	426	.78		
	11. sınıf	81	3.13	.79	Toplam	341.82	429			
	12.sınıf	116	3.33	.82						
	Toplam	430	3.27	.89						

*p<.05

Tablo 4.9’da yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital iyi oluş düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=7.40; p<.05). Öğrencilerin dijital iyi oluş puan ortalamaları incelendiğinde; 9. sınıf öğrencilerinin puan ortalamaları (\bar{X} =3.66), 10. sınıf öğrencilerinin puan ortalamaları (\bar{X} =3.82), 11. sınıf öğrencilerinin puan ortalamaları (\bar{X} =3.63), 12. sınıf öğrencilerinin puan ortalamaları (\bar{X} =3.95) bulunmuştur. Sonucun hangi gruplar arasında anlamlı olduğunu görebilmek için Post-Hoc testlerinden Tukey HSD testi yapılmıştır. Yapılan çoklu karşılaştırma sonuçlarında; 9-12 (12. sınıf lehine), 11-12 (12. sınıf lehine) sınıfları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

Dijital iyi oluş hali ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; dijital tatmin alt boyutunda öğrencilerin puan ortalamaları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (F=5.17; p<.05). Yapılan çoklu karşılaştırma sonuçlarında; 9. sınıf (\bar{X} =3.87) ve 12. sınıf (\bar{X} =4.23) öğrencileri ile 11. sınıf (\bar{X} =3.89) ve 12. sınıf (\bar{X} =4.23) öğrencileri arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Güvenli ve sorumlu davranış alt boyutunda öğrencilerin puan ortalamaları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (F=5.11; p<.05). Yapılan çoklu karşılaştırma sonuçlarında; 10. sınıf (\bar{X} =3.96) ve 12. sınıf (\bar{X} =4.30) öğrencileri ile 11. sınıf (\bar{X} =3.89) ve 12. sınıf (\bar{X} =4.30) öğrencileri arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Dijital refah alt boyutunda öğrencilerin puan ortalamaları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (F=3.87; p<.05). Yapılan çoklu karşılaştırma sonuçlarında; 10. sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının (\bar{X} =3.44), 9. sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarından (\bar{X} =3.10) istatistiksel olarak anlamlı ve yüksek olduğu bulunmuştur.

4.4. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri günlük kullanım süresine göre farklılık göstermekte midir?

Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeylerinin günlük internet kullanım sürelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test amacıyla tek yönlü varyans analizi (one way ANOVA) yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.10, Tablo 4.11 ve Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.10. Dijital okuryazarlık puan ortalamalarının günlük internet kullanım sürelerine göre farklılaşmasına ilişkin one way anova sonuçları

Değişken	F, \bar{X} , ve Ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Dijital Okuryazarlık	1-2 saat	77	3.81	.59	Gruplararası	.22	2	.11	.37	.690
	3-4 saat	196	3.76	.47	Grupiçi	125.15	427	.29		
	4 saat+	157	3.75	.59	Toplam	125.37	429			
	Toplam	430	3.76	.54						
Etik ve Sorumluluk	1-2 saat	77	4.36	.59	Gruplararası	3.17	2	1.59	4.26	.015*
	3-4 saat	196	4.34	.52	Grupiçi	159.13	427	.37		
	4 saat+	157	4.17	.71	Toplam	162.30	429			
	Toplam	430	4.28	.62						
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	1-2 saat	77	3.40	.96	Gruplararası	1.55	2	.77	.83	.439
	3-4 saat	196	3.25	.91	Grupiçi	399.82	427	.94		
	4 saat+	157	3.35	1.04	Toplam	401.36	429			
	Toplam	430	3.32	.97						
Günlük Kullanım	1-2 saat	77	3.87	.66	Gruplararası	.19	2	.10	.20	.819
	3-4 saat	196	3.91	.65	Grupiçi	204.76	427	.48		
	4 saat+	157	3.93	.75	Toplam	204.96	429			
	Toplam	430	3.91	.69						
Profesyonel Üretim	1-2 saat	77	2.86	1.10	Gruplararası	5.84	2	2.92	2.42	.090
	3-4 saat	196	2.59	1.07	Grupiçi	515.58	427	1.21		
	4 saat+	157	2.53	1.13	Toplam	521.42	429			
	Toplam	430	2.61	1.10						
Gizlilik ve Güvenlik	1-2 saat	77	4.37	.63	Gruplararası	.56	2	.28	.54	.583
	3-4 saat	196	4.37	.71	Grupiçi	220.24	427	.52		
	4 saat+	157	4.30	.77	Toplam	220.80	429			
	Toplam	430	4.34	.72						
Sosyal Boyut	1-2 saat	77	3.32	1.03	Gruplararası	2.72	2	1.36	1.74	.177
	3-4 saat	196	3.24	.81	Grupiçi	333.59	427	.78		
	4 saat+	157	3.41	.90	Toplam	336.30	429			
	Toplam	430	3.32	.89						

*p<.05

Tablo 4.10’da yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri günlük internet kullanım sürelerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (F=.37; p>.05). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri günlük internet kullanım sürelerine göre benzer bulunmuştur.

Dijital okuryazarlık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; etik ve sorumluluk alt boyutunda öğrencilerin puan ortalamaları günlük internet kullanım sürelerine göre istatistiksel olarak farklılık göstermektedir (F=4.26; p<.05). Yapılan çoklu karşılaştırma sonuçlarında; “1-

2 saat” ve “4 saat ve daha fazla” ile “3-4 saat” ve “4 saat ve daha fazla” ikili grupları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Genel bilgi ve işlevsel beceriler ($F=.83$; $p>.05$), günlük kullanım ($F=.20$; $p>.05$), profesyonel üretim ($F=2.42$; $p>.05$), gizlilik ve güvenlik ($F=.54$; $p>.05$) ve sosyal boyut ($F=1.74$; $p>.05$) alt boyutlarındaki puan ortalamaları ise günlük internet kullanım sürelerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tablo 4.11. Dijital bağımlılık puan ortalamalarının günlük internet kullanım sürelerine göre farklılaşmasına ilişkin one way anova sonuçları

F, \bar{X} , ve Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Değişken	Grup	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Dijital Bağımlılık	1-2 saat	77	2.54	.70	Gruplararası	51.07	2	25.53	45.91	.000*
	3-4 saat	196	2.96	.77	Grupiçi	237.49	427	.56		
	4 saat+	157	3.49	.74	Toplam	288.55	429			
	Toplam	430	3.08	.82						
Aşırı Kullanım	1-2 saat	77	2.43	.85	Gruplararası	73.59	2	36.79	49.06	.000*
	3-4 saat	196	2.91	.88	Grupiçi	320.26	427	.75		
	4 saat+	157	3.55	.86	Toplam	393.84	429			
	Toplam	430	3.06	.96						
Nüks Etme	1-2 saat	77	2.32	1.04	Gruplararası	102.88	2	51.44	42.97	.000*
	3-4 saat	196	2.86	1.10	Grupiçi	511.22	427	1.20		
	4 saat+	157	3.64	1.11	Toplam	614.10	429			
	Toplam	430	3.05	1.20						
Hayatın Akışını Engelleme	1-2 saat	77	2.20	.86	Gruplararası	35.29	2	17.65	17.24	.000*
	3-4 saat	196	2.59	.98	Grupiçi	436.94	427	1.02		
	4 saat+	157	3.00	1.12	Toplam	472.23	429			
	Toplam	430	2.67	1.05						
Duygu Durumu	1-2 saat	77	2.52	.90	Gruplararası	39.78	2	19.89	21.03	.000*
	3-4 saat	196	2.95	.98	Grupiçi	403.79	427	.95		
	4 saat+	157	3.37	1.00	Toplam	443.57	429			
	Toplam	430	3.03	1.02						
Bırakamama	1-2 saat	77	3.45	1.01	Gruplararası	20.87	2	10.43	10.67	.000*
	3-4 saat	196	3.66	1.01	Grupiçi	417.68	427	.98		
	4 saat+	157	4.03	.95	Toplam	438.55	429			
	Toplam	430	3.76	1.01						

* $p<.05$

Tablo 4.11’de yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri günlük internet kullanım sürelerine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($F=45.91$; $p<.05$). Öğrencilerin dijital bağımlılık puan ortalamaları incelendiğinde; günlük kullanım süresi “1-2 saat” olan öğrencilerin puan ortalamaları ($\bar{X}=2.54$), “3-4 saat” olan öğrencilerin puan ortalamaları ($\bar{X}=2.96$), “4 saat ve daha fazla” olan öğrencilerin puan ortalamaları ($\bar{X}=3.49$) bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin günlük internet kullanım süreleri arttıkça, dijital bağımlılık puanlarının da arttığı gözlenmiştir. Sonucun hangi gruplar arasında anlamlı olduğunu görebilmek için Post-Hoc testlerinden Tukey HSD testi yapılmıştır. Yapılan çoklu karşılaştırma sonuçlarında; “1-2 saat” ile “3-4 saat”, “1-2 saat” ile “4 saat ve daha fazla”, “3-4 saat” ile “4 saat ve daha fazla” ikili grupları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir.

Dijital bağımlılık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde, ölçeğin tamamına ilişkin elde edilen bulgulara benzer sonuçlar elde edilmiştir. Dijital bağımlılık ölçeğinin alt boyutlarının tümünde puan ortalamaları günlük internet kullanım sürelerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin bulgular şu şekildedir: aşırı kullanım (F=49.06; p<.05), nüks etme (F=42.97; p<.05), hayatın akışını engelleme (F=17.24; p<.05), duygu durumu (F=21.03; p<.05) ve bırakamama (F=10.67; p<.05).

Tablo 4.12. Dijital iyi oluş puan ortalamalarının günlük internet kullanım sürelerine göre farklılaşmasına ilişkin one way anova sonuçları

F, \bar{X} , ve Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Değişken	Grup	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Dijital İyi Oluş	1-2 saat	77	3.74	.65	Gruplararası	.19	2	.10	.30	.738
	3-4 saat	196	3.79	.54	Grupiçi	136.83	427	.32		
	4 saat+	157	3.80	.56	Toplam	137.02	429			
	Toplam	430	3.78	.57						
Dijital Tatmin	1-2 saat	77	3.92	.76	Gruplararası	3.49	2	1.75	3.03	.050
	3-4 saat	196	3.98	.77	Grupiçi	245.55	427	.58		
	4 saat+	157	4.14	.74	Toplam	249.04	429			
	Toplam	430	4.03	.76						
Güvenli ve Sorumlu Davranış	1-2 saat	77	4.14	.83	Gruplararası	5.24	2	2.62	3.77	.024*
	3-4 saat	196	4.13	.81	Grupiçi	296.57	427	.70		
	4 saat+	157	3.90	.87	Toplam	301.81	429			
	Toplam	430	4.05	.84						
Dijital Refah	1-2 saat	77	3.16	1.00	Gruplararası	2.08	2	1.04	1.31	.272
	3-4 saat	196	3.26	.91	Grupiçi	339.74	427	.80		
	4 saat+	157	3.35	.81	Toplam	341.82	429			
	Toplam	430	3.27	.89						

*p<.05

Tablo 4.12’de yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital iyi oluş düzeyleri günlük internet kullanım sürelerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (F=.30; p>.05). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin dijital iyi oluş puan ortalamaları günlük internet kullanım sürelerine göre benzer bulunmuştur.

Dijital iyi oluş hali ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; güvenli ve sorumlu davranış alt boyutunda öğrencilerin puan ortalamaları günlük internet kullanım sürelerine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=3.77; p<.05). Yapılan çoklu karşılaştırma sonuçlarında; günlük internet kullanım süresi “3-4 saat” (\bar{X} =4.13) ve “4 saat ve daha fazla” (\bar{X} =3.90) olan ikili grupların arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin diğer alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmazken elde edilen bulgular şu şekildedir: dijital tatmin (F=3.03; p>.05) ve dijital refah (F=1.31; p>.05).

4.5. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri anne ve baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeylerinin anne ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (one way ANOVA) yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.13, Tablo 4.14, Tablo 4.15, Tablo 4.16, Tablo 4.17, Tablo 4.18’de verilmiştir.

Tablo 4.13. Dijital okuryazarlık puan ortalamalarının anne eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin one way anova sonuçları

F, \bar{X} , ve Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Değişken	Grup	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Dijital Okuryazarlık	İlkokul	160	3.73	.55	Gruplararası	.43	3	.14	.49	.690
	Ortaokul	88	3.77	.50	Grupiçi	124.94	426	.29		
	Lise	124	3.81	.56	Toplam	125.37	429			
	Üniversite	58	3.75	.54						
	Toplam	430	3.76	.54						
Etik ve Sorumluluk	İlkokul	160	4.32	.51	Gruplararası	.46	3	.15	.40	.754
	Ortaokul	88	4.23	.62	Grupiçi	161.84	426	.38		
	Lise	124	4.27	.69	Toplam	162.30	429			
	Üniversite	58	4.27	.70						
	Toplam	430	4.28	.62						
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	İlkokul	160	3.15	1.03	Gruplararası	7.66	3	2.55	2.76	.042*
	Ortaokul	88	3.43	.84	Grupiçi	393.71	426	.92		
	Lise	124	3.38	1.00	Toplam	401.36	429			
	Üniversite	58	3.47	.86						
	Toplam	430	3.32	.97						
Günlük Kullanım	İlkokul	160	3.92	.65	Gruplararası	1.06	3	.35	.74	.528
	Ortaokul	88	3.90	.70	Grupiçi	203.89	426	.48		
	Lise	124	3.95	.71	Toplam	204.96	429			
	Üniversite	58	3.79	.73						
	Toplam	430	3.90	.69						
Profesyonel Üretim	İlkokul	160	2.43	1.14	Gruplararası	12.84	3	4.28	3.59	.014*
	Ortaokul	88	2.74	1.10	Grupiçi	508.58	426	1.19		
	Lise	124	2.81	1.10	Toplam	521.42	429			
	Üniversite	58	2.51	.92						
	Toplam	430	2.61	1.10						
Gizlilik ve Güvenlik	İlkokul	160	4.39	.70	Gruplararası	.51	3	.17	.33	.804
	Ortaokul	88	4.34	.70	Grupiçi	220.84	426	.52		
	Lise	124	4.31	.78	Toplam	220.80	429			
	Üniversite	58	4.30	.67						
	Toplam	430	4.34	.72						
Sosyal Boyut	İlkokul	160	3.32	.93	Gruplararası	3.29	3	1.10	1.40	.241
	Ortaokul	88	3.19	.86	Grupiçi	333.01	426	.78		
	Lise	124	3.43	.83	Toplam	336.30	429			
	Üniversite	58	3.24	.90						
	Toplam	430	3.32	.89						

*p<.05

Tablo 4.13’te yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (F=.49; p>.05). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin dijital okuryazarlık puan ortalamaları anne eğitim düzeyine göre benzer bulunmuştur.

Dijital okuryazarlık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde, genel bilgi ve işlevsel beceriler ($F=2.76$; $p<.05$) ile profesyonel üretim ($F=3.59$; $p<.05$) alt boyutlarında öğrencilerin puan ortalamaları anne eğitim seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Sonucun hangi gruplar arasında anlamlı olduğunu görebilmek için Post-Hoc testlerinden LSD testi yapılmıştır. Yapılan çoklu karşılaştırma sonuçlarında; genel bilgi ve işlevsel beceriler alt boyutunda ilkokul ($\bar{X}=3.15$) ile diğer tüm eğitim düzeyleri (ortaokul ($\bar{X}=3.43$), lise ($\bar{X}=3.38$) ve üniversite ($\bar{X}=3.47$)) arasındaki; profesyonel üretim alt boyutunda ilkokul ($\bar{X}=2.43$) ve lise ($\bar{X}=2.81$) ikili grupları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin diğer alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmazken elde edilen bulgular şu şekildedir: etik ve sorumluluk ($F=.40$; $p>.05$), günlük kullanım ($F=.74$; $p>.05$), gizlilik ve güvenlik ($F=.33$; $p>.05$) ve sosyal boyut ($F=1.403$; $p>.05$).

Tablo 4.14. Dijital bağımlılık puan ortalamalarının anne eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin one way anova sonuçları

Değişken	Grup	F, \bar{X} , ve Ss Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Dijital Bağımlılık	İlkokul	160	3.12	.83	Gruplararası	3.55	3	1.18	1.77	.152
	Ortaokul	88	3.21	.82	Grupiçi	285.00	426	.67		
	Lise	124	2.96	.83	Toplam	288.55	429			
	Üniversite	58	3.02	.75						
	Toplam	430	3.08	.82						
Aşırı Kullanım	İlkokul	160	3.05	.98	Gruplararası	3.80	3	1.27	1.38	.247
	Ortaokul	88	3.22	1.00	Grupiçi	390.04	426	.92		
	Lise	124	2.95	.95	Toplam	393.84	429			
	Üniversite	58	3.06	.85						
	Toplam	430	3.06	.96						
Nüks Etme	İlkokul	160	3.07	1.17	Gruplararası	5.94	3	1.98	1.39	.246
	Ortaokul	88	3.24	1.21	Grupiçi	608.16	426	1.43		
	Lise	124	2.92	1.23	Toplam	614.10	429			
	Üniversite	58	2.95	1.15						
	Toplam	430	3.05	1.20						
Hayatın Akışını Engelleme	İlkokul	160	2.78	1.11	Gruplararası	7.26	3	2.42	2.22	.086
	Ortaokul	88	2.77	1.01	Grupiçi	464.97	426	1.09		
	Lise	124	2.56	1.02	Toplam	472.23	429			
	Üniversite	58	2.44	.97						
	Toplam	430	2.67	1.05						
Duygu Durumu	İlkokul	160	3.06	1.01	Gruplararası	5.18	3	1.73	1.68	.171
	Ortaokul	88	3.20	1.02	Grupiçi	438.39	426	1.03		
	Lise	124	2.90	1.04	Toplam	443.57	429			
	Üniversite	58	2.95	.95						
	Toplam	430	3.03	1.02						
Bırakamama	İlkokul	160	3.80	1.00	Gruplararası	3.20	3	1.07	1.04	.373
	Ortaokul	88	3.75	.99	Grupiçi	435.35	426	1.02		
	Lise	124	3.65	1.08	Toplam	438.55	429			
	Üniversite	58	3.91	.94						
	Toplam	430	3.76	1.01						

* $p<.05$

Tablo 4.14'te yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($F=1.77$; $p>.05$). Diğer bir

ifadeyle, öğrencilerin dijital bağımlılık puan ortalamaları anne eğitim düzeyine göre benzer bulunmuştur.

Dijital bağımlılık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde, ölçeğin tamamına ilişkin elde edilen bulgulara benzer sonuçlar elde edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin bulgular şu şekildedir: aşırı kullanım (F=1.38; p>.05), nüks etme (F=1.39; p>.05), hayatın akışını engelleme (F=2.22; p>.05), duygu durumu (F=1.68; p>.05) ve bırakamama (F=1.04; p>.05).

Tablo 4.15. Dijital iyi oluş puan ortalamalarının anne eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin one way anova sonuçları

Değişken	F, \bar{X} , ve Ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Dijital İyi Oluş	İlkokul	160	3.75	.57	Gruplararası	1.30	3	.43	1.36	.254
	Ortaokul	88	3.82	.52	Grupiçi	135.72	426	.32		
	Lise	124	3.74	.58	Toplam	137.02	429			
	Üniversite	58	3.90	.57						
	Toplam	430	3.78	.57						
Dijital Tatmin	İlkokul	160	3.98	.75	Gruplararası	2.17	3	.72	1.25	.293
	Ortaokul	88	4.06	.73	Grupiçi	246.87	426	.58		
	Lise	124	3.98	.79	Toplam	249.04	429			
	Üniversite	58	4.19	.77						
	Toplam	430	4.03	.76						
Güvenli ve Sorumlu Davranış	İlkokul	160	4.02	.87	Gruplararası	.48	3	.16	.22	.880
	Ortaokul	88	4.10	.71	Grupiçi	301.34	426	.71		
	Lise	124	4.03	.87	Toplam	301.81	429			
	Üniversite	58	4.09	.88						
	Toplam	430	4.05	.84						
Dijital Refah	İlkokul	160	3.25	.88	Gruplararası	2.05	3	.68	.86	.463
	Ortaokul	88	3.29	.92	Grupiçi	339.77	426	.80		
	Lise	124	3.21	.88	Toplam	341.82	429			
	Üniversite	58	3.44	.93						
	Toplam	430	3.27	.89						

*p<.05

Tablo 4.15'te yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital iyi oluş düzeyleri anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (F=1.36; p>.05). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin dijital iyi oluş puan ortalamaları anne eğitim düzeyine göre benzer bulunmuştur.

Dijital iyi oluş hali ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde, ölçeğin tamamına ilişkin elde edilen bulgulara benzer sonuçlar elde edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin bulgular şu şekildedir: dijital tatmin (F=1.25; p>.05), güvenli ve sorumlu davranış (F=.22; p>.05) ve dijital refah (F=.86; p>.05).

Tablo 4.16. Dijital okuryazarlık puan ortalamalarının baba eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin one way anova sonuçları

F, \bar{X} , ve Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Değişken	Grup	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Dijital Okuryazarlık	İlkokul	103	3.73	.56	Gruplararası	1.03	3	.34	1.18	.319
	Ortaokul	73	3.78	.49	Grupiçi	124.34	426	29		
	Lise	143	3.83	.55	Toplam	125.37	429			
	Üniversite	111	3.71	.54						
	Toplam	430	3.76	.54						
Etik ve Sorumluluk	İlkokul	103	4.35	.58	Gruplararası	1.31	3	.44	1.16	.326
	Ortaokul	73	4.32	.56	Grupiçi	160.99	426	.38		
	Lise	143	4.27	.64	Toplam	162.30	429			
	Üniversite	111	4.20	.65						
	Toplam	430	4.28	.62						
Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	İlkokul	103	3.16	1.05	Gruplararası	3.72	3	1.24	1.33	.264
	Ortaokul	73	3.31	.86	Grupiçi	397.64	426	.93		
	Lise	143	3.37	1.00	Toplam	401.36	429			
	Üniversite	111	3.40	.91						
	Toplam	430	3.32	.97						
Günlük Kullanım	İlkokul	103	3.87	.70	Gruplararası	6.17	3	2.06	4.41	.005*
	Ortaokul	73	3.87	.64	Grupiçi	198.79	426	.47		
	Lise	143	4.07	.67	Toplam	204.96	429			
	Üniversite	111	3.77	.71						
	Toplam	430	3.91	.69						
Profesyonel Üretim	İlkokul	103	2.55	1.16	Gruplararası	4.73	3	1.58	1.30	.274
	Ortaokul	73	2.53	1.03	Grupiçi	516.69	426	1.21		
	Lise	143	2.76	1.13	Toplam	521.42	429			
	Üniversite	111	2.54	1.05						
	Toplam	430	2.61	1.10						
Gizlilik ve Güvenlik	İlkokul	103	4.33	.71	Gruplararası	1.77	3	.59	1.14	.331
	Ortaokul	73	4.48	.65	Grupiçi	219.03	426	.51		
	Lise	143	4.32	.76	Toplam	220.80	429			
	Üniversite	111	4.30	.70						
	Toplam	430	4.34	.72						
Sosyal Boyut	İlkokul	103	3.26	.91	Gruplararası	2.48	3	.83	1.06	.368
	Ortaokul	73	3.30	.81	Grupiçi	333.82	426	.78		
	Lise	143	3.42	.88	Toplam	336.30	429			
	Üniversite	111	3.24	.92						
	Toplam	430	3.32	.89						

*p<.05

Tablo 4.16’da yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (F=1.18; p>.05). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin dijital okuryazarlık puan ortalamaları baba eğitim düzeyine göre benzer bulunmuştur.

Dijital okuryazarlık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde, günlük kullanım alt boyutunda öğrencilerin puan ortalamaları baba eğitim seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (F=4.41; p<.05). Sonucun hangi gruplar arasında anlamlı olduğunu görebilmek için Post-Hoc testlerinden Tukey HSD testi yapılmıştır. Yapılan çoklu karşılaştırma sonuçlarında; lise (\bar{X} =4.07) ve üniversite (\bar{X} =3.77) ikili grupları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin diğer alt boyutlarında anlamlı

farklılık bulunmazken elde edilen bulgular şu şekildedir: etik ve sorumluluk ($F=1.16$; $p>.05$), genel bilgi ve işlevsel beceriler ($F=1.33$; $p>.05$), profesyonel üretim ($F=1.30$; $p>.05$), gizlilik ve güvenlik ($F=1.14$; $p>.05$) ve sosyal boyut (1.06 ; $p>.05$).

Tablo 4.17. Dijital bağımlılık puan ortalamalarının baba eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin one way anova sonuçları

Değişken	F, \bar{X} , ve Ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Grup	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Dijital Bağımlılık	İlkokul	103	3.04	.82	Gruplararası	.81	3	.27	.40	.754
	Ortaokul	73	3.13	.80	Grupiçi	287.75	426	.68		
	Lise	143	3.04	.87	Toplam	288.55	429			
	Üniversite	111	3.12	.77						
	Toplam	430	3.08	.82						
Aşırı Kullanım	İlkokul	103	2.97	.96	Gruplararası	3.22	3	1.07	1.17	.321
	Ortaokul	73	3.11	.92	Grupiçi	390.62	426	.92		
	Lise	143	3.00	1.03	Toplam	393.84	429			
	Üniversite	111	3.18	.89						
	Toplam	430	3.06	.96						
Nüks Etme	İlkokul	103	3.00	1.25	Gruplararası	1.26	3	.42	.29	.831
	Ortaokul	73	3.15	1.16	Grupiçi	612.84	426	1.44		
	Lise	143	3.02	1.21	Toplam	614.10	429			
	Üniversite	111	3.06	1.16						
	Toplam	430	3.05	1.20						
Hayatın Akışımı Engelleme	İlkokul	103	2.74	1.12	Gruplararası	1.25	3	.42	.38	.770
	Ortaokul	73	2.73	.97	Grupiçi	470.99	426	1.11		
	Lise	143	2.62	1.06	Toplam	472.23	429			
	Üniversite	111	2.63	1.02						
	Toplam	430	2.67	1.05						
Duygu Durumu	İlkokul	103	2.96	.98	Gruplararası	.64	3	.21	.21	.892
	Ortaokul	73	3.02	1.00	Grupiçi	442.92	426	1.04		
	Lise	143	3.04	1.05	Toplam	443.57	429			
	Üniversite	111	3.07	1.02						
	Toplam	430	3.03	1.02						
Bırakamama	İlkokul	103	3.73	1.00	Gruplararası	1.95	3	.65	.63	.594
	Ortaokul	73	3.85	1.03	Grupiçi	436.61	426	1.03		
	Lise	143	3.69	1.07	Toplam	438.55	429			
	Üniversite	111	3.83	.92						
	Toplam	430	3.76	1.01						

* $p<.05$

Tablo 4.17’de yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($F=.40$; $p>.05$). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin dijital bağımlılık puan ortalamaları baba eğitim düzeyine göre benzer bulunmuştur.

Dijital bağımlılık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde, ölçeğin tamamına ilişkin elde edilen bulgulara benzer sonuç elde edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin elde edilen bulgular şu şekildedir: aşırı kullanım ($F=1.17$; $p>.05$), nüks etme ($F=.29$; $p>.05$), hayatın akışımı engelleme ($F=.38$; $p>.05$), duygu durumu ($F=.21$; $p>.05$) ve bırakamama ($F=.63$; $p>.05$).

Tablo 4.18. Dijital iyi oluş puan ortalamalarının baba eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin one way anova sonuçları

F, \bar{X} , ve Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Değişken	Grup	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Dijital İyi Oluş	İlkokul	103	3.73	.59	Gruplararası	.91	3	.30	.95	.417
	Ortaokul	73	3.77	.50	Grupiçi	136.11	426	.32		
	Lise	143	3.85	.55	Toplam	137.02	429			
	Üniversite	111	3.76	.60						
	Toplam	430	3.78	.57						
Dijital Tatmin	İlkokul	103	3.97	.80	Gruplararası	.85	3	.28	.49	.693
	Ortaokul	73	3.99	.67	Grupiçi	248.19	426	.58		
	Lise	143	4.08	.76	Toplam	249.04	429			
	Üniversite	111	4.03	.79						
	Toplam	430	4.03	.76						
Güvenli ve Sorumlu Davranış	İlkokul	103	4.05	.90	Gruplararası	2.58	3	.86	1.22	.301
	Ortaokul	73	4.15	.63	Grupiçi	299.24	426	.70		
	Lise	143	4.09	.82	Toplam	301.81	429			
	Üniversite	111	3.93	.92						
	Toplam	430	4.05	.84						
Dijital Refah	İlkokul	103	3.18	.88	Gruplararası	3.19	3	1.06	1.34	.262
	Ortaokul	73	3.17	.87	Grupiçi	338.63	426	.80		
	Lise	143	3.37	.91	Toplam	341.82	429			
	Üniversite	111	3.31	.90						
	Toplam	430	3.27	.89						

*p<.05

Tablo 4.18’de yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital iyi oluş düzeyleri baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (F=.95; p>.05). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin dijital iyi oluş puan ortalamaları baba eğitim düzeyine göre benzer bulunmuştur.

Dijital iyi oluş hali ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde, ölçeğin tamamına ilişkin elde edilen bulgulara benzer sonuç elde edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin elde edilen bulgular şu şekildedir: dijital tatmin (F=.49; p>.05), güvenli ve sorumlu davranış (F=1.22; p>.05) ve dijital refah (F=1.34; p>.05).

4.6. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4.19. Dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.Dijital Bağımlılık	1											
2.Dijital Okuryazarlık	-.077	1										
3.Etik ve Sorumluluk	-.113*	.535**	1									
4.Genel Bilgi ve İşlevsel Beceriler	-.061	.788**	.147**	1								
5.Günlük Kullanım	.035	.783**	.352**	.467**	1							
6.Profesyonel Üretim	-.100*	.575**	.043	.578**	.292**	1						
7. Gizlilik ve Güvenlik	-.052	.621**	.361**	.339**	.530**	.095*	1					
8.Sosyal Boyut	-.042	.706**	.180**	.491**	.490**	.504**	.266**	1				
9.Dijital iyi oluş	.079	.481**	.414**	.301**	.404**	.227**	.270**	.298**	1			
10.Dijital tatmin	.096*	.522**	.307**	.425**	.457**	.228**	.284**	.334**	.731**	1		
11.Güvenli ve sorumlu davranış	-.244**	.289**	.449**	.071	.213**	.095*	.244**	.110*	.620**	.227**	1	
12.Dijital refah	.297**	.197**	.103*	.143**	.177**	.148*	.042	.178**	.693**	.332**	.044	1

*p<.05, **p<.001

Tablo 4.19’da yer alan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyi ile dijital iyi oluş düzeyi arasında orta seviyede pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=.48$; $p<.001$). Bu durum, öğrencilerin dijital okuryazarlık puanlarının artış göstermesiyle birlikte dijital iyi oluş puanlarının da arttığını göstermektedir. Dijital okuryazarlık ve dijital iyi oluş hali ölçeğine ilişkin alt boyutlar arasındaki ilişki incelendiğinde; en yüksek ilişkinin günlük kullanım ile dijital tatmin alt boyutları arasında ($r=.46$; $p<.001$) olduğu, en düşük ilişkinin ise profesyonel üretim ile güvenli ve sorumlu davranış alt boyutları arasında ($r=.10$; $p<.05$) olduğu bulunmuştur. Genel bilgi ve işlevsel beceriler ile güvenli ve sorumlu davranış ($r=.07$; $p>.05$) ile gizlilik ve güvenlik ile dijital refah alt boyutları arasındaki ($r=.04$; $p>.05$) ilişki anlamlı değildir. Ayrıca, dijital bağımlılık ile dijital okuryazarlık ($r=-.08$; $p>.05$) ve dijital bağımlılık ile dijital iyi oluş ($r=.08$; $p>.05$) arasında ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

4.7. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri birbirlerini yordamakta mıdır?

Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılık düzeylerinin dijital iyi oluş düzeyi üzerindeki etkisini incelemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.20’de verilmiştir.

Tablo 4.20. Dijital iyi oluşun yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları

Değişken	B	SH	β	t	p
(Sabit)	1.606	.196		8.196	.000
Dijital Okuryazarlık	.512	.044	.490	11.622	.000
Dijital Bağımlılık	.081	.029	.117	2.771	.006

$R=.495$, $R^2=.245$, $\Delta R^2=.242$, $F(2, 429)=69.294$

Tablo 4.20’de yer alan çoklu doğrusal regresyon analiz sonuçlarına göre, dijital iyi oluş düzeyinin yordanmasına ilişkin oluşturulan regresyon modeli anlamlıdır ($R^2=.245$, $\Delta R^2=.242$, $F(2, 429)=69.294$, $p<.000$). Diğer bir ifadeyle lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılık düzeylerinin dijital iyi oluş düzeyi üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Modeldeki değişkenler, dijital iyi oluşa ilişkin toplam varyansın %24.2’sini açıklamaktadır. Yordayıcılık açısından bakıldığında dijital okuryazarlık ($\beta=.49$, $p<.000$) ve dijital bağımlılık ($\beta=.117$, $p<.01$) düzeyleri dijital iyi oluşun pozitif yönde anlamlı birer yordayıcısıdır.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular tartışılmış, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu bölümde lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki alt problemlerin sırasına göre tartışılmış ve daha önce yapılan araştırmaların bulguları ile karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın ilk alt amacı kapsamında lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeylerinin nasıl olduğu incelenmiştir. Araştırmada, lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur. Dijital okuryazarlık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; etik ve sorumluluk (iyi düzeyde), genel bilgi ve işlevsel beceriler (zayıf düzeyde), günlük kullanım (orta düzeyde), profesyonel üretim (kötü düzeyde), gizlilik ve güvenlik (iyi), sosyal boyut (zayıf düzeyde) bulunmuştur. Elde edilen verilere göre öğrencilerin en düşük ortalamaya sahip olduğu alt boyut profesyonel üretim bulunmuştur. Bu alt boyuta ait ölçek maddelerinin (*“Dijital teknolojilere dayalı yazılım/uygulama geliştirebilirim”* ve *“Programlama dillerinden (Java, C, Visual Basic, PHP, vb.) en az birini kullanabilirim”*) özel bilgi, eğitim ve donanım gerektirdiği görülmüştür. Dolayısıyla herhangi bir eğitim almayan bireylerin bu konudaki yeterliliklerinin düşük olması beklenen bir durumdur. Gizlilik ve güvenlik alt boyutu ise en yüksek ortalamaya sahip alt boyut bulunmuştur. Öğrencilerin genel anlamda dijital ortamda güvenliklerini ve gizliliklerini iyi düzeyde sağlayabildikleri gözlenmiştir.

Alanyazın incelendiğinde diğer araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Ünal ve Korkmaz (2023) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin orta düzeyde olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Göldağ (2021) üniversite öğrencileriyle, Seçkin-Kapucu vd. (2020) orta okul öğrencileriyle, Karagözoğlu ve Gezer (2022) sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla, Karakış (2022) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmalarda katılımcıların dijital okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur. Ancak, alanyazında araştırma bulgularını desteklemeyen çalışmalar da mevcuttur. Öztürk (2020) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada, lise öğrencileri kendilerini çok yeterli düzeyde görmektedir. Benzer şekilde Kaya (2020) lise öğrencileriyle, Bay (2021) okul öncesi öğretmen

adaylarıyla, Uyar (2021) meslek yüksekokulu öğrencileriyle, Pala ve Başbüyük (2020) beşinci sınıf öğrencileriyle, Şahin ve Kalkan (2022) öğretmen adaylarıyla, Kozan ve Bulut Özek (2019) BÖTE öğretmen adaylarıyla yaptıkları çalışmada katılımcıların dijital okuryazarlık düzeyleri yüksek düzeyde bulunmuştur. Perdana vd. (2019) ise öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerinin genel olarak yetersiz düzeyde olduğunu bildirmiştir. Katılımcıların genel olarak dijital okuryazarlık düzeylerinin bazı çalışmalarda orta düzeyde bazı çalışmalar da ise yüksek düzeyde bulunduğu görülmüştür. Bu farklılıkların örneklem gruplarının farklılığı, teknolojiye erişim ve kullanma, araştırmada kullanılan yöntem ve ölçme araçlarının değerlendirme kriterlerindeki farklılıklarından etkilenebileceği/kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur. Dijital okuryazarlık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; aşırı kullanım, genel nüks etme, hayatın akışını engelleme ve duygu durumu alt boyutlarında orta düzeyde bulunurken; bırakamama alt boyutunda yüksek düzeyde bulunmuştur. Bu konuyla ilgili araştırmalar incelendiğinde diğer araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Bağcı (2023) tarafından meslek yüksekokulu öğrencileri ile yaptığı araştırmada, öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri ölçek geneli ile aşırı kullanım, nüks etme, duygu durumu ve bırakamama alt boyutlarında orta düzeyde; hayatının akışını engelleme alt boyutunda düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Ünal ve Korkmaz (2023) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin dijital bağımlılık düzeylerinin orta düzeyde olduğunu belirtmiştir. Özşarı ve Deli (2023) ile Özşarı ve Görücü (2023) sporcularla, Arslan (2020) üniversite öğrencileriyle, Ramazanoğlu (2020) lise öğrencileriyle, Han vd. (2020) üniversite öğrencileriyle, Al-Mamun vd. (2024) üniversite öğrencileriyle, Seema ve Varik-Maasik (2023) gençlerle yaptıkları çalışmalarda da benzer şekilde, öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri orta seviyede bulunmuştur. İlgili alanyazında araştırma bulgularını desteklemeyen çalışmalar da mevcuttur. Kaya vd. (2023) lise öğrencileri, Arslantas vd. (2023) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada öğrencilerinin düşük düzeyde dijital bağımlılığa sahip olduğunu bildirmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital iyi oluş düzeyleri yüksek düzeyde bulunmuştur. Dijital iyi oluş hali ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; dijital tatmin ile güvenli ve sorumlu davranış alt boyutlarında yüksek düzeyde bulunurken; dijital refah alt boyutunda orta düzeyde bulunmuştur. Bu çalışmanın sonuçları, alanyazındaki diğer araştırmalarla uyumluluk göstermektedir. Karabatak vd. (2024) öğretmen adayları ile yaptığı

çalışmada, öğretmen adaylarının dijital iyi oluş düzeyleri; ölçek geneli ile dijital tatmin ve güvenli sorumlu davranış alt boyutlarında yüksek düzeyde bulunurken, dijital refah alt boyutunda orta düzeyde bulunmuştur.

Araştırmanın ikinci alt amacı kapsamında lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Erkek öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri kız öğrencilerden daha yüksektir. Dijital okuryazarlık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde genel bilgi ve işlevsel beceriler ile profesyonel üretim alt boyutlarında erkekler lehine anlamlı farklılaşırken; etik ve sorumluluk, günlük kullanım, gizlilik ve güvenlik ve sosyal boyut alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Alanyazın incelendiğinde diğer araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Öztürk (2020) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri kız öğrencilerden daha yüksek ve anlamlı bulunmuştur. Şahin ve Kalkan'ın (2022) okul öncesi öğretmen adayları ile yaptığı çalışmada, Göldağ'ın (2021) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada, Arık ve Kıyıcı'nın (2019) onuncu sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada, Purnama'nın (2021) fizik öğretmeni adayları ile yaptığı araştırmada da benzer şekilde dijital okuryazarlığın cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği gözlenmiştir. Bu farklılığın olması nedenleri arasında erkek öğrencilerin dijital teknolojilere daha çok ilgi göstermesi, arkadaşlarıyla dijital dünyada oyun, sohbet, araştırma gibi faaliyetlerle daha aktif bulunabilmesi sebep olabilir. İlgili alanyazında, araştırma bulgularını desteklemeyen çalışmalar da mevcuttur. Ünsal ve Özgen (2023), Kaya (2020), Bay (2021), Uyar (2021), Pala ve Başbüyük (2020), Karagözoğlu ve Gezer (2022), Karakış (2022), İnan Karagul vd. (2020), Güngören vd. (2020), Kozan ve Bulut Özek (2019), Jan (2018), Özsarı ve Deli (2023), Yaman (2019) ve Arslan (2019) tarafından yapılan çalışmalarda cinsiyetin dijital okuryazarlık düzeyi üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı raporlanmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Kız ve erkek öğrencilerin dijital bağımlılık puan ortalamaları benzerdir. Dijital bağımlılık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; duygu durumu alt boyutunda erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılaşırken; aşırı kullanım, nüks etme, hayatın akışını engelleme, duygu durumu ve bırakamama alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu sonuç, alanyazında benzer bulgular elde eden çeşitli çalışmalarla uyumlu

görülmektedir. Ünsal ve Özgen (2023) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada, Bağcı (2023) meslek okulu öğrencileri ile yaptığı çalışmada, Karagün vd. (2018), Han vd. (2020) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada dijital bağımlılığın cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği gözlenmiştir. Benzer şekilde, Ramazanoğlu (2020) tarafından lise öğrencilerinin internet, sosyal medya ve akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında öğrencilerin bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bununla birlikte alanyazında dijital bağımlılığının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığına yönelik araştırmalar da mevcuttur. Kaya vd. (2023) farklı lise türlerinde öğrenim gören öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri ile genel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada erkek öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri kız öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Al-Mamun vd. (2024) üniversite sınavına hazırlanan öğrenciler arasındaki dijital bağımlılığın yaygınlığı, etkileyen faktörleri ve coğrafi dağılımı incelediği çalışmada erkek öğrencilerin dijital bağımlılık puan ortalamaları kız öğrencilerinden daha yüksektir. Benzer şekilde Özsarı ve Deli (2023), Gençler (2011), Gökçearsan ve Durakoğlu (2014), Bayram ve Gündoğmuş (2016), Köseliören (2017) ve Eryılmaz ve Çukurluöz'ün (2018) çalışmalarında da erkek öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri daha yüksek ve anlamlı bulunmuştur. Seema ve Varik-Maasik (2023) tarafından yapılan çalışmada ise diğer çalışmalardan farklı olarak kız öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyi erkek öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital iyi oluş düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Kız ve erkek öğrencilerin dijital iyi oluş puan ortalamaları benzerdir. Dijital iyi oluş hali ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde dijital tatmin boyutunda erkekler lehine, güvenli ve sorumlu davranış alt boyutlarında kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu sonuç, alanyazında benzer bulgular elde eden çeşitli çalışmalarla uyumlu görünmektedir. Arslan vd. (2023) sağlık çalışanı adaylarının bireysel yenilikçilik ile dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada erkek ve kız öğrencilerin dijital iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Wang vd. (2023) dijital tabanlı bir oyun aracılığıyla öğrencilerin siber iyi oluş okuryazarlığını geliştirme, motivasyonlarını artırma ve duygusal katılım sağlama potansiyelini incelediği çalışmada erkek ve kız öğrencilerin siber iyi oluş düzeylerinin birbirine benzer olduğu gözlenmiştir. Benzer şekilde, Karabatak vd. (2024) öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışma ile Kara'nın (2019) üniversite öğrencilerinin dijital iyi oluş düzeylerini incelediği doktora çalışmasında da erkek ve

kız öğrencilerin dijital iyi oluş düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Araştırmanın üçüncü alt amacı kapsamında lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu farkın 9. sınıflar ve 12. sınıflar ile 11. sınıflar ve 12. sınıflar arasında meydana geldiği ve farkın 12. sınıflar lehine olduğu bulunmuştur. Dijital okuryazarlık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde etik ve sorumluluk (9-12, 10-12, 11-12), genel bilgi ve işlevsel beceriler (11-12), günlük kullanım (9-12) alt boyutlarında öğrencilerin puan ortalamaları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak farklılaşırken; gizlilik ve güvenlik, sosyal boyut ve profesyonel üretim alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir. Bu konuyla ilgili araştırmalar incelendiğinde, benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Kozan ve Bulut Özek'in (2019) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri sınıf düzeyine göre farklılık göstermektedir. Üniversite üçüncü sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık puanı üniversite ikinci ve dördüncü sınıf düzeylerinden daha yüksek ve anlamlıdır. Perdana vd. (2019) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada on birinci sınıf öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri onuncu sınıftakilere göre daha yüksek bulunmuştur. İnan Karagül vd. (2020) tarafından lise, üniversite, yüksek lisans ve doktora öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada okul seviyesine göre incelendiğinde genel bilgi, günlük kullanım ve profesyonel üretim alt boyutlarında lisansüstü öğrenciler en yüksek ortalama sahip olup, fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Alanyazında araştırma bulgularını desteklemeyen çalışmalar da mevcuttur. Karakış'ın (2022) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada, Güngören vd. (2020) ortaokul öğrencileri üzerinde yürüttüğü çalışmada öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Benzer şekilde Ünsal ve Özgen (2023), Kaya (2020), Bay (2021), Uyar (2021), Şahin ve Kalkan (2022), Karagözoğlu ve Gezer (2022), Karakış (2022), Jan (2018) ve Yıldız vd. (2012) tarafından yapılan çalışmalarda da sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. İlgili alanyazında benzer bulgulara ulaşılan birçok çalışma olduğu görülmüştür. Eryılmaz ve Çukurluöz (2018) tarafından yapılan çalışmada lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri sınıf düzeyine göre

farklılık göstermemiştir. Ramazanoğlu (2020) lise öğrencilerinin internet, sosyal medya ve akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Lise öğrencilerinin internet, sosyal medya ve akıllı telefon bağımlılık düzeyleri sınıf düzeyine göre farklılaşmamaktadır. Benzer şekilde Karagün vd. (2018) ve Han vd. (2020) tarafından üniversite öğrencilerinin dijital bağımlılık seviyeleri sınıf düzeyine göre benzer çıkmıştır. Altınok (2021) lise öğrencilerinin dijital bağımlılıklarını incelediği çalışmada öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri sınıf düzeyine farklılık göstermezken, oyun alt boyutunda 9 ve 12. sınıflar ile 10 ve 12. sınıflar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Dijital bağımlılık puan ortalamaları incelendiğinde en düşük puanın görece 12. sınıflarda olduğu tespit edilmiştir. Gezer'in (2022) yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermezken aşırı kullanım alt boyutunda birinci sınıflar ile dördüncü sınıflar arasında, hayatın akışını engelleme boyutunda 1. sınıflar ile diğer sınıflar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu alt boyutlarda dijital bağımlılık puan ortalamaları en yüksek olan grubun üniversite birinci sınıflar olduğu görülmüştür. Arslan ve Bardakçı (2020) tarafından yapılan çalışmada hayatın akışını engelleme alt boyutunda birinci ve dördüncü sınıflar arasında, sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital iyi oluş düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu farkın 9. sınıflar ve 12. sınıflar ile 11. sınıflar ve 12. sınıflar arasında meydana geldiği bulunmuştur. Dijital iyi oluş hali ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde dijital tatmin (9-12, 11-12), güvenli ve sorumlu davranış (10-12, 11-12) ve dijital refah (9-10) alt boyutlarında öğrencilerin puan ortalamaları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır. Arslan vd. (2023) sağlık çalışması adaylarının bireysel yenilikçilik ile dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada ise birinci ve ikinci sınıftaki öğrencilerin dijital iyi oluş düzeyleri benzer bulunmuştur. Bu iki araştırma bulgusu arasındaki farklılığın, araştırmanın farklı yaş ve sınıf düzeylerindeki bireyler üzerinde gerçekleştirilmiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmanın dördüncü alt amacı kapsamında lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeylerinin günlük kullanım süresine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri günlük kullanım süresine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Dijital okuryazarlık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; etik ve sorumluluk alt boyutunda “1-2 saat” ve “4 saat ve daha fazla” ile “3-4 saat” ve “4 saat ve daha

fazla” ikili grupları arasındaki fark anlamlıdır. Bu bulgu alanyazındaki diğer araştırmalarla uyumludur. Boyacı (2019) öğretmen adayları ile yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyinin günlük internet kullanım süresine göre anlamlı farklılık göstermediğini belirtmiştir. Benzer şekilde Yaman (2019) sosyal bilgiler öğretmeni adayları ile yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinde farklılık görülmemiştir. Ancak dijital okuryazarlığın alt boyutları incelendiğinde; tutum alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmiştir. Bununla birlikte; dijital okuryazarlık düzeyinin günlük internet kullanım süresine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı araştırmalar da mevcuttur. Kaya (2020) lise öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, öğrencilerin günlük internet kullanım süresi arttıkça dijital okuryazarlık düzeylerinin de arttığını belirtmiştir. Pala ve Başbüyük (2020) tarafından gerçekleştirilen beşinci sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerilerinin incelendiği çalışmada, öğrencilerin internette vakit geçirme sıklığı arttıkça dijital okuryazarlık becerisinin de attığı bulunmuştur. Arık ve Kıyıcı (2019) bilgisayar başında geçirilen süreye göre öğrencilerin sayısal (dijital) okuryazarlık düzeylerinde teknik, bilişsel ve sosyal boyutlarda farklılıklar görüldüğünü ifade etmiştir. Hatlevik (2010) 9. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlığın evde bilgisayar kullanım süresi ile ilişkili olduğu, evde bilgisayar kullanım süresi arttıkça öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyinin arttığı gözlenmiştir. Arslantas vd. (2023) tarafından yapılan çalışmada günlük altı saatten fazla internette vakit geçiren öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri “2-4 saat”, “4-6 saat” geçiren öğrencilere göre daha yüksek ve anlamlı bulunmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri günlük kullanım süresine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Günlük internet kullanım süresi “4 saat ve daha fazla” olan öğrencilerin dijital bağımlılık puan ortalamaları en yüksek iken günlük internet kullanım süresi “1-2 saat” olan öğrencilerin puan ortalamaları en düşük bulunmuştur. Bu konuyla ilgili araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Seema ve Varik-Maasik (2023) yaptığı araştırmada ekran süresi arttıkça dijital bağımlılığın da arttığını belirtmiştir. Kesici ve Tunç (2018) özellikle sosyal medyaya sık katılımın dijital bağımlılığı arttırdığını ancak araştırma gibi farklı amaçlar için sık kullanımın ise dijital bağımlılığı azalttığını vurgulamıştır. Altınok (2021) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada 4 saat ve üzeri bilgisayar başında süre geçiren öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri 0-1, 1-2, 2-3, 3-4 saat geçiren öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Akbaş Çoşar ve Gedik (2021) sosyal medya bağımlılığının sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılaştığını, geçirilen süre arttıkça bağımlılık düzeyinin arttığını belirtmiştir. Karagün vd.

(2018) tarafından yapılan çalışmada ise günlük sosyal medya kullanım süresi arttıkça, öğrencilerin dijital bağımlılık düzeylerinin arttığı ancak süre grupları arasında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Arslantas vd. (2023) tarafından yapılan çalışmada günlük altı saatten fazla internette vakit geçiren öğrencilerin bağımlılık düzeyleri 2-4 saat, 4-6 saat geçiren öğrencilere göre daha yüksek ve anlamlı bulunmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital iyi oluş düzeyleri günlük kullanım süresine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Dijital iyi oluş hali ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde güvenli ve sorumlu davranış alt boyutunda “3-4 saat” ile “4 saat ve daha fazla” ikili gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde, dijital iyi oluş ile ilgili yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Karabatak vd. (2024) öğretmen adayları ile yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının dijital iyi oluş düzeyleri ile günlük internet kullanım süreleri arasında anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Bu iki araştırma sonucunun birbiriyle uyumlu olduğu söylenebilir.

Araştırmanın beşinci alt amacı kapsamında lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeylerinin anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Dijital okuryazarlık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde anne eğitim düzeyinde genel bilgi ve işlevsel beceriler ile profesyonel üretim alt boyutlarında; baba eğitim düzeyinde günlük kullanım alt boyutunda anlamlı farklılıklar görülmüştür. Genel bilgi ve işlevsel beceriler alt boyutundaki farklılık ilkökul ile diğer tüm eğitim seviyeleri arasında, profesyonel üretim alt boyutunda ilkökul ile lise arasındadır. Baba eğitim düzeyindeki günlük kullanım alt boyutundaki farklılık ise lise ile üniversite arasında olduğu görülmüştür. Öztürk (2020) öğrencilerin ebeveynlerine ilişkin değerlendirmelerini görüşme yoluyla incelediği çalışmada ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça dijital okuryazarlık düzeylerinin de arttığını vurgulamıştır. Benzer şekilde Uyar (2021), Pala ve Başbüyük (2020) ve Hatlevik (2010) tarafından yapılan çalışmalarda da ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin genel olarak yükseldiği görülmüştür.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç alanyazında benzer bulgular elde eden çeşitli çalışmalarla uyumlu görünmektedir. Karagün vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri ebeveyn eğitim

durumundan etkilenmemektedir. Ancak ilgili alanyazında araştırma bulgularını desteklemeyen çalışmalar da mevcuttur. Kaya vd. (2023) ve Arslan (2019) tarafından yapılan çalışmalarda ebeveynlerin eğitim seviyesi arttıkça öğrencilerin dijital bağımlılık düzeylerinin de yükseldiği bulunmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital iyi oluş düzeyleri anne ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde, öğrencilerin dijital iyi oluş düzeylerinin ebeveyn eğitim düzeyine göre incelendiği farklı bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırmanın altıncı alt amacı kapsamında lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyi ile dijital iyi oluş düzeyi arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki bulunurken; dijital bağımlılık ve dijital okuryazarlık ile dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Alanyazın incelendiğinde dijital okuryazarlık, dijital iyi oluş ve dijital bağımlılık arasındaki ilişkiyi birlikte inceleyen çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu yüzden ilgili olabilecek yakın çalışmalar incelenmiştir. Donoso vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada bilgi ve iletişim teknolojileri gelişmiş olan okullarda eğitim gören öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin de daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bahramian vd. (2018) öğrencilerin medya okuryazarlık düzeyi ile iyi oluş düzeyleri arasında ($r=.16$) pozitif yönde zayıf bir ilişki tespit etmiştir. Deonisius vd. (2019) dijital okuryazarlık ile internet bağımlılığı arasında ilişki olduğunu, dijital okuryazarlık düzeyi arttıkça internet bağımlılığı düzeyinin de arttığını belirtmiştir. Langarizadeh vd. (2018) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada bilgi okuryazarlığı ile internet bağımlılığı arasında negatif yönde orta düzeyde ($r=-.45$) ilişki tespit etmiştir. Alanyazında araştırma bulgularını desteklemeyen çalışmalar da mevcuttur. Özsarı ve Görücü (2023) tarafından yapılan çalışmada dijital okuryazarlık ile dijital bağımlılık arasında pozitif yönde zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur. Arslantas vd. (2023) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada dijital okuryazarlık ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü ilişki tespit etmiştir. Bu durum öğrencilerin interneti eğitim amaçlı kullandığı şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmanın yedinci alt amacı kapsamında lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılık düzeylerinin dijital iyi oluş düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılık düzeyleri, dijital iyi oluş düzeylerini anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur.

Dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılık, dijital iyi oluşa ilişkin toplam varyansın %24.2'sini açıklamaktadır. İlgili alanyazında dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılığın birlikte dijital iyi oluşa etkisini inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Bu yüzden ilgili olabilecek yakın çalışmalar incelenmiştir. Özsarı ve Deli (2023) tarafından yapılan çalışmada, dijital okuryazarlık ile dijital bağımlılık arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan regresyon analizi sonucunda dijital okuryazarlığın dijital bağımlılık üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Arslan ve vd. (2023) sağlık çalışanı adaylarının bireysel yenilikçilik ile dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Yapılan regresyon analizi sonucuna göre bireysel yenilikçiliğin dijital iyi oluşu olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Dijital okuryazarlık seviyesi yüksek olan öğrenciler dijital araçları ve kaynakları daha bilinçli ve verimli kullanabilmektedir. Bu durum dijital iyi oluşlarını artırabilir çünkü dijital dünyada karşılaşılan zorluklarla başa çıkma yetenekleri daha gelişmiştir (Ng, 2012).

5.2. Sonuç

Araştırma kapsamında lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeylerinin seviyesi, cinsiyet, sınıf düzeyi, internet kullanım süresi, ebeveyn eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı; dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş arasındaki ilişkiler ve yordama gücü incelenmiştir.

Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesine ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

1. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur.
2. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılık erkekler lehinedir. Alt boyutlarda; genel bilgi ve işlevsel beceriler ile profesyonel üretim alt boyutlarında erkekler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.
3. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılık 9-12 ile 11-12 sınıfları arasındadır. Alt boyutlarda; etik ve sorumluluk (9-12, 10-12, 11-12), genel bilgi ve işlevsel beceriler (11-12), günlük kullanım (9-12) alt boyutlarda farklılık gözlenmiştir.
4. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri günlük internet kullanım süresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Alt boyutlarda; etik ve sorumluluk “1-2 saat” ve “4 saat ve daha fazla” ile “3-4 saat” ve “4 saat ve daha fazla” ikili grupları arasındaki fark anlamlıdır.

5. Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri anne-baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Alt boyutlarda; anne eğitim düzeyinde: genel bilgi ve işlevsel beceriler (ilkokul ile diğer tüm eğitim seviyeleri arasında) ile profesyonel üretim (ilkokul ile lise arasında) alt boyutlarında; baba eğitim düzeyinde: günlük kullanım (lise ile üniversite arasında) alt boyutunda farklılık anlamlıdır.

Lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesine ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

1. Lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur. Alt boyutlarda; aşırı kullanım, genel nüks etme, hayatın akışını engelleme ve duygu durumu alt boyutlarında orta düzeyde bulunurken; bırakamama alt boyutunda yüksek düzeyde bulunmuştur.
2. Lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Alt boyutlarda; duygu durumu alt boyutundaki fark erkekler lehine anlamlıdır.
3. Lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.
4. Lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri günlük internet kullanım süresine göre ölçek geneli ve tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık göstermektedir. Günlük internet kullanım süresi “4 saat ve üzeri” olan öğrencilerin dijital bağımlılık puan ortalamaları “3-4 saat” ve “1-2 saat” olan öğrencilere göre daha yüksektir. Ayrıca günlük internet kullanım süresi “3-4 saat” olan öğrencilerin dijital bağımlılık puan ortalamaları “1-2” saat olan öğrencilere göre daha yüksektir. Bu puan ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır.
5. Lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri anne-baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Lise öğrencilerinin dijital iyi oluş düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesine ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

1. Lise öğrencilerinin dijital iyi oluş düzeyleri yüksek düzeyde bulunmuştur. Alt boyutlarda; dijital tatmin ile güvenli ve sorumlu davranış boyutlarında yüksek; dijital refah alt boyutunda orta düzeyde bulunmuştur.

2. Lise öğrencilerinin dijital iyi oluş düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Alt boyutlarda; dijital tatmin boyutunda erkekler lehine, güvenli ve sorumlu davranış boyutunda kızlar lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.
3. Lise öğrencilerinin dijital iyi oluş düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılık 9-12 ile 11-12 sınıfları arasındadır. Alt boyutlarda; dijital tatmin (9-12, 11-12), güvenli ve sorumlu davranış (10-12, 11-12) ve dijital refah (9-10) alt boyutlarındaki fark anlamlıdır.
4. Lise öğrencilerinin dijital iyi oluş düzeyleri günlük internet kullanım süresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Alt boyutlarda; güvenli ve sorumlu davranış alt boyutunda “3-4 saat” ile “4 saat ve daha fazla” grupları arasındaki fark manidardır.
5. Lise öğrencilerinin dijital iyi oluş düzeyleri anne-baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde; dijital okuryazarlık ile dijital iyi oluş arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Dijital okuryazarlık ile dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş ile dijital bağımlılık arasındaki ilişkiler anlamlı değildir.

Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılık düzeylerinin dijital iyi oluş düzeyi üzerindeki etkisi incelendiğinde; dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılık düzeyleri dijital iyi oluş düzeylerini anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur. Dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılık, dijital iyi oluşa ilişkin toplam varyansın %24,2'sini açıklamaktadır.

5.3. Öneriler

Bu bölümde, elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

1. Alanyazın incelendiğinde dijital iyi oluş kavramıyla sınırlı sayıda araştırma bulunduğundan gelecek çalışmalarda bu kavramla ilgili kapsamlı çalışmalar yapılabilir.
2. Elde edilen bulgular sonucunda, lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri orta seviyede bulunmuştur. Öğrencilerin dijital okuryazarlık seviyelerini artırmaya yönelik faaliyetler ve araştırmalar yapılabilir.

3. Bu çalışma nicel araştırma yöntemleri kullanılarak yapılmıştır. Gelecek çalışmalarda hem nicel hem de nitel (karma desen) kullanılarak daha kapsamlı çalışmalar yürütülebilir.
4. Bu çalışma lise öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Farklı yaş ve eğitim grupları üzerinde çalışmalar üretilebilir.
5. Elde edilen bulgular sonucunda, lise öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri orta seviyede bulunmuştur. Öğrencilerin dijital bağımlılık seviyelerini azaltmaya yönelik okullarda rehberlik servisi tarafından psikoeğitim faaliyetleri yürütülebilir.

KAYNAKLAR

- Acar, Ç. (2015). *Anne ve babaların ilkökul, ortaokul ve lise öğrencisi çocukları ile kendilerinin dijital okuryazarlıklarına ilişkin görüşleri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi
- Adorjan, M., & Ricciardelli, R. (2021). Smartphone and social media addiction: Exploring the perceptions and experiences of Canadian teenagers. *Canadian review of sociology = Revue canadienne de sociologie*, 58(1), 45–64. <https://doi.org/10.1111/cars.12319>
- Ahmed, S. and Rasheed, T. (2020), "Relationship between personality traits and digital literacy skills: a study of university librarians", *Digital Library Perspectives*, Vol. 36 No. 2, pp. 191-206. <https://doi.org/10.1108/DLP-02-2020-0005>
- Akbaş Coşar, H. & Gedik, H. (2021). Öğretmen adaylarının sosyal medya bağımlılığı ve akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 32-65
- ALA, A. L. (2016). American Library Association. Retrieved from www.ala.org.
- Al-Mamun, F., Hasan, M. E., Mostofa, N. B., et al. (2024). Prevalence and factors associated with digital addiction among students taking university entrance tests: A GIS-based study. *BMC Psychiatry*, 24(322).
- Altınok, M. (2021). Lise öğrencilerinin dijital bağımlılık ve yaşam doyumunun incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(1), 262-291.
- Arık, K., & Kıyıcı, M. (2019). Lise öğrencilerinin sayısal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi: Hendek Örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 9(1), 47-68.
- Arslan, A. (2020). Üniversite öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International e-Journal of Educational Studies*, 4(7), 27-41.
- Arslan, A., & Bardakçı, S. (2020). Üniversite öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeylerinin iletişim becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 8(20), 36-70.
- Arslan, A., Filiz, F., & Gül, H. (2023). Bireysel yenilikçiliğin dijital iyi oluşa etkisinin incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(4), 2110-2134.
- Arslan, A., Kırık, A. M., Karaman, M., & Çetinkaya, A. (2015). Lise ve üniversite öğrencilerinde dijital bağımlılık. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 8(8), 34-58.
- Arslan, S. (2019). *İlkokullarda ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi]. Sakarya Üniversitesi.
- Arslankara, V. B., Demir, A., Öztaş, Ö. & Usta, E., (2022). Digital well-being scale validity and reliability study. *Journal of Teacher Education and Lifelong Learning*, 4(2), 263-274

- Arslantas, T. K., Yaylacı, M. E., & Özkaya, M. (2023). Association between digital literacy, internet addiction, and cyberloafing among higher education students: A structural equation modeling. *E-Learning and Digital Media*, 21(4), 310-328.
- Aydar, G. (2021). *Okul öncesi öğretmen adaylarının öz yönetimli öğrenme becerilerinin yordanmasında bilişötesi farkındalık ve dijital okuryazarlık düzeylerinin rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kocaeli Üniversitesi
- Bagci, H. (2019). Analyzing the Digital Addiction of University Students through Diverse Variables: Example of Vocational School. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 6(1), 100-109.
- Bahramian, E., Mazaheri, M. A., & Hasanzadeh, A. (2018). The relationship between media literacy and psychological well-being in adolescent girls in Semirrom city. *Journal of education and health promotion*, 7.
- Bawden D (2008) Origins and concepts of digital literacy. In: Lankshear C and Knobel M (ed.) *Digital Literacies: Concepts, Policies and Practices*. New York: Peter Lang, 17–32.
- Bay, D. N. (2021). Okul öncesi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 172-187.
- Bayrakçı, S. (2020). *Dijital Yetkinlikler Bütünü Olarak Dijital Okuryazarlık: Ölçek Geliştirme Çalışması* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Bayram, S. B. , & Gündoğmuş, G. (2016). İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı eğilimlerinin ve yalnızlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 54, 307-318
- Boyacı, Z. (2019). *Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki: Düzce Üniversitesi Örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Bozkurt, L. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasında ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dicle Üniversitesi.
- Büchi, M. (2021). Digital well-being theory and research. *New Media & Society*, <https://doi.org/10.1177/14614448211056851>
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. & Köklü, N. (2020). *Sosyal bilimler için istatistik (24th Edition)*. Ankara: Pegem Akademik.
- Cao, S., & Li, H. (2023). A Scoping Review of Digital Well-Being in Early Childhood: Definitions, Measurements, Contributors, and Interventions. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(4).
- Cebeci, Ü. (2020). *İngilizce Öğretmeni Adaylarının Dijital Okuryazarlık Becerilerinin ve Bu Becerilerin Eğitim Ortamına Entegrasyonunun Dijital Araçların Kullanıma Ve Faydalarına Odaklanılarak İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi

- Chetty, K., Qigui, L., Gcora, N., Josie, J., Wenwei, L. & Fang, C. (2018). Bridging the digital divide: measuring digital literacy. *Economics*, 12(1), 20180023. <https://doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2018-23>
- Connolly, K. M., & Myers, J. E. (2003). Wellness and mattering: The role of holistic factors in job satisfaction. *Journal of employment counseling*, 40(4), 152-160.
- Cordes, S. (2009, August). Broad horizons: The role of multimodal literacy in 21st century library instruction. In *World library and information congress: 75th IFLA general conference and council* (Vol. 23, p. 27).
- Cote, T. J. and Milliner, B. (2017). Preparing Japanese students' digital literacy for study abroad: is more training needed?. *JALT CALL Journal*, 13(3), 187-197.
- Çakır Balta, Ö. & Horzum, M. B. (2008). The factors that affect internet addiction of students in a web based learning environment. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 41(1), 187-205.
- Çırak, M., (2021). *Üniversite öğrencilerinde nomofobi: dijital bağımlılık, sosyal bağlılık ve yaşam doyumunun rolü* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Ayvansaray Üniversitesi.
- Çubukcu, A., & Bayzan, Ş. (2013). Türkiye’de dijital vatandaşlık algısı ve bu algıyı internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı ile artırma yöntemleri. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 5(1), 148-174.
- Çukurluöz, Ö. (2016). *Lise öğrencilerinin dijital bağımlılıklarının incelenmesi: Ankara ili Çankaya örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Deonisius, R. F., Lestari, I., & Sarkadi, S. (2019). The effect of digital literacy to internet addiction. *Jurnal EDUCATIO: Jurnal Pendidikan Indonesia*, 5(2), 71-75.
- Derin, S., & Bilge, F. (2016). Ergenlerde internet bağımlılığı ve öznel iyi oluş düzeyi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 6(46), 35-51.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55, 34-43.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological bulletin*, 125(2), 276.
- Doğan, T. (2006). Üniversite öğrencilerinin iyilik halinin incelenmesi. *H.O. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30.
- Donoso, G., Casas, F., Rubio, A., & Céspedes, C. (2021). Mediation of problematic use in the relationship between types of internet use and subjective well-being in schoolchildren. *Frontiers in psychology*, 12, 641178.
- Duke, É., & Montag, C. (2017). Smartphone addiction, daily interruptions and self-reported productivity. *Addictive behaviors reports*, 6, 90-95.

- Ertural, G. (2020). *Üniversitede okuyan ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin dijital bağımlılıklarının ve akademik öz yeterliliklerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Eruysal Sertbarut, S. (2021). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının oluşturdukları dijital öykülerin değerlendirilmesi, dijital okuryazarlıkları ve görüşlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Muğla Sıtkı Kocama Üniversitesi.
- Eryılmaz, S., & Çukurluöz, Ö. (2018). Lise öğrencilerinin dijital bağımlılıklarının incelenmesi: Ankara ili, Çankaya ilçesi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 889-912.
- Eshet, Y. (2002). Digital literacy: A new terminology framework and its application to the design of meaningful technology-based learning environments (pp. 493-498). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).
- Eshet, Y. (2004). Digital literacy: A conceptual framework for survival skills in the digital era. *Journal of educational multimedia and hypermedia*, 13(1), 93-106.
- Eshet, Y. (2012). Thinking in the digital era: A revised model for digital literacy. *Issues in informing science and information technology*, 9(2), 267-276.
- Fırat, M. (2016). 21. yüzyılda uzaktan öğretimde paradigma değişimi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 142-150.
- Gençer, S. L. (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılık durumlarının internet kullanım profilleri ve demografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Gezer, D. (2022). *Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri, psikolojik iyi oluş ve dijital bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Gezgin, D. M., Cakir, O., & Yildirim, S. (2018). The relationship between levels of nomophobia prevalence and internet addiction among high school students: The factors influencing Nomophobia. *International Journal of Research in Education and Science*, 4(1), 215-225.
- Gilster, P. (1997). *Digital Literacy*. New York, NY: John Wiley & Sons, Inc.
- Goldberg, I. (1996). Internet addiction disorder. *CyberPsychol. Behavior*, 3(4), 403-412.
- Goodman A. (1990). Addiction: Definition And Implications. *British Journal Of Addiction*. 85(11)
- Gökbulut, B. (2021). Öğretmenlerin Dijital Okuryazarlık Düzeyleri ile Hayat Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(3), 469-479.
- Gökçearslan, Ş., & Durakoğlu, A. (2014). Ortaokul öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23), 419-435.

- Göldağ, B. (2021). Investigation of the relationship between digital literacy levels and digital data security awareness levels of university students. *E-International Journal of Educational Research*, 12(3), 82-100.
- Griffiths, M. (1999). Internet addiction: fact or fiction?. *The Psychologist*
- Griffiths, M. (2005). A 'components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance use*, 10(4), 191-197.
- Gui, M. & Argentin, G. (2011). Digital skills of internet natives: Different forms of digital literacy in a random sample of northern Italian high school students. *New media & society*, 13(6), 963-980
- Güngören, Ö. C., Erdoğan, D. G., Uyanık, G. K., & Tolaman, T. D. (2022). The Relationship Between Cognitive Absorption and Digital Literacy Skills among Secondary School Students. *Participatory Educational Research*, 9(6), 113-129.
- Güvendi, B, Tekkurşun Demir, G, Keskin, B. (2019). Ortaokul öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığı ve saldırganlık. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1194-1217. DOI: 10.26466/opus.547092
- Hague, C., & Payton, S. (2010). Digital literacy across the curriculum. Berkshire, England: Futurelab
- Hair, J. F. J., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). Multivariate data analysis. Seventh Edition Prentice Hall.
- Hamutoğlu, N. B., Canan Güngören, Ö., Kaya Uyanık, G., Gür Erdoğan, D. (2017). Dijital Okuryazarlık Ölçeği: Türkçe 'ye Uyarlama Çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 408-429. <https://doi.org/10.12984/egeefd.295306>
- Han, S. J., Nagduar, S., & Yu, H. J. (2023, November). Digital addiction and related factors among college students. In *Healthcare* (Vol. 11, No. 22, p. 2943). MDPI.
- Hatlevik, O. E. (2010). How to identify and understand digital literacy among 9th grade Norwegian students: Examining the influences from school and home on students digital literacy. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 4(3-4), 159-175.
- Hobbs, R. (2011). *Digital and media literacy: Connecting culture and classroom*. Corwin Press
- Hou, X. L., Wang, H. Z., Hu, T. Q., Gentile, D. A., Gaskin, J., & Wang, J. L. (2019). The relationship between perceived stress and problematic social networking site use among Chinese college students. *Journal of Behavioral Addictions*, 8(2), 306-317.
- Inan Karagul, B., Seker, M., & Aykut, C. (2021). Investigating students' digital literacy levels during online education due to COVID-19 pandemic. *Sustainability*, 13(21), 11878.
- Isaks, E., Davids, Z., Seymour, L., & Geeling, S. (2023, October). The Impact of Social Media Use on Digital Well-being of University Students. In *Proceedings of 52nd Annual Conference of the Southern African Computer Lecturers' Association (SACLA 2023)* (p. 108).

- Jaeger, P. T., Bertot, J. C., Thompson, K. M., Katz, S. M., & DeCoster, E. J. (2012). The intersection of public policy and public access: Digital divides, digital literacy, digital inclusion, and public libraries. *Public library quarterly*, 31(1), 1-20.
- Jan, S. (2018). Gender, school and class wise differences in level of Digital literacy among secondary school students in Pakistan. *Issues and Trends in Educational Technology*, 6(2).
- Kara, S. (2021). *Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ile web ortamında bilgi arama ve yorumlama stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi
- Karabatak, S., Polat, E., & Alanoglu, M. (2024, April). Investigation of Teacher Candidates' Digital Well-Being Levels with Respect to Various Variables. In 2024 12th International Symposium on Digital Forensics and Security (ISDFS) (pp. 01-05). IEEE.
- Karabulut, A. (2023). Bağımlılık eğitiminin üniversite öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeylerine etkisi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (21), 1-25.
- Karagözoglu, N., & Gezer, U. (2022). An Investigation of the Relationship between Digital Literacy Levels of Social Studies Teacher Candidates and Their Attitudes towards Distance Education. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 17(1), 218-235.
- Karagün, E., Ekiz, Z. D., & Kahveci, M. S. (2018). An Investigation on the Digital Addiction of the Students of Faculty of Sports of Kocaeli University. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 48, p. 01057). EDP Sciences.
- Karakış, Ö. (2022). Examining online learning motivations of university students studying via distance education in the Covid-19 pandemic by digital literacy variable. *Kastamonu Education Journal*, 30(3), 587-608.
- Karakuş, G., & Ocak, G. (2019). Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterlilik becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 129-147.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 15. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, M. (2020). *Ortaöğretim öğrencilerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi
- Kaya, Z., Vangölü, M. S., Marufoğlu, M., & Özdemir, M. (2023). An investigation of high school students' levels of digital addiction and well-being according to some variables. *E-International Journal of Educational Research*, 14(1), 117-138.
- Kaymal B. (2020). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dijital Bağımlılıklarının İncelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi
- Kazaz, N., Dilci, T., & Karadaş, T. (2022). Effects of digital media on education (Meta-Thematic Analysis). *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 17(16), 222-242.

- Kesici, A., & Tunç, N. F. (2018). Investigating the Digital Addiction Level of the University Students According to Their Purposes for Using Digital Tools. *Universal Journal of Educational Research*, 6(2), 235-241.
- Kesici, A., & Tunç, N. F. (2018). The Development of the Digital Addiction Scale for the University Students: Reliability and Validity Study. *Universal Journal of Educational Research*, 6(1), 91-98.
- Kestane, M. (2019). *Dijital oyun bağımlılığının ilköğretim ikinci kademe çağındaki öğrencilerin akademik başarısı ile ilişkisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Biruni Üniversitesi.
- Király, O., Griffiths, M. D., & Demetrovics, Z. (2015). Internet gaming disorder and the DSM-5: Conceptualization, debates, and controversies. *Current Addiction Reports*, 2, 254-262.
- Kozan, M., & Bulut Özek, M. (2019). BÖTE bölümü öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29 (1), 107-120.
- Köseliören, M. (2017). *İnternet, Online Oyun ve Bağımlılık* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Kumar, M., & Mondal, A. (2018). A study on Internet addiction and its relation to psychopathology and self-esteem among college students. *Industrial psychiatry journal*, 27(1), 61–66. https://doi.org/10.4103/ipj.ipj_61_17
- Kurniasanti, K. S., Assandi, P., Ismail, R. I., Nasrun, M. W. S., & Wiguna, T. (2019). Internet addiction: a new addiction?. *Medical Journal of Indonesia*, 28(1), 82-91.
- Lanaj, K., Johnson, R. E., & Barnes, C. M. (2014). Beginning the workday yet already depleted? Consequences of late-night smartphone use and sleep. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 124(1), 11-23.
- Langarizadeh, M., Naghipour, M., Tabatabaei, SM, Mirzaei, A. ve Vaghar, ME (2018). İran Tıp Bilimleri Üniversitesi öğrencileri arasında bilgi okuryazarlığına dayalı internet bağımlılığının tahmini. *Elektronik Hekim*, 10 (2),6333.
- Lee, Y. K., Chang, C. T., Lin, Y., ve Cheng, Z. H. (2014). “The Dark Side of Smartphone Usage: Psychological Traits, Compulsive Behavior and Technostress”, *Computers in Human Behavior*, 3. 373-383.
- Malo-Cerrato, S., & Viñas-Poch, F. (2018). Uso excesivo de redes sociales: Perfil psicosocial de adolescentes españoles. *Comunicar*, 26(56), 101-110.
- Martin, A. (2008). Digital literacy and the “digital society”. Digital literacies: Concepts, policies and practices, 30(151), 1029-1055.
- Meier, A. (2022). Studying problems, not problematic usage: Do mobile checking habits increase procrastination and decrease well-being?. *Mobile Media & Communication*, 10(2), 272-293.

- Meyers, E. M., Erickson, I., & Small, R. V. (2013). Digital literacy and informal learning environments: an introduction. *Learning, media and technology*, 38(4), 355-367.
- Montag, C., & Walla, P. (2016). Carpe diem instead of losing your social mind: Beyond digital addiction and why we all suffer from digital overuse. *Cogent Psychology*, 3(1), 1157281. <https://doi.org/10.1080/23311908.2016.1157281>
- Montag, C., Bey, K., Sha, P., Li, M., Chen, Y. F., Liu, W. Y., Zhu, Y. K., et al. (2015). Is it meaningful to distinguish between generalized and specific Internet addiction? Evidence from a cross-cultural study from Germany, Sweden, Taiwan and China. *Asia-Pacific Psychiatry*, 7(1), 20-26.
- Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z., & Özdiñçler, A. R. (2018). Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2), 1-21.
- Ng, W. (2011). Why Digital Literacy is Important for Science Teaching Science, 57(4), 26-36.
- Nixon, C. L. (2014). Current Perspectives—The Impact of Cyberbullying on Adolescent Health. *Medicine and Therapeutics*, 5, 143-158. <https://doi.org/10.2147/AHMT.S36456>
- Odabaşoğlu, G., Öztürk, Ö., Genç, Y., & Pektaş, Ö. (2007). On olguluk bir seri ile internet bağımlılığı klinik görünümüleri. *Bağımlılık Dergisi*, 8(1), 46-51.
- Omer, O. Z. E. R. (2020). Smartphone addiction and fear of missing out: Does smartphone use matter for students' academic performance?. *Journal of Computer and Education Research*, 8(15), 344-355.
- Orben, A. (2020). Teenagers, screens and social media: a narrative review of reviews and key studies. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 55(4), 407-414.
- Orben, A., & Przybylski, A. K. (2019). The association between adolescent well-being and digital technology use. *Nature human behaviour*, 3(2), 173-182.
- Özer, M. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin 21. yy becerilerine yönelik yeterlilik algıları ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Özsarı, A. & Görücü, A. (2023). Digital Literacy, Digital Addiction and Life Satisfaction: Study of Judo Athletes. *Journal of Education and Recreation Patterns (JERP)*, 4(1), 169-180.
- Özsarı, A., & Deli, Ş. C. (2023). Dijital Okuryazarlık ve Dijital Bağımlılık İlişkisi: Hokey Sporcuları Araştırması. *The Online Journal of Recreation and Sports*, 12(4), 491-501. <https://doi.org/10.22282/tojras.128389>
- Öztürk, Y. (2020). *Dijital okuryazarlık hakkında lise öğrencilerinin kendilerine ve anne-babalarına yönelik görüşleri Kırıkkale ili örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Pala, Ş. M. ve Başbüyük, A. (2020). Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(3), 897-921.

- Pandya, A., & Lodha, P. (2021). Social connectedness, excessive screen time during COVID-19 and mental health: a review of current evidence. *Frontiers in Human Dynamics*, 3, 684137.
- Perdana, R., Yani, R., Jumadi, J., & Rosana, D. (2019). Assessing students' digital literacy skill in senior high school Yogyakarta. *JPI (Jurnal Pendidikan Indonesia)*, 8(2), 169-177.
- Purnama, S., Ulfah, M., Machali, I., Wibowo, A., & Narmaditya, B. S. (2021). Does digital literacy influence students' online risk? Evidence from Covid-19. *Heliyon*, 7(6).
- Ramazanoglu, M. (2020). The Relationship between High School Students' Internet Addiction, Social Media Disorder, and Smartphone Addiction. *World Journal of Education*, 10(4), 139-148.
- Schnauber-Stockmann, A., Meier, A., & Reinecke, L. (2018). Procrastination out of habit? The role of impulsive versus reflective media selection in procrastinatory media use. *Media Psychology*, 21(4), 640-668.
- Seçkin-Kapucu, M., Özcan, H., & Karakaya-Özyer, K. (2021). The Relationship Between Middle School Students' Digital Literacy Levels, Social Media Usage Purposes and Cyberbullying Threat Level. *International Journal of Modern Education Studies*, 5(2), 537-566.
- Seema, R., & Varik-Maasik, E. (2023, July). Students' digital addiction and learning difficulties: shortcomings of surveys in inclusion. In *Frontiers in Education* (Vol. 8, p. 1191817). Frontiers Media SA.
- Seferoğlu, S. ve Yıldız, H. (2013). "Dijital Çağın Çocukları: İlköğretim Öğrencilerinin Facebook Kullanımları ve İnternet Bağımlıları Üzerine Bir Araştırma". *İletişim ve Diplomasi Dergisi*, 2, 31-48.
- Sherer, J., & Levounis, P. (2022). Technological addictions. *Current Psychiatry Reports*, 24(9), 399-406.
- Solak, M.Ş. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu tutumları ile saldırganlık ve yalnızlık eğilimleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Stanković, M., Nešić, M., Čičević, S., & Shi, Z. (2021). Association of smartphone use with depression, anxiety, stress, sleep quality, and internet addiction. Empirical evidence from a smartphone application. *Personality and individual differences*, 168, 110342.
- Stewart, B. (2013). Massiveness+ openness= new literacies of participation. *Journal of Online Learning and Teaching*, 9(2), 228-238.
- Şahin, H., & Kalkan, M. (2022). Okul öncesi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Dijital Teknolojiler ve Eğitim Dergisi*, 1(1), 26-38.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (Vol. 6). Boston, MA: pearson.

- Talan, T. (2021). Üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık durumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 50-59.
- Talan, T., Doğan, Y., & Kalinkara, Y. (2024). Effects of smartphone addiction, social media addiction and fear of missing out on university students' phubbing: A structural equation model. *Deviant Behavior*, 45(1), 1-14.
- Tekin, H. (2004). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Yargı Yayınları.
- Tolan T. ve Aktürk C. (2021) Orta öğretim öğrencilerinin dijital okur yazarlık ve bilgi güvenilirliği farkındalığı seviyelerinin incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 18(1), 158-180.
- TÜİK (2024). Hanehalkı bilişim teknolojileri (BT) kullanım araştırması. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2024-53492](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2024-53492) adresinden 13.09.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Tyger, R. L. (2011). *Teacher candidates' digital literacy and their technology integration efficacy* [Unpublished Doctoral dissertation]. Georgia Southern University.
- UNESCO (2018). A Global Framework of Reference on Digital Literacy. UNESCO Institute for Statistics, 51, 146.
- Uyar, A. (2021). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 198-211.
- Ünal, S., & Korkmaz, Ö. (2023). Ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri, dijital bağımlılık ve sanal ortam yalnızlık düzeyleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(37), 218-240.
- Wang, K., Liu, P., Zhang, J., Zhong, J., Luo, X., Huang, J., & Zheng, Y. (2023). Effects of digital game-based learning on students' cyber wellness literacy, learning motivations, and engagement. *Sustainability*, 15(7), 5716.
- Wardhani, D., Hesti, S., & Dwityas, N. A. (2019). Digital literacy: A survey level digital literacy competence among university students in Jakarta. *International Journal of English Literature and Social Sciences*, 4(4), 1131-1138.
- Yaman, C. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi örneği)* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
- Yengin, D. (2019). Teknoloji bağımlılığı olarak dijital bağımlılık. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 9(2), 130-144.
- Yıldız, Ç., Kaya, M., & Kaya F. (2012). Siirt ilindeki ortaöğretim öğrencilerinin sayısal okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, sınıf ve öğrenim gördüğü lise türüne göre farklılaşmasının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 81-95.
- Yılmaz, B. (2019). *Ortaöğretim kurumlarındaki öğretmen ve yöneticilerin dijital bağımlılık düzeylerinin incelenmesi: Ankara ili Çankaya ilçesi örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.

- Yılmaz, Ö. (2021). Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık beceri düzeylerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (19), 17-27.
- Yılmaz, Ş. (2020). *Dijital bağımlılık: Doğu Karadeniz bölgesindeki turizm fakültelerine bir araştırma* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Young, K. S. (1999). Internet addiction: Symptoms, evaluation, and treatment innovations in clinical practice (Vol. 17). In L. VandeCreek, & T. L. Jackson (Eds.), Sarasota, FL: Professional Resource Press.
- Young, K. S. (2009). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology & behavior*, 1(3), 237-244
- Young, K. S., & Rogers, R. C. (1998). The relationship between depression and Internet addiction. *Cyberpsychology & behavior*, 1(1), 25-28.

EKLER

EK- 1: ARAŞTIRMA İZNİ

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-83688308-605.99-100173958
Konu : Araştırma İzni (Ali Samed BULUT)

04.04.2024

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığının (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 07/03/2024 tarihli ve E-66362940-604.02-98363639 sayılı yazınız.
c) 20/03/2024 tarihli Araştırma İzinleri Değerlendirme Komisyonu Tutanağı.

İlçeniz Karatay Halk Eğitim Merkezi Rehber Öğretmeni Ali Samed BULUT'un "Lise Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık, Dijital Bağımlılık ve Dijital İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişki" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın, Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerinde bulunan ortaöğretim kurumlarında eğitim gören öğrencilere eğitim öğretimi aksatmamak ve ilgi (a) Genelgede belirtilen açıklamalara uyulması kaydıyla gerçekleştirilmesi ilgi (c) komisyon tutanağı ile uygun görülmektedir. Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmaların 2023-2024 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlanması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2023-2024 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçlarının kullanılması, elde edilecek kişisel verilerin gizliliği hususuna dikkat edilmesi ve araştırma sonucunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde istatistik42@meb.gov.tr adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Rica ederim.

Murat YİĞİT
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- 1-Genelge (3 Sayfa)
- 2-Veli Onam Formu (1 Sayfa)
- 3-Kişisel Bilgi Formu (1 Sayfa)
- 4-Katılımcı Onam Formu (1 Sayfa)
- 5-Dijital İyi Oluş Hali Ölçeği (1 Sayfa)
- 6-Dijital Bağımlılık Ölçeği (1 Sayfa)
- 7-Dijital Okuryazarlık Ölçeği (1 Sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

Bilgi:

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Akçeşme Mahallesi Garaj Cad. No:4 Karatay/Konya

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Ali Naci İŞİK -1223

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

Telefon No : 0 (332) 353 30 50

E-Posta : istatistik42@meb.gov.tr

İnternet Adresi : <http://konya.meb.gov.tr>

Faks:3323515940

Keş Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 52c3-e06d-3545-a5fa-dc80 kodu ile teyit edilebilir.

EK- 2: ETİK KURUL İZİNİ

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	Tarih :02/02/2024 Toplantı Sayısı:03 Karar No :2024/111
Araştırmanın Başlığı	LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK, DİJİTAL BAĞIMLILIK VE DİJİTAL İYİ OLUŞ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.
Sorumlu Araştırmacı	Prof. Dr. Ertuğrul USTA
Yardımcı Araştırmacı	Ali Samed BULUT Lisansüstü Öğrenci
Etik Kurul Kararı	17689 sayılı başvuru Etik Kurul tarafından değerlendirilmiş olup, başvurunun bilimsel araştırma etiği açısından “Uygun” olduğuna karar verilmiştir.

ASLI GİBİDİR
02/02/2024

Doç. Dr. Ahmet KURNAZ
Başkan

EK-3: ÖLÇEK İZİNLERİ

Ölçek İzni (Dijital Bağımlılık Ölçeği) Gelen Kutusu x X 📄

Ali Samed Bulut
Alic: ahmetkesici 29 Şub Per 12:01 ☆ 😊 ↩ ⋮

Merhaba hocam,

Necmettin Erbakan Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünde tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Prof. Dr. Ertuğrul USTA danışmanlığında yürüttüğüm tez çalışmamda geliştirmiş olduğunuz "Dijital Bağımlılık Ölçeği"ni izniniz olursa kullanmak istiyorum. Sizin için de uygunsu ölçeği benimle paylaşır mısınız?

İlginiz ve değerli zamanınız için şimdiden teşekkür ederim.
Saygılarımla.

ahmet kesici
Alic: ben 29 Şub Per 20:29 ☆ 😊 ↩ ⋮

Ali Samed Bey merhaba,
ölçeği kullanabilirsiniz.
Kolaylıklar dilerim.

Ölçek İzni (Dijital Okuryazarlık Ölçeği) Gelen Kutusu x X 📄

Ali Samed Bulut
Alic: serkan.bayrakci 29 Şub Per 12:05 ☆ 😊 ↩ ⋮

Merhaba hocam,

Necmettin Erbakan Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünde tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Prof. Dr. Ertuğrul USTA danışmanlığında yürüttüğüm tez çalışmamda geliştirmiş olduğunuz "Dijital Okuryazarlık Ölçeği"ni izniniz olursa kullanmak istiyorum. Sizin için de uygunsu ölçeği benimle paylaşır mısınız?

İlginiz ve değerli zamanınız için şimdiden teşekkür ederim.
Saygılarımla.

Serkan Bayrakçı
Alic: ben 29 Şub Per 19:34 ☆ 😊 ↩ ⋮

Merhaba,

Elbette ölçeği kullanabilirsiniz.

Ölçeğe aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz, en sonunda Türkçe'si de vardır. Değerlendirme kriterleri makalede aktarılmıştır.

İyi çalışmalar dilerim. Saygılarımla

Bayrakçı, S , Narmanioğlu, H . (2021). Digital Literacy as Whole of Digital Competences: Scale Development Study . Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi , 3 (4) , 1-30 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/dusuncevetoplum/issue/63163/945319>

Ölçek İzni Gelen Kutusu x X 📄

Ali Samed Bulut
Alic: Ertugrul 19 Mar Sal 15:51 ☆ 😊 ↩ ⋮

Merhaba hocam,

Geliştirmiş olduğunuz "Dijital İyi Oluş Hali Ölçeği"ni izniniz olursa tez çalışmamda kullanmak istiyorum. Sizin için de uygunsu ölçeği benimle paylaşır mısınız?

İlginiz ve değerli zamanınız için şimdiden teşekkür ederim.
Saygılarımla.

...

[İleti kısaltıldı] [Tüm iletiyi görüntüle](#)

Ertugrul Usta
Alic: ben 19 Mar Sal 15:53 ☆ 😊 ↩ ⋮

Merhaba Ali Samed,
Elbette kullanabilirsiniz. Kolay gelsin.

EK-4: ÖLÇME ARAÇLARI (Kişisel Bilgi Formu)

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili öğrencimiz,

Aşağıda yer alan soruları okuduktan sonra o maddeye ne kadar katıldığınızı gösteren ifadelerden hangisi size en uygunsa onu işaretleyiniz. Verdiğiniz cevaplar sadece araştırmacı tarafından görülecektir ve bilimsel amaçlar dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Katkınız için teşekkür ederim.

1.Cinsiyetiniz Erkek Kız

2. Sınıfınız 9.Sınıf 10.Sınıf 11.Sınıf 12.Sınıf

3.Günlük akıllı telefonunuzda/bilgisayarınızda ne kadar süre geçirirsiniz?

1 saatten daha az 1-2 saat 3-4 saat 4 saat ve daha fazla

4. Anne eğitim düzeyi

Okur-yazar değil İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

5. Baba eğitim düzeyi

Okur-yazar değil İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

**EK-4: ÖLÇME ARAÇLARI (Dijital Okuryazarlık Ölçeği)
(Örnek Maddeler)**

	DİJİTAL OKURYAZARLIK ÖLÇEĞİ	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Etik ve Sorumluluk	Günlük hayatta olduğu gibi dijital ortamlarda da kişisel veya yasal haklarımın (mahremiyet, telif, konuşma özgürlüğü vb.) devam ettiğinin farkındayım.	1	2	3	4	5
		1	2	3	4	5
	Çevrim içi ortamlarda eriştiğim bilgilerin doğru olup olmadığını farklı kaynaklardan sorgulayabilirim.	1	2	3	4	5
		1	2	3	4	5
		1	2	3	4	5
	Çevrim içi ortamlarda yaptığım her şeyin kaydedildiğinin farkındayım.	1	2	3	4	5
		1	2	3	4	5

**EK-4: ÖLÇME ARAÇLARI (Dijital Bağımlılık Ölçeği)
(Örnek Maddeler)**

Dijital Bağımlılık Ölçeği							
Boyut			Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Aşırı Kullanım		Aşağıdaki her bir maddeyi okuyun bu madde sizin için her zaman doğru ise Tamamen Katılıyorum genelde doğru ise Katılıyorum, emin değilseniz Kararsızım, genelde doğru değilse Katılmıyorum, hiçbir zaman doğru değilse Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde işaretleyiniz.					
		Gezi, piknik veya arkadaşlarla olduğum sosyal ortamlarda sürekli dijital araçlarına (cep telefonu ya da tablet) bakarım.					
		Bir işle uğraşırken kendimi dijital araçlarımı kontrol ederken buluyorum.					
		Dikkat gerektiren işleri yaparken bile telefon, tablet gibi dijital araçlarla uğraşırım.					

**EK-4: ÖLÇME ARAÇLARI (Dijital İyi Oluş Hali Ölçeği)
(Örnek Maddeler)**

No	DİJİTAL İYİ OLUŞ HALİ ÖLÇEĞİ (TÜRKÇE)	Hiç yansıtıyor	Az yansıtıyor	Orta düzeyde yansıtıyor	Çok yansıtıyor	Tamamen yansıtıyor
Faktör 1: Dijital Tatmin						
		1	2	3	4	5
		1	2	3	4	5
		1	2	3	4	5
	Dijital becerilerde kendimi çevremdeki insanlarla uyum içerisinde hissedirim.	1	2	3	4	5
Faktör 2: Güvenli ve Sorumlu Davranış						
	Çevrimiçi platformları kullanırken dijital saygınlığımı önemserim.	1	2	3	4	5
		1	2	3	4	5
		1	2	3	4	5
	Dijital dünyada bana gelebilecek zararlara karşı her zaman tedbirli davranırım.	1	2	3	4	5

EK-5: VELİ ONAM FORMU

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, “Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki” adıyla, 1-30 Nisan 2024 tarihleri arasında yapılacak yüksek lisans tez araştırmasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Lise öğrencilerinin cinsiyet, anne/baba eğitim düzeyi değişkenleri arasındaki farklılığı ve dijital okuryazarlık, dijital bağımlılık ve dijital iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Araştırma Uygulaması: Anket/Ölçek şeklindedir.

Araştırma T.C. Millî Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamada ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Ali Samed BULUT

İletişim bilgileri :

*Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi
.....
.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin
veriyorum.* (Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

...../...../.....